

Avifauna van het verdwenen Simonszand

Vasco van der Boon & Jip Louwe Kooijmans

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Citeren als: van der Boon V. & Louwe Kooijmans J. 2025. Avifauna van het verdwenen Simonszand. Sovon-rapport 2025/58. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Aielle Erens, Hans Hut (cover), Martijn de Jonge, Marten Schmitz & Marc Smits.

ISSN-nr: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

E-mail: info@sovon.nl

Website: www.sovon.nl

Type informatie	Omschrijving/status	Datum
Versie	concept	13-8-25
Inhoudelijke toets	definitief	13-8-25
Vrijgave na conceptversie	definitief	15-9-25
Vrijgave na definitieve versie	definitief	18-9-25
Versie 1.0	definitief	21-9-25

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding.....	5
2 Gebiedsbeschrijving	6
2.1 Ligging	6
2.2 Geomorfologie	6
2.3 Eigendom & beheer.....	8
2.4 Bescherming & bedreiging	9
3 Methode	10
3.1 Kader.....	10
3.2 Integrale tellingen in de Waddenzee	11
3.3 Waarneemomstandigheden op Simonszand.....	11
3.4 Losse waarnemingen	13
3.5 Dataverwerking	14
4 Resultaten	15
4.1 Vogels algemeen.....	15
4.1.1 Aantal soorten	15
4.1.2 Aantal individuen.....	17
4.1.3 Behaalde Ramsar-criteria	18
4.1.4 Broedseizoen.....	19
4.2 Soortenlijst.....	21
4.3 Flora en overige fauna	103
4.3.1 Flora	103
4.3.2 Paddenstoelen	104
4.3.3 Insecten	104
4.3.4 Zoogdieren	105
4.3.5 Schelpen	107
4.3.6 Overig	108
5 Evaluatie.....	109
6 Dankwoord	111
Literatuur.....	112
Bijlage 1 Leeswijzer soortteksten	115

Samenvatting

Simonszand is een voormalig zandplatencomplex in het oosten van de Nederlandse Waddenzee, tussen Schiermonnikoog en Rottumerplaat. Simonszand was voor mensen een moeilijk toegankelijk gebied. Het functioneerde als hoogwatervluchtplaats (hvp) voor vogels. Het gebeurt zelden dat een belangrijke hoogwatervluchtplaats op natuurlijke wijze verdwijnt zonder direct menselijk ingrijpen. Het verdwijnen van Simonszand is onderdeel van de natuurlijke dynamiek van de Waddenzee.

Op Simonszand zijn 142 hvp-tellingen gedaan in het kader van het Meetnet Watervogels, onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). De eerste telling op Simonszand was in augustus 1963 en de laatste in november 2022. Tijdens deze tellingen zijn 101 verschillende vogelsoorten geteld. Aangevuld met losse waarnemingen uit andere historische en recente bronnen zijn in totaal 149 vogelsoorten waargenomen op Simonszand.

Het afgelegen en kale Simonszand kende een kleine vaste vogelgemeenschap. De meeste soorten werden maar enkele malen waargenomen. Slechts 32 vogelsoorten werden bij 10% of meer van de tellingen waargenomen, als hvp was Simonszand voor deze soorten des te belangrijker. Gedurende een periode van zes decennia lag het aantal getelde vogels op Simonszand bij 34 tellingen verdeeld over twintig telseizoenen boven het Ramsar-criterium van 20.000 vogels (Ramsar is een internationaal verdrag over de bescherming van *wetlands*). Daarnaast werden van acht vogelsoorten meermaals zulke hoge aantallen geteld dat deze voldeden aan het Ramsar-criterium van 1% van de *flyway*-populatie van die vogelsoort. Het ging om Scholekster, Kanoet, Bonte Strandloper, Zilverplevier, Drieteenstrandloper, Wulp, Bergeend en Rosse Grutto. Tijdens sommige tellingen maakten meer dan 100.000 vogels gelijktijdig gebruik van deze hvp. Deze recordaantallen gingen – zoals bij veel records op Simonszand – samen met verstoring van de hvp op buureiland Schiermonnikoog. Voor broedvogels vervulde Simonszand een zeer bescheiden rol.

De telgegevens tonen dat het aantal overtuigende vogels en hun aantallen samenhangen met de grootte van Simonszand. Met het groeien van Simonszand nam het aantal vogelsoorten en het aantal vogels toe. Toen het zandplatencomplex kleiner werd, nam het totaal aantal vogels weer af, maar het aantal verschillende vogelsoorten in eerste instantie niet.

Op Simonszand werd nooit kustverdediging opgetrokken. De ongereptheid waarbij de natuurlijke processen hun gang konden gaan zonder menselijk ingrijpen, was een grote kwaliteit van het gebied maar bleek uiteindelijk ook de ondergang. Op deze plek in de Waddenzee is het komen en gaan van een eiland niet nieuw. Waar Simonszand in de 21e eeuw in de golven verdween, lag in de Middeleeuwen het bewoonde eiland Bosch. Diezelfde dynamiek van de Waddenzee kan net als in voorbije eeuwen zomaar zorgen dat een nieuw eiland herrijst op de plaats waar Simonszand lag. Hoe realistisch dit scenario is, zal de tijd leren.

1 Inleiding

Simonszand is een voormalig onbewoond zandplatencomplex in het oosten van de Nederlandse Waddenzee, tussen Schiermonnikoog en Rottumerplaat. Het gebied functioneerde als hoogwatervluchtplaats (hvp) voor vogels.

Vanaf 1963 tot aan de ondergang in 2022 werden, met wisselende regelmaat, hvp-tellingen in het gebied uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels, onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). De tellingen werden in telseizoen 2022/23 gestaakt omdat Simonszand door natuurlijke erosie was gekrompen tot een zandbank die elk hoogwater onderliep.

Dit rapport bevat een overzicht van alle vogelsoorten die op Simonszand zijn waargenomen. Het verklaart de aanwezigheid van de vogels en de relatie van het gebied met de rest van de Nederlandse Waddenzee aan de hand van de hvp-tellingen die zijn uitgevoerd in de periode 1963–2022. Het laat zien hoe de verandering van het landschap, onder invloed van de dynamiek van de zee, invloed had op het aantal vogels dat gebruik maakte van Simonszand als hoogwatervluchtplaats.

De opmaak van dit rapport werd verzorgd door Laura Hondshorst, de tekstredactie werd gedaan door Caroline van Oostveen, de gegevensbewerking werd gedaan door Erik van Winden, de figuren en tabellen werden gemaakt door Jip Louwe Kooijmans. De kwaliteitscontrole was in handen van Chiel Boom.

Simonszand. 12 september 2006. Foto: Hans Hut

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging

Simonszand lag in de oostelijke Nederlandse Waddenzee tussen Schiermonnikoog en Rottumerplaat. Het zandplatencomplex van Simonszand lag ingeklemd tussen de twee getijdengeulen Eilanderbalg en Spruit. De Eilanderbalg stroomde tussen Schiermonnikoog en Simonszand. De Spruit mondde uit in de Lauwers, het zeegat tussen Simonszand en Rottumerplaat.

Figuur 2.1. De ligging van Simonszand rond de millenniumwisseling met de belangrijkste toponiemen. De landschappelijke veranderingen die tussen 1963 en 2022 plaatsvonden, onder invloed van de dynamiek van de getijdestromen, zijn niet in één kaartbeeld weer te geven.

2.2 Geomorfologie

Simonszand was in het begin van haar ontstaan in 1811 nog een intergetijde plaat, die alleen bij laagwater droogviel. In de loop van de negentiende eeuw ontstond een supratidale zone, die vanaf 1848 ook met gemiddeld hoogwater droog bleef (van der Velde 1995). Er ontstond in de loop van de tijd een wantij dat Simonszand verbond met de Groninger kust. Onder invloed van de twee getijdestromen waartussen Simonszand lag, bleef de zandplaat van vorm veranderen. Begin jaren vijftig van de twintigste eeuw brak het wantij voor de eerste keer door. De verbindingsgeul veranderde het kombergingsvolume van de beide getijdestromen (Elias & Cleveringa 2021).

Na de vorming van een 'nieuw Simonszand' (Schortinghuis 1964) ontstond ook een nieuw wantij dat Simonszand verbond met de vaste wal. Simonszand classificeerde wederom als een 'supragetijdeplaat'. Dit betekent dat het een plaat was die bij gemiddelde hoogwaterstanden boven water bleef en alleen bij zware stormen en springtij onder water liep (Elias & Cleveringa 2021).

Aan de Noordzeekant groeide Simonszand eind twintigste eeuw uit met een rif, of 'ebschild'. Vogeltellers doopten die nieuwe zandplaat tot Simonsrif. Tussen Simonszand en Simonsrif ontstond een slikrijke lagune met veel schelpdieren, vooral kokkels *Cerastoderma edule*. Op veel oudere kaarten wordt Simonszand kilometers zuidelijker gesitueerd dan het restje van de plaat dat heden ten dage als Simonszand (Simonsrif dus eigenlijk) bekend staat (van der Boon 1999a). Voor de leesbaarheid is in het vervolg van dit rapport het gezamenlijke zandplatencomplex van Simonszand en Simonsrif aangeduid als Simonszand, tenzij het van belang is beide platen duidelijk van elkaar te onderscheiden.

Bonte Strandlopers en Drieteenstrandlopers op Simonszand met daarachter de lagune en daarachter meeuwen op Simonsrif. 12 september 2006. Foto: Hans Hut

Rond de millenniumwisseling bereikte Simonszand een nieuw hoogtepunt van haar natuurlijke successie. Met hoogwater was Simonszand naar schatting een kleine zes vierkante kilometer groot. Er vond embryonale duinvorming plaats. Leidende plantensoort bij de zandophopingen was biestarwegras *Elymus farctus*, een uitgesproken pioniersoort in zoute milieus. Het is de eerste plant die zich kan vestigen langs de zeereep en begint in de regel al snel met het invangen van zand (Flora van Nederland z.d.). De duintjes op Simonszand groeiden uit tot hooguit anderhalve meter boven Nieuw Amsterdams Peil (NAP).

Op Simonszand konden de natuurlijke processen hun gang gaan, doordat – voor zo ver bekend – nooit enige poging werd gedaan Simonszand te stabiliseren. Op Simonszand werd geen kustverdediging opgetrokken, geen zand gesuppleerd, geen dijklichaam aangelegd, geen helm *Ammophila arenaria* geplant en er werd niet geprobeerd de kustlijn vast te leggen met een stuifdijk of rijdsdam zoals op alle eilanden en sommige zandplaten wel is gebeurd.

Biestarwegras was de leidende plant bij de embryonale duinvorming. 11 augustus 2017. Foto: Aielle Erens

Doordat de oostpunt van Schiermonnikoog tussen 1989 en 2020 met 3,4 kilometer naar het oosten verschoof, werd ook het tien meter diepe zeegat Eilanderbalg naar het oosten gedrukt. Het geulencomplex Spruit en Lauwers verschoof minder snel oostwaarts (Elias & Cleveringa 2021). Hierdoor bewoog Simonszand wel oostwaarts, maar minder snel dan Schiermonnikoog en de Eilanderbalg oostwaarts bewogen. De oostwaartse aanwas van Schiermonnikoog drukte de Eilanderbalg over Simonszand heen. Zo erodeerde tientallen en later honderden meters per jaar van het wantij. Op 14 januari 2012 leidde deze erosie tot de verwachte nieuwe doorbraak van het wantij (Kwant 2012).

Bij de hvp-telling in mei 2017 bleek het oorspronkelijke Simonszand in de golven verdwenen. Op het afzonderlijke telgebied Simonszand (telgebied WG3110) bleef ook met eb water staan. Met hoogwater waren daar geen rustende vogels meer te verwachten. De andere zandplaat van het Simonszandcomplex, Simonsrif (telgebied WG3220), had ook zichtbaar te lijden van de eroderende kracht van het zeewater. Op het resterende zandbankje bleken in november 2022 evenmin nog vogels te overtuigen. Uren voor hoogwater stond het al onder water. Anno 2023 was er bij hoogwater voor de auteurs vanaf Rottumerplaat niets meer zichtbaar tussen Schiermonnikoog en Rottumerplaat dat nog de aanduiding 'hoogwatervluchtplaats' verdiende.

2.3 Eigendom & beheer

Simonszand lag in de Groningse gemeente Het Hogeland. Het eigenaarschap was bij wet geregeld. 'Insgelijks behooren aan den staat [...] de stranden der zee, de bevaarbare en vlotbare stroomen en rivieren met hunne oevers, de groote en kleine eilanden en de platen welke in die wateren opkomen, [...]; onverminderd de door titel of bezit verkregen regten van bijzondere personen of gemeenschappen', verordonneerde de versie van het Burgerlijk Wetboek uit 1837, ten tijde van het ontstaan van Simonszand. Het huidige Burgerlijk Wetboek formuleert het minder omslachtig: 'De bodem van de territoriale zee en van de Waddenzee is eigendom van de Staat' (Art. 5:25 BW). Rijkswaterstaat is de eerstverantwoordelijke voor het beheer van Simonszand – of wat daarvan over is. Dit vloeide voort uit de definitie die de rijksoverheid hanteert voor een eiland. Omdat het hoogste punt

van Simonszand lager dan drie meter boven zeeniveau ligt, is het volgens die definitie geen eiland maar een zandplaat. Zandplaten vallen onder het beheer van Rijkswaterstaat.

De grens van drie meter boven zeeniveau houdt verband met wat de overheid als de basiskustlijn voor Nederland hanteert. Voor de berekening van die basiskustlijn is de duinvoet vastgesteld op NAP + 3 meter. De duinvoet is de benedenrand van het duin. Alles aan de zeezijde van de duinvoet geldt als strand, conform het Burgerlijk Wetboek. Boven de drie meter boven NAP blijft terrein bij gemiddelde stormvloed droog. De basiskustlijn van NAP + 3 meter keert in allerlei overheidsafspraken en beheerregelingen terug. De basiskustlijn is bijvoorbeeld de kustlijn die als referentie diende voor het kusthandhavingsbeleid door Rijkswaterstaat (Rijkswaterstaat 2017a). Voor de zandige kustdelen van de basiskustlijn ging die dienst op Simonszand uit van 'dynamisch kustbeheer', waarbij 'natuurlijke processen, al dan niet gestimuleerd, zoveel mogelijk ongestoord verlopen', onder waarborging van de veiligheid van het achterliggende gebied (Rijkswaterstaat 2017b).

2.4 Bescherming & bedreiging

Simonszand genoot bescherming omdat het onderdeel was van het Natura 2000-gebied De Waddenzee. In het beheerplan voor het Natura 2000-gebied en de evaluatie van dat beheerplan wordt voor Simonszand voornamelijk stil gestaan bij mogelijke verstoring van zeehonden, broedvogels en overtijende vogels (Heidinga *et al.*, 2023). Zoals beschreven in paragraaf 2.2 is op Simonszand nooit enige kustverdediging opgetrokken, ondanks dat Jac. P. Thijssen – een van de grondleggers van natuurbescherming in Nederland – hiervoor pleitte: 'Als hier wat geholpen werd met rijswerk en helmaanplanting, kan het een prachtige vogelplaat worden', schreef hij in 1917 over Simonszand. De ongereptheid waarbij de natuurlijke processen hun gang konden gaan zonder menselijk ingrijpen, was een grote kwaliteit van het gebied maar bleek uiteindelijk ook de ondergang. Terwijl er wel degelijk andere bedreigingen waren.

In 1992 zag het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek een bescheiden economische potentie weggelegd voor het zeewater aan weerszijden van Simonszand. Volgens de onderzoekers was dat water voldoende schoon om het door commerciële vissers te laten gebruiken om hun vangst van kokkels in te koken (van Gool 1992). Of dat ook daadwerkelijk gebeurd is, is onbekend. Mogelijk grotere gevolgen had het plan van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) om in de winter van 1998/99 op Simonszand proefboringen te verrichten om aardgas te winnen. Deze locatie maakte deel uit van een dozijn geplande proefboorlocaties in of rond de Waddenzee (Haskoning 1995). Na protesten van onder meer de Waddenvereniging en drie noordelijke provincies, die vervuiling en verstoring vreesden, besloot het toenmalige kabinet alleen een drietal proefboringen van buiten de Waddenzee schuin naar mogelijke gasvoorraden onder de Waddenzee toe te staan (van der Boon 1999b). Simonszand werd daarmee uitgesloten als mogelijke proeflocatie en dergelijke boringen hebben niet plaatsgevonden op Simonszand.

3 Methode

3.1 Kader

Populatieontwikkelingen van vogels worden in Nederland gevolgd via landelijke meetnetten. Deze maken veelal sinds 1999 deel uit van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Echter, de ontstaansgeschiedenis van watervogeltellingen gaat veel verder terug.

Watervogeltellingen kennen een lange traditie. In Nederland werd in 1947 gestart. De tellingen van de hoogwatervluchtplaats (hvp) op Simonszand zijn onderdeel van het Meetnet Watervogels. Dit meetnet werd aanvankelijk gecoördineerd door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN). Sinds telseizoen 1992/93 is de coördinatie van de watervogeltellingen in handen van Sovon Vogelonderzoek Nederland. Omdat het Meetnet Watervogels zich richt op de niet-broedvogels, is het gebaseerd op telseizoenen die een complete winter beslaan. Zodoende loopt een telseizoen van 1 juli in het startjaar tot 30 juni in het daaropvolgende jaar.

Sovon stemt de watervogeltellingen af met Duitse en Deense organisaties die vogels in de Waddenzee tellen. De jaarlijkse midwintertelling in januari vindt zo veel mogelijk gelijktijdig plaats in belangrijke waterrijke gebieden in Europa, Azië en Afrika. De internationale coördinatie van deze midwintertelling is in handen van Wetlands International. Deze non-gouvernementele organisatie voert soortgelijke internationale watervogeltellingen uit in de vier andere grote mondiale *flyways* (vogeltrekroutes).

Drieteenstrandlopers op Simonszand. 12 november 2017. Foto: Marc Smits

3.2 Integrale tellingen in de Waddenzee

Watervogeltellingen worden zoveel mogelijk volgens een vaste methode uitgevoerd en herhaald, zoals vastgelegd in Hornman *et al.* (2012, 2023). Die standaardisering maakt het mogelijk aantalsveranderingen vast te leggen en ontwikkelingen vroegtijdig te signaleren. Deze aanpak legt niet alleen de aanwezigheid maar ook de afwezigheid van watervogels vast.

De Waddenzee is te groot om maandelijks in z'n geheel te tellen. Om deze reden volgen de tellers een speciaal ontwikkelde strategie die het mogelijk maakt op grond van een selectie van tellingen toch het beeld voor het hele jaar goed in te kunnen schatten. In de Waddenzee worden per telseizoen in vier vaste maanden integrale tellingen gehouden, namelijk in september, november, januari en mei, met daarnaast één (in uitzonderlijke gevallen twee) telling(en) in wisselende resterende maanden om het beeld jaarrond te completeren.

Getijdengebieden vormen een uitdaging om te tellen op vogels. De tellers kunnen profiteren van de gewoonte van verschillende watervogelsoorten om zich tijdens hoogwater te concentreren op droog blijvende plekken. Door deze hoogwatervluchtplaatsen simultaan te tellen, kunnen alle aanwezige vogels in een getijdegebied worden vastgesteld. Er wordt zo dicht mogelijk rond het feitelijke hoogwatertijdstip geteld. De methodiek is sinds de eerste tellingen onveranderd. De standaardtelmethode van hvp's houdt in dat alleen pleisterende vogels meetellen en overvliegende vogels niet. Dus van alle aanwezige watervogels die een binding vertonen met het telgebied wordt per soort het aantal individuen geteld. Overvliegende vogels die van buiten het telgebied komen en er niet neerstrijken, worden niet meegeteld. Boven het telgebied rondvliegende en foeragerende sterns worden wel meegeteld. Vanaf telseizoen 1995/96 zijn ook 14 terrestrische vogelsoorten aan de vaste tellijst toegevoegd.

3.3 Waarneemomstandigheden op Simonszand

Simonszand was een moeilijk toegankelijk gebied. Omdat het onbewoond was, bestond er geen vaste bootverbinding. Tot de doorbraak van het wantij in januari 2012 was Simonszand vanaf het vasteland voor wadlopers wel met laagwater bereikbaar. Die tocht vergde ruwweg drie uur lopen voor een enkele reis. Voor vogeltellers was dit geen serieuze optie omdat zij juist met hoogwater ter plaatse moesten zijn. Een vanaf het vasteland heen en teruglopende wadloper wilde juist met laagwater op Simonszand zijn om veilig terug te kunnen lopen. Daarom werden de tellers met een daarvoor heen en weer varende boot naar het telgebied gebracht.

In de praktijk begon de telling van de hoogwatervluchtplaats op Simonszand in de regel een uur voor hoogwater en ging door tot een uur na hoogwater. Door weersomstandigheden of logistieke redenen was deze telperiode een enkele maal opgerekt tot een start anderhalf uur tot maximaal twee uur voor hoogwater. De laatste tien jaar van de tellingen, na de doorbraak van het wantij in januari 2012, werd – om logistieke redenen – tot aan het hoogwatertijdstip geteld. De boot moest namelijk uiterlijk op dat tijdstip van Simonszand vertrekken om binnen één tij terug te kunnen keren naar de thuishaven Noordpolderzijl en later Lauwersoog.

De tellingen werden vrijwel altijd verricht vanaf de grond op Simonszand. Alleen als het niet anders kon werd vanaf de boot geteld. Bij windkracht zeven of meer, dreigend onweer, stormvloed of – in toenemende mate na de doorbraak van het wantij in 2012 – als de zandplaat volledig onder zou lopen, zijn de hvp-tellingen op Simonszand afgelast op gezag

van de schipper. Vanaf 1996 gold dit voor 17 (13%) van de geplande tellingen. Dit indiceert de moeilijke bereikbaarheid van het afgelegen Simonszand.

Er waren altijd twee of meer tellers per hvp-telling actief op Simonszand. Sinds 1996 werd in toenemende mate en in de laatste vijftien jaar standaard na afloop van iedere telling met de gelijktijdig actieve vogeltellers op Schiermonnikoog afgestemd onder welk telgebied eventueel heen en weer vliegende groepen vogels zouden worden meegenomen. Na het ongeschikt worden van Simonszand als hoogwatervluchtplaats werden de tellingen in januari 2023 gestaakt.

Voor het begrip van de situatie op Simonszand voor 1996 werden ten behoeve van dit rapport gesprekken gevoerd met tellers uit de periode 1963-1996: Jon de Boer, Klaas Kreuijer en Wim Weijman.

In vislijn verstrikte Jan-van-Gent op Simonszand. Deze vogel hebben de vogeltellers van de vislijn bevrijd, gevoerd en weer vrijgelaten. 13 september 2013. Foto: Marten Schmitz

3.4 Losse waarnemingen

Conform de telhandleiding werden overvliegende vogels en waarnemingen buiten de officiële hvp-tellingen vóór 1996 niet genoteerd. Vanaf 1996 werden zulke waarnemingen buiten de hvp-telling apart genoteerd. Dat leverde aanvullende waarnemingen op omdat de vogeltellers sinds 1996 vaak al uren tot een halve dag voor de hvp-telling op Simonszand aanwezig waren. Tot de doorbraak van het wantij in 2012 waren de vogeltellers bovendien vaak ook nog uren na de hvp-telling aanwezig.

Buiten de bezoeken voor de watervogeltellingen werd Simonszand door menig een bezocht, niet alleen de beheerders en vogeltellers ook veel recreanten, zoals wadlopers. Dit zorgde voor tal van losse waarnemingen en zelfs twee aanvullende hvp-tellingen eind twintigste eeuw. Er waren ook historische waarnemingen, gepubliceerd in natuurtijdschriften, persoonlijke mededelingen over waarnemingen en enkele waarnemingen die vogelaars hadden ingevoerd op waarneming.nl.

Verstoring en andere vormen van recreatiedruk werden op Simonszand incidenteel kwantitatief gemonitord.

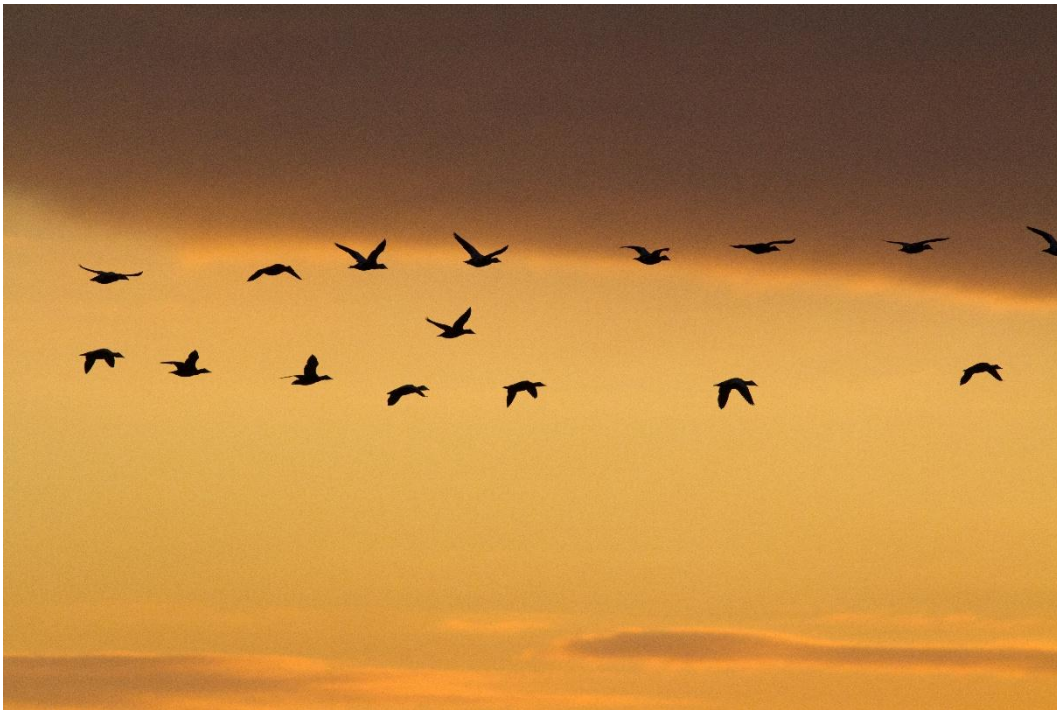

Eiders vliegend boven de Waddenzee ten zuiden van Simonszand met op de achtergrond de kust van het vasteland. 15 november 2008. Foto: Martijn de Jonge

3.5 Dataverwerking

Alle tellingen zijn in het veld genoteerd op papier en naderhand ingevoerd in de database van Sovon. Voor de gehele Waddenzee geldt dat ondanks de grote inzet van vrijwilligers het niet altijd lukt om alle telgebieden volledig te tellen. Daarom is door Sovon samen met het CBS een procedure ontwikkeld om ontbrekende maandelijkse tellingen via een eenduidige systematiek bij te schatten, de zogeheten *impute* (Soldaat *et al.* 2004). Deze werkwijze blijkt in het algemeen goede schattingen op te leveren voor ontbrekende tellingen, maar kunnen uiteraard echte tellingen nooit helemaal vervangen.

De in dit rapport gepresenteerde getallen van Simonszand zijn uitsluitend gebaseerd op uitgevoerde tellingen. Voor de getallen van de gehele Nederlandse Waddenzee is wel gebruik gemaakt van *impute*. De losse waarnemingen zijn wel verwerkt in de soortenlijst voor Simonszand (hoofdstuk 4.2) maar niet meegenomen in de berekeningen voor de figuren of de status van de waargenomen vogelsoorten, omdat deze losse waarnemingen niet gestandaardiseerd zijn verzameld.

Eiders vliegend boven Simonszand. 13 januari 2012. Foto Marc Smits

4 Resultaten

Op Simonszand werden 142 hvp-tellingen gedaan. De eerste telling was in augustus 1963 en daarna weer in december 1966. In telseizoen 1973/74 is voor het eerst binnen één telseizoen geteld in zowel het najaar (september 1973) als in het voorjaar (mei 1974). Na deze historische tellingen is op Simonszand geteld in twee periodes van aaneengesloten telseizoenen. Vanaf telseizoen 1978/79 tot en met november 1984 en vanaf telseizoen 1996/97 tot en met november 2022. Tussen oktober 1978 en november 1984 werden 21 hvp-tellingen, en tussen augustus 1996 en november 2022 117 hvp-tellingen verricht. Per telseizoen werd minimaal één telling en maximaal zes tellingen verricht. Twee tellingen eindigden als nultelling. Dit was in januari 2007 en tijdens de laatste telling in november 2022.

4.1 Vogels algemeen

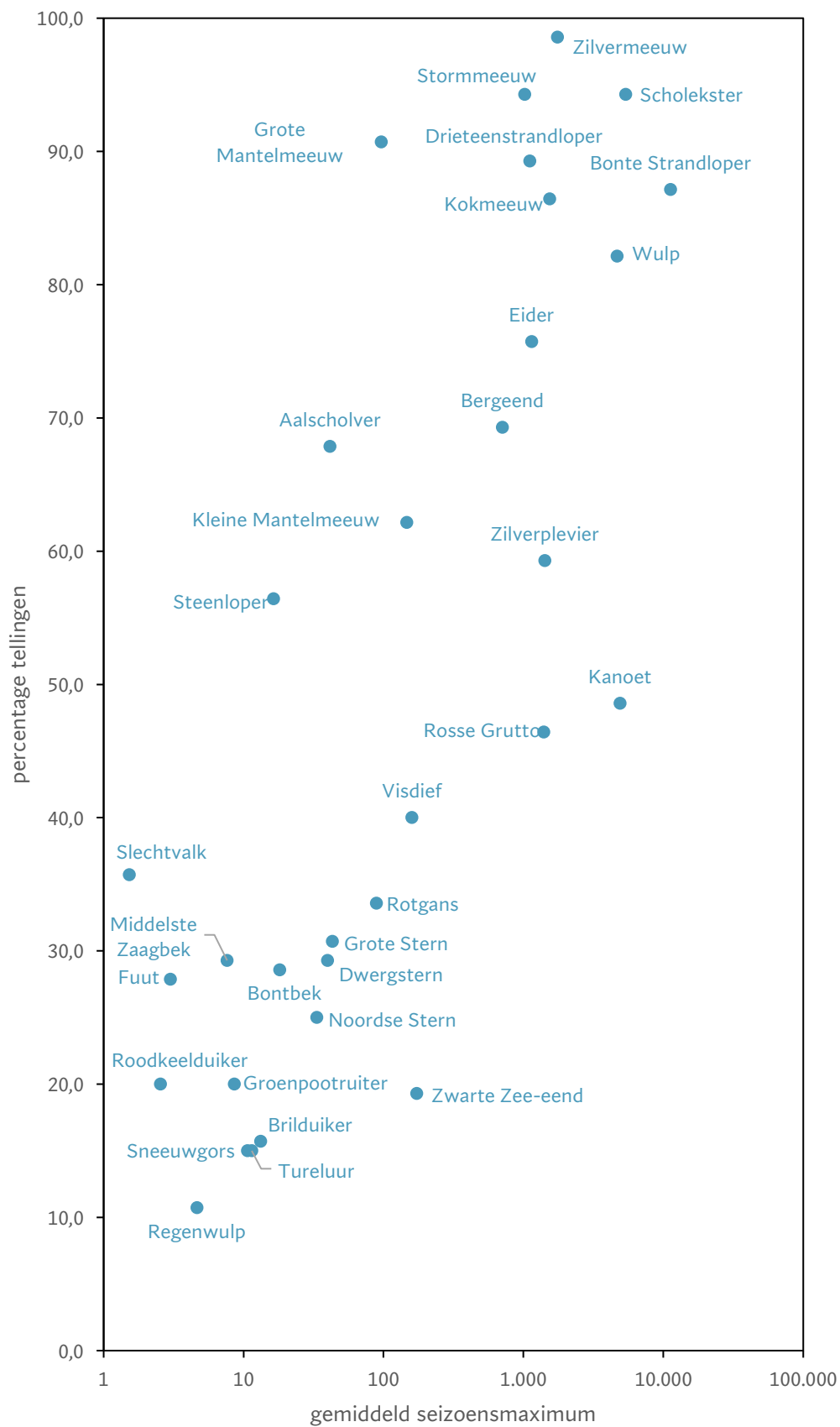
De grootte van Simonszand had duidelijk invloed op het aantal individuen dat er kon verblijven tijdens hoogwater, maar had veel minder effect op de verscheidenheid aan vogelsoorten. Omdat de tellingen op Simonszand onderdeel waren van de integrale tellingen van de Waddenzee en het NEM, laten de resultaten van Simonszand zich goed vergelijken met die van de Waddenzee en de rest van Nederland.

4.1.1 Aantal soorten

Tijdens de 142 hvp-tellingen op Simonszand werden 101 verschillende vogelsoorten geteld. Naast de resultaten van de hvp-tellingen werd de soortenlijst aangevuld met losse waarnemingen. In totaal zijn 149 verschillende vogelsoorten waargenomen op Simonszand. De meeste soorten werden maar enkele malen of zelfs éénmalig waargenomen. Het afgelegen en kale Simonszand kende een kleine vaste vogelgemeenschap. Slechts 32 vogelsoorten werden bij 10% of meer van de tellingen waargenomen (figuur 4.1).

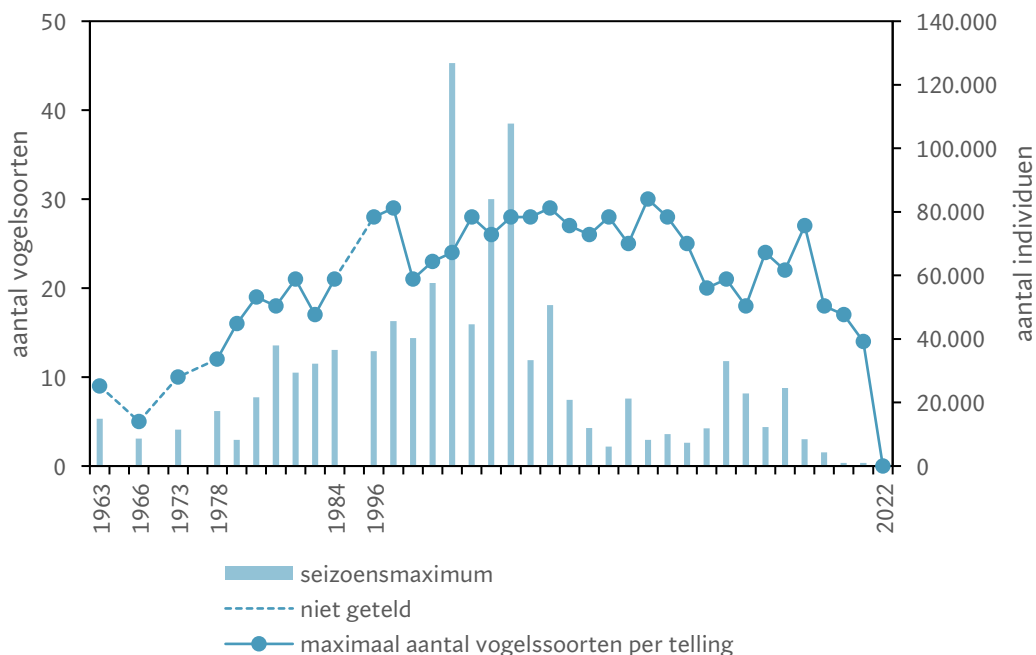
De grootte van Simonszand had duidelijk invloed op het aantal individuen dat er kon verblijven, maar had veel minder effect op de verscheidenheid aan vogelsoorten. Gemiddeld werden 32 verschillende vogelsoorten per telseizoen waargenomen op Simonszand, met een maximum van 43 soorten in telseizoen 2010/11. Pas in seizoen 2018/19, toen de aftakeling van Simonszand al in volle gang was, zakte het aantal waargenomen vogelsoorten definitief onder het gemiddelde (figuur 4.2). Gemiddeld over alle tellingen ging het om 17 vogelsoorten per telling.

Verschillende soorten maakten verschillend gebruik van het gebied. De samenstelling van de vogelgemeenschap veranderde in de loop van het telseizoen. Het aantal vogelsoorten was het laagst in de zomer (juni) en in de winter (december-januari). Het aantal verschillende vogelsoorten was het grootst tijdens de voorjaars trek (mei) en de najaars trek (juli-september) (figuur 4.3).

Figuur 4.1. Waarnemingsfrequentie (percentage van de tellingen) en getelde aantal van vogelsoorten die bij 10% of meer van de hvp-tellingen op Simonszand werden waargenomen. Het getelde aantal is weergegeven als het gemiddelde seizoenmaximum van deze soorten (het hoogste aantal individuen binnen een telseizoen).

De soortendiversiteit van de overwinterende vogels nam vanaf de jaren zestig en zeventig toe op Simonszand. Van een dieptepunt van slechts drie getelde soorten bij de hvp-telling in mei 1974 steeg dat tot een maximum van dertig soorten tijdens de telling in mei 2011. Tussen augustus 1996 en augustus 2018 werden bij 23 hvp-tellingen 25 of meer verschillende vogelsoorten geteld. De variatie aan vogelsoorten leed minder onder de erosie van de hvp. In september 2021 werden tijdens de hvp-telling nog 17 verschillende vogelsoorten geteld – gelijk aan het gemiddelde aantal vogelsoorten per telling – terwijl het aantal individuen niet boven de 1000 uitkwam (figuur 4.2).

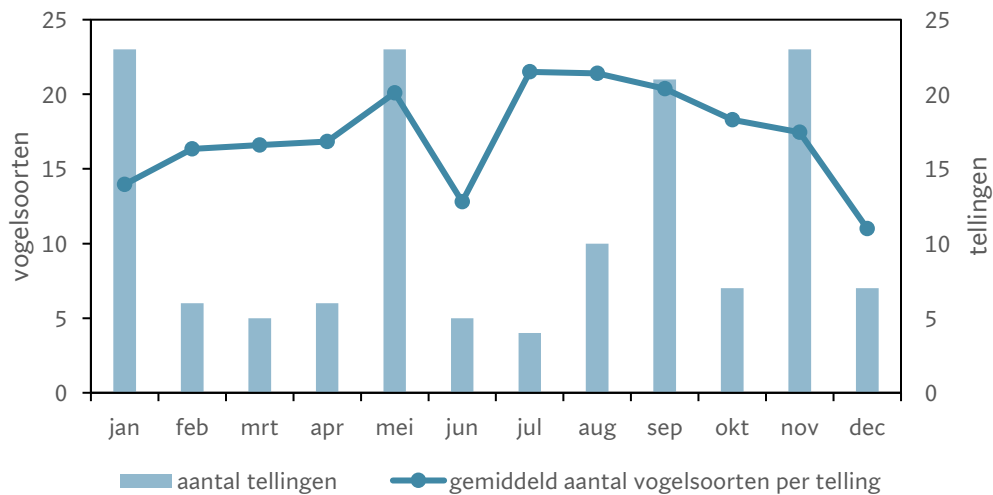

Figuur 4.2. Het hoogste aantal soorten en het hoogste aantal individuen (alle soorten tezamen) per telseizoen.

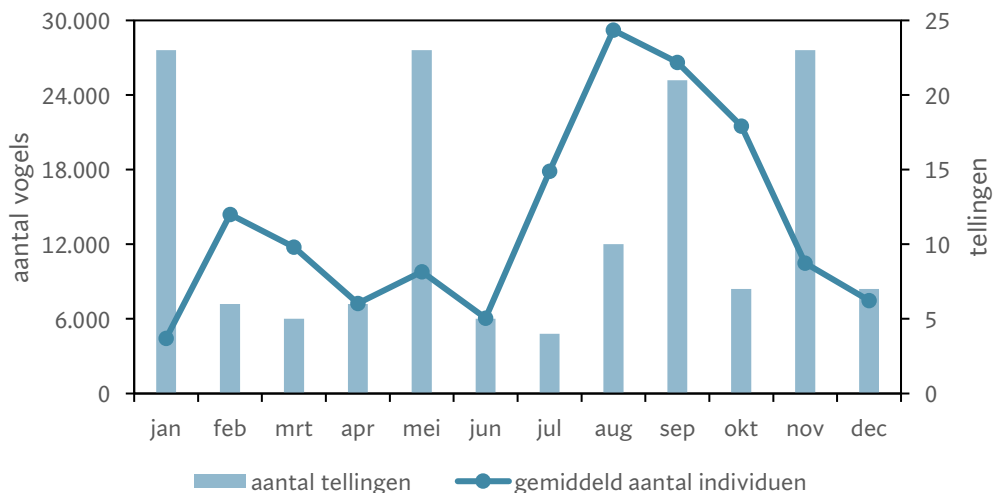
4.1.2 Aantal individuen

Het hoogste aantal vogels tijdens een hvp-telling werd in augustus 2000 geteld: 127.000. Nog een tweede keer rustten meer dan 100.000 vogels tegelijk op Simonszand tijdens een hvp-telling, namelijk 108.000 in september 2003.

Het aantal vogels correspondeerde met de omvang van Simonszand. Naar mate Simonszand kleiner werd, nam het aantal vogels dat de hvp gebruikte af. Het aantal vogels was het grootst tijdens de najaarstrek. Van juli tot en met oktober lagen de maandgemiddelden tussen de 18.000 en 30.000 vogels per telling. De voorjaarstrek was minder geprononceerd (figuur 4.4). De aantalspiek in februari kwam voor een belangrijk deel door de Scholekster, met een februarigemiddelde van ruim 6700 individuen. Het aantal vogels bleef hoog in maart door hoge maandgemiddelden van Bonte Strandloper (5000) en Wulp (2500). Zie hoofdstuk 4.2 voor de soortbeschrijvingen.

Figuur 4.3. Het aantal hvp-tellingen per maand dat sinds 1963 werd uitgevoerd op Simonszand en het gemiddeld aantal vogelsoorten dat werd geteld.

Figuur 4.4. Het aantal hvp-tellingen per maand dat sinds 1963 werd uitgevoerd op Simonszand en het gemiddeld aantal getelde individuen.

4.1.3 Ramsar

In 1971 werd het Verdrag van Ramsar (de Ramsar Conventie) gesloten. Dit verdrag was de eerste aanzet om de vogels in waterrijke gebieden (zogeheten *wetlands*) van internationale betekenis te beschermen. De Conventie verplicht regeringen de gebieden te beschermen en het belang van de natuur in de gebieden zwaarder te laten wegen dan menselijke belangen. Ten aanzien van vogels in een gebied bestaan negen criteria. Van deze negen criteria waren twee kwantitatieve criteria van toepassing op Simonszand:

- het gebied moet tenminste 20.000 watervogels herbergen, of
- minstens één procent van de populatie van typische *wetland*-soorten herbergen.

Van de 142 hvp-tellingen tussen 1963 en 2023 op Simonszand waren 34 tellingen verdeeld over twintig telseizoenen waarbij meer dan 20.000 vogels tegelijk op Simonszand verbleven. Van acht vogelsoorten verbleef meermaals meer dan 1% van de *East Atlantic flyway*-populatie tegelijk op Simonszand. Die norm behaalden Scholekster, Kanoet, Bonte Strandloper, Zilverplevier, Drieteenstrandloper, Wulp, Bergeend en Rosse Grutto (tabel 4.1).

Van 25 watervogelsoorten verblijft meer dan één procent van de wereldpopulatie in de Nederlandse Waddenzee. Daarmee voldoet het gebied ruimschoots aan de basiseisen voor aansluiting bij die conventie. Simonszand droeg met verschillende soorten bij aan het behalen van deze criteria.

Tabel 4.1. Vogelsoorten die voldeden aan de Ramsar 1%-norm tijdens hvp-tellingen op Simonszand.

Soort	Aantal telseizoenen	Aantal tellingen	Eerste telling	Laatste telling
Scholekster	10	15	1980/81	2002/03
Bonte Strandloper	9	13	1998/99	2017/18
Drieteenstrandloper	9	9	1998/99	2017/18
Kanoet	8	9	1996/97	2004/05
Zilverplevier	5	6	1982/83	2006/07
Wulp	3	3	2003/04	2016/17
Rosse Grutto	2	2	1997/98	2003/04
Bergeend	2	2	1983/84	1984/85

4.1.4 Broedseizoen

Simonszand speelde een bescheiden rol voor broedvogels. Er werden relatief weinig vogeltellingen op Simonszand verricht in het broedseizoen. Het Meetnet Watervogels richt zich immers op niet-broedvogels. Omdat er wel jaarlijks een telling in mei was en er met wisselende intervallen ook later in het broedseizoen bezoeken aan Simonszand werden gebracht, was er toch voldoende grond voor de constatering dat Simonszand, vanwege de morfologische dynamiek, slechts beperkte broedgelegenheid bood voor vogels. Bij springtij met storm uit westelijke richtingen liep namelijk de hele of vrijwel gehele zandplaat in de beschreven periode onder water, ook in de jaren waarin Simonszand op het grootst was.

Vanaf 1996 werden nesten en nestindicerend gedrag jaarlijks bijgehouden (tabel 4.2). Uit 2020 en uit 2022 werden geen broedgevallen van vogels op Simonszand meer bekend. Omdat in juni 2022, midden in het broedseizoen, werd ervaren dat het restje zandplaat al drie uur voor – een relatief laag – hoogwater van 110 centimeter al onderliep, kon met zekerheid worden geconstateerd dat de reeds bescheiden rol die Simonszand afgelopen eeuw speelde als broedgelegenheid voor vogels – in elk geval voorlopig – verleden tijd was.

Tabel 4.2. Broedvogels op Simonszand vanaf 1996. Meer gedetailleerde informatie en historische broedgegevens staat in de soortteksten (hoofdstuk 4.2).

Soort	Aantal jaar tussen 1996-2022	Hoogste aantal broedparen
Scholekster	15	8 paren in 2014
Noordse Stern	8	35 paren in 2004
Dwergstern	5	18 paren in 2006
Visdief	3	2 paren in 2001
Bontbekplevier	2	2 paren in 2007
Strandplevier	1	1 paar in 2006

Drieteenstrandloper in winterkleed op Simonszand, 24 januari 2015. Foto: Marc Smits

4.2 Soortenlijst

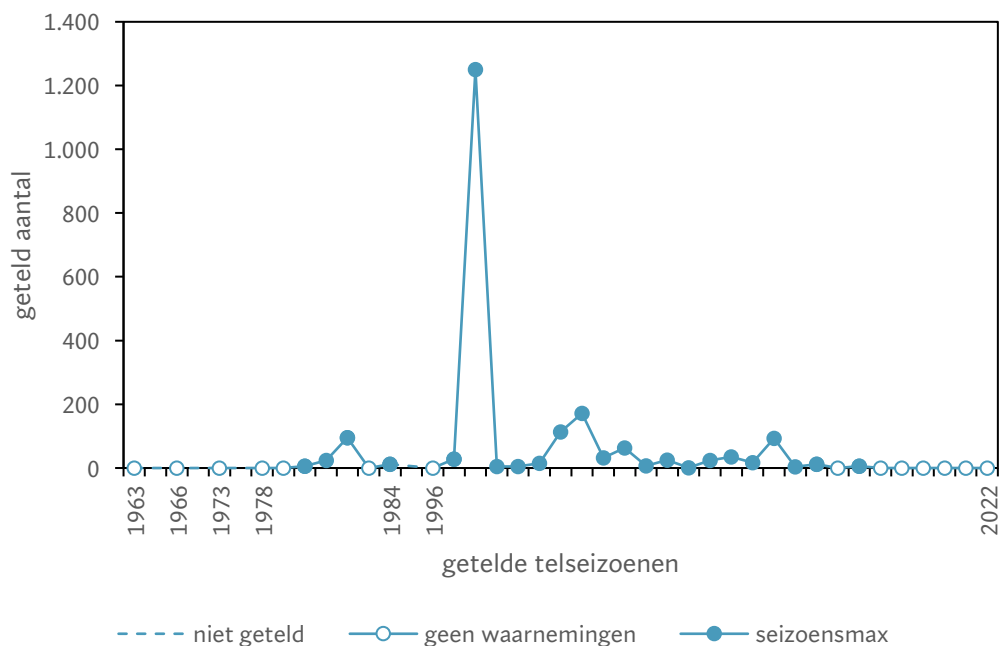
1 Rotgans

Branta bernicla - Brant Goose

Status: vrij regelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 6 ex. septembertelling 1980
- Hoogste aantal: 1250 ex. oktobertelling 1998
- Laatste waarneming: 4 ex. novembertelling 2016

De Rotgans werd op Simonszand waargenomen tijdens 47 hvp-tellingen, verdeeld over 23 telseizoenen. Alle waarnemingen werden gedaan van september tot en met november en van januari tot en met mei. Hoewel de Rotgans een algemene en wijdverspreid voorkomende soort is in het Nederlandse Waddengebied, had Simonszand planteneters als Rotganzen weinig te bieden, omdat er amper plantengroei was. In bijna de helft van de gevallen ging het om minder dan tien individuen. Dit was het geval bij 23 van de 47 tellingen waarbij de Rotgans werd waargenomen. In de meeste andere gevallen ging het om enkele tientallen. Bij drie tellingen werden meer dan 100 Rotganzen geteld. Dit was in 2003 tijdens de meitelling en de novembertelling, maar veruit de grootste groep bestond uit 1250 Rotganzen tijdens de oktobertelling van 1998. Veel vaker werden Rotganzen overvliegend waargenomen.

Figuur 4.5. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Rotgans op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

2 Brandgans

Branta leucopsis - Barnacle Goose

Status: zeer onregelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 12 ex. novembertelling 2001
- Hoogste aantal: 21.200 ex. overvliegend richting oost op 19 mei 2018
- Laatste waarneming: 35 ex. overvliegend tijdens januaritelling 2022

De Brandgans werd bij slechts drie hvp-tellingen op Simonszand waargenomen, met als hoogste aantal een groepje van twintig in november 2009. Waarnemingen van groepen overvliegende Brandganzen waren normaal. Tijdens de jaarlijkse bezoeken in mei kon het bij goede weersomstandigheden om duizenden oostwaarts vliegende Brandganzen gaan.

3 Grauwe Gans

Anser anser - Greylag Goose

Status: onregelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 23 ex. meitelling 2003
- Hoogste aantal: 23 ex. meitelling 2003
- Laatste waarneming: 2 ex. meitelling 2014

De Grauwe Gans werd op Simonszand waargenomen tijdens zeven hvp-tellingen. De meeste waarnemingen vielen in mei (3). Na de eerste waarneming van een groep van 23 Grauwe Ganzen, ging het steeds om één of enkele individuen. De Grauwe Gans werd veel vaker overvliegend waargenomen.

4 Kleine Rietgans

Anser brachyrhynchus - Pink-footed Goose

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er zijn op Simonszand twee waarnemingen gedaan van overvliegende Kleine Rietganzen. Op 10 mei 2008 vloog een Kleine Rietgans over richting oost en op 22 januari 2022 werd een overvliegende groep van 22 Kleine Rietganzen waargenomen.

5 Toendrarietgans

Anser serrirostris - Tundra Bean Goose

Status: incidenteel.

De Toendrarietgans is tijdens één hvp-telling op Simonszand waargenomen. Er verbleven vier individuen tijdens de novembertelling in 2011. De Toendrarietgans werd af en toe overvliegend waargenomen, bijvoorbeeld een groepje van drie op 17 november 2012.

6 Kolgans

Anser albifrons – Greater White-fronted Goose

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

De Kolgans is op Simonszand nooit waargenomen tijdens de hvp-tellingen. De soort werd af en toe overvliegend waargenomen, bijvoorbeeld op 18 januari 2014; in totaal 420 Kolganzen in verschillende groepen.

7 Knobbelzwaan

Cygnus olor – Mute Swan

Status: zeer onregelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 19 ex. junitelling 1998
- Hoogste aantal: 19 ex. junitelling 1998
- Laatste waarneming: 3 ex. meitelling 2019

De Knobbelzwaan werd tijdens de hvp-tellingen op Simonszand driemaal waargenomen, in november, mei en juni. Af en toe werden overvliegende Knobbelzwanen waargenomen.

8 Kleine Zwaan

Cygnus bewickii – Bewick's Swan

Status: incidenteel.

Er was één waarneming van drie Kleine Zwanen op Simonszand, tijdens de hvp-telling in februari 2012.

9 Wilde Zwaan

Cygnus cygnus – Whooper Swan

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Af en toe werden op Simonszand waarnemingen gedaan van overvliegende Wilde Zwanen. Het hoogste aantal betrof 17 Wilde Zwanen op 13 maart 2010.

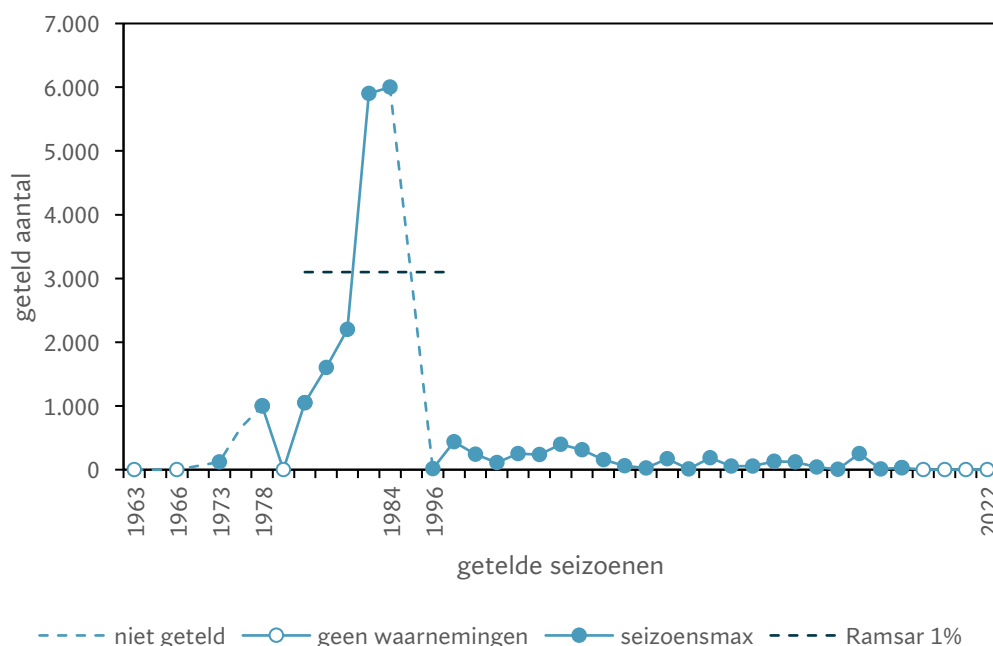
10 Bergeend

Tadorna tadorna – Common Shelduck

Status: regelmatig in groot aantal.

- Eerste waarneming: 120 ex. septembertelling 1973
- Hoogste aantal: 6000 ex. oktobertelling 1984
- Laatste waarneming: 7 ex. meitelling 2019

Op Simonszand werden bij iets minder dan de helft van alle hvp-tellingen Bergeenden waargenomen. De Bergeend werd waargenomen in alle maanden van het jaar, maar het minst in juni en in december-januari. Het verschil tussen de periode 1978-84 en de periode 1996-2022 was enorm. In de eerste periode lag het gemiddeld seizoensmaximum rond 2500 Bergeenden en in de tweede periode rond 145. In de periode 1978-84 waren acht tellingen met 1000 of meer Bergeenden. Zeven van deze tellingen waren in de maanden juli tot en met november. Vermoedelijk ging het deels om groepen ruiende Bergeenden, die rust vonden op en rond de slecht bereikbare zandplaat. Bij volwassen Bergeenden vangt de rui aan vanaf eind juni. Alle lichaamsveren worden geleidelijk vervangen maar de slagpennen worden in één keer geruid. In die tijd, tussen begin juli en midden oktober, kunnen Bergeenden een periode van 25 tot 31 dagen niet vliegen (Cramp *et al.* 1977). In telseizoenen 1979/80 zijn geen tellingen geweest in de maanden juli-november, waarschijnlijk is daardoor het seizoensmaximum nul. In de periode 1978-84 verbleef bij vijf hvp-tellingen minstens 5% van de Bergeenden in de Nederlandse Waddenzee op Simonszand. In juli 1983 werden 5900 Bergeenden geteld en in oktober 1984 zelfs 6000. Deze tellingen voldeden ruimschoots aan de Ramsar 1%-norm én het was destijds meer dan 10% van het totaal aantal Bergeenden in de Nederlandse Waddenzee.

Figuur 4.6. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Bergeend op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm voor de Bergeend was 3100 tijdens de tellingen die aan deze norm voldeden.

Vanaf telseizoen 1996/97 is het beeld drastisch veranderd. Het hoogste aantal getelde Bergeenden bedroeg in november 1997 nog maar 435. Bij nog ongeveer een kwart van de tellingen na 1996 werden 100 of meer Bergeenden geteld. Het ging om 19 tellingen waarvan 17 in de maanden juli tot en met november. Waarschijnlijk gold Simonszand nog steeds als ruigebied voor Bergeenden, maar had het aan belang ingeboet. Een mogelijke verklaring kan de toegenomen recreatiedruk zijn. In de tweede helft van de jaren tachtig en in de eerste helft van de jaren negentig werd Simonszand langzaam ontdekt door wadlopers, droogvallers en zee-kayakers. Tot en met telseizoen 2018/19 werd de Bergeend nog wel in alle telseizoenen waargenomen tijdens de hvp-tellingen op Simonszand.

11 Smient

Mareca penelope - Eurasian Wigeon

Status: onregelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 32 ex. apriltelling 2000
- Hoogste aantal: 35 ex. maarttelling 2003
- Laatste waarneming: 1 ex. novembertelling 2020

De Smient werd op Simonszand waargenomen tijdens elf hvp-tellingen verdeeld over tien telseizoenen tussen 1999 en 2020. Alle waarnemingen vielen in de periode september tot en met mei, waarvan de meeste in november (5). Meestal ging het om enkele individuen, driemaal werd een groep van meer dan tien Smienten geteld. Ook werd de Smient af en toe overvliegend waargenomen.

12 Wilde Eend

Anas platyrhynchos - Mallard

Status: onregelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 4 ex. novembertelling 1981
- Hoogste aantal: 21 ex. februaritelling 1983
- Laatste waarneming: 2 ex. novembertelling 2012

Er waren zeven waarnemingen van Wilde Eenden tijdens de hvp-tellingen op Simonszand. Er zat weinig patroon in de waarnemingen: tweemaal in februari, mei en november en éénmaal in juli. Het ging nooit om grote aantallen. Met uitzondering van een waarneming van 21 individuen tijdens de februaritelling in 1983, ging het om één of enkele Wilde Eenden. Af en toe werden overvliegende Wilde Eenden waargenomen.

13 Slobeend

Spatula clypeata - Northern Shoveler

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op Simonszand werden onregelmatig waarnemingen gedaan van overvliegende Slobeenden, bijvoorbeeld een groep van acht individuen op 20 oktober 2012.

14 Pijlstaart

Anas acuta – Northern Pintail

Status: zeer onregelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 8 ex. novembertelling 1984.
- Hoogste aantal: 18 ex. septembertelling 2013.
- Laatste waarneming: 18 ex. septembertelling 2013.

Pijlstaart werd op Simonszand waargenomen tijdens vijf hvp-tellingen. De soort werd uitsluitend waargenomen in de tweede helft van het jaar. Alle waarnemingen stammen uit de maanden september tot en met december. Met uitzondering van de laatste waarneming in september 2013 ging het steeds om één of enkele individuen.

15 Wintertaling

Anas crecca – Eurasian Teal

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 14 ex. septembertelling 1980
- Hoogste aantal: 14 ex. septembertelling 1980
- Laatste waarneming: 2 ex. novembertelling 2011

Op Simonszand zijn vijf waarnemingen gedaan van de Wintertaling tijdens de hvp-tellingen, waarvan twee in september. Met uitzondering van de eerste waarneming in september 1980 ging het steeds om één of enkele individuen. Hiernaast werd de soort af en toe overvliegend waargenomen. Op 13 maart 2010 werden plukresten gevonden van een Wintertaling als slechtvalkprooi.

16 Topper

Aythya marila – Greater Scaup

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 4 ex. novembertelling 1984
- Hoogste aantal: 11 ex. overvliegend 12 januari 2013
- Laatste waarneming: 6 ex. tijdens telling 2011

Er waren slechts drie waarnemingen van Toppers tijdens de hvp-tellingen op Simonszand. Al deze waarnemingen waren in de maand november. Af en toe werden kleine aantallen overvliegende Toppers waargenomen.

17 Kuifeend

Aythya fuligula – Tufted Duck

Status: incidenteel.

Tijdens de hvp-tellingen op Simonszand werd Kuifeend éénmaal waargenomen. Tijdens de januaritelling in 2011 verbleven twee individuen op de hvp. Af en toe werden overvliegende Kuifeenden waargenomen.

18 Eider

Somateria mollissima – Common Eider

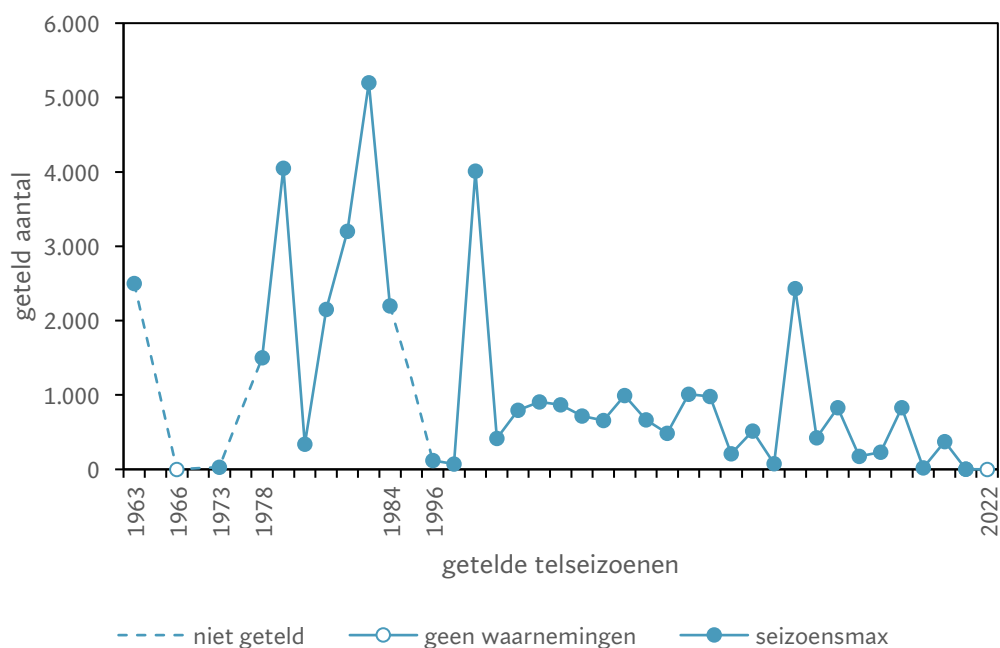
Status: zeer regelmatig in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: 2500 ex. augustustelling 1963
- Hoogste aantal: 5200 ex. junitelling 1984
- Laatste waarneming: 2 ex. meitelling 2022

Eiders werden op Simonszand waargenomen in alle maanden van het jaar, met name in de zomermaanden. Van april tot en met augustus ging het om 100% van de tellingen. De Eider werd in slechts twee telseizoenen niet waargenomen op Simonszand. Tot en met telseizoen 1998/99 werd de soort gezien in grote (rui)groepen van duizenden individuen, al wisselde het aantal sterk tussen de verschillende jaren. Na 1999 was er nog één waarneming van meer dan 1000 Eiders, tijdens de augustustelling van 2013. Deze aantalsafname komt overeen met de dalende landelijke trend.

Broedgevallen

Op 31 mei 2004 was een crèche van zeven Eiders met 17 pulli aanwezig op Simonszand. Het is niet waarschijnlijk dat deze op Simonszand waren uitgebroed, want daarvoor bood de zandplaat te weinig dekking.

Figuur 4.7. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Eider op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

19 Grote Zee-eend

Melanitta fusca – Velvet Scoter

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. novembertelling 2003
- Hoogste aantal: 6 ex. maarttelling 2010
- Laatste waarneming: 2 ex. overvliegend 19 november 2016

De Grote Zee-eend werd waargenomen tijdens drie hvp-tellingen. Het ging altijd om één of enkele individuen. Af en toe werden overvliegende Grote Zee-eenden gezien. De meeste waarnemingen werden gedaan in de maand november, de doortrekmaand van deze soort.

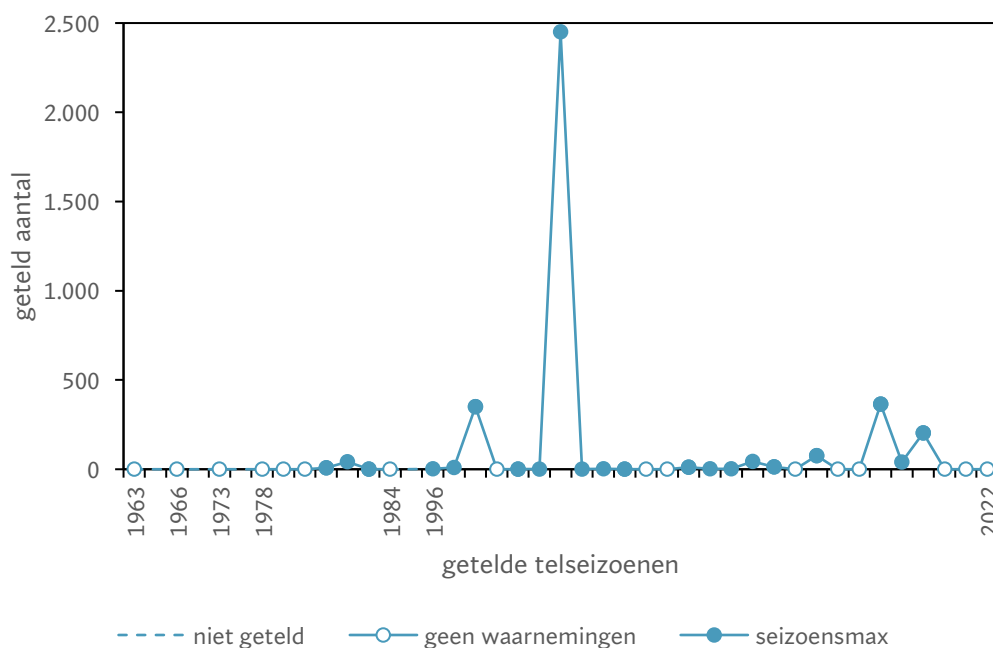
20 Zwarte Zee-eend

Melanitta nigra – Common Scoter

Status: vrij regelmatig in groot aantal.

- Eerste waarneming: 7 ex. novembertelling 1981
- Hoogste aantal: 2450 ex. septembertelling 2002
- Laatste waarneming: 200 ex. novembertelling 2019

Tijdens 27 hvp-tellingen verspreid over 21 telseizoenen waren Zwarte Zee-eenden aanwezig op Simonszand. In bijna alle maanden werden pleisterende Zwarte Zee-eenden waargenomen. De meeste waarnemingen vonden plaats in november. Bij acht van de 27 waarnemingen ging het om solitaire vogels. De andere waarnemingen betroffen groepjes, waarbij het vijfmaal ging om tientallen individuen, driemaal om honderden en eenmaal om duizenden vogels. Regelmatig vlogen Zwarte Zee-eenden langs aan de Noordzeekant, laag over het water, in aantallen die konden oplopen tot in de duizenden.

Figuur 4.8. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Zwarte Zee-eend op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbol.

21 IJseend

Clangula hyemalis - Long-tailed Duck

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. novembertelling 1984
- Hoogste aantal: 7 ex. novembertelling 2005
- Laatste waarneming: 2 ex. septembertelling 2010

De IJseend werd op Simonszand waargenomen tijdens drie hvp-tellingen. Alle waarnemingen werden gedaan in het najaar (september – november).

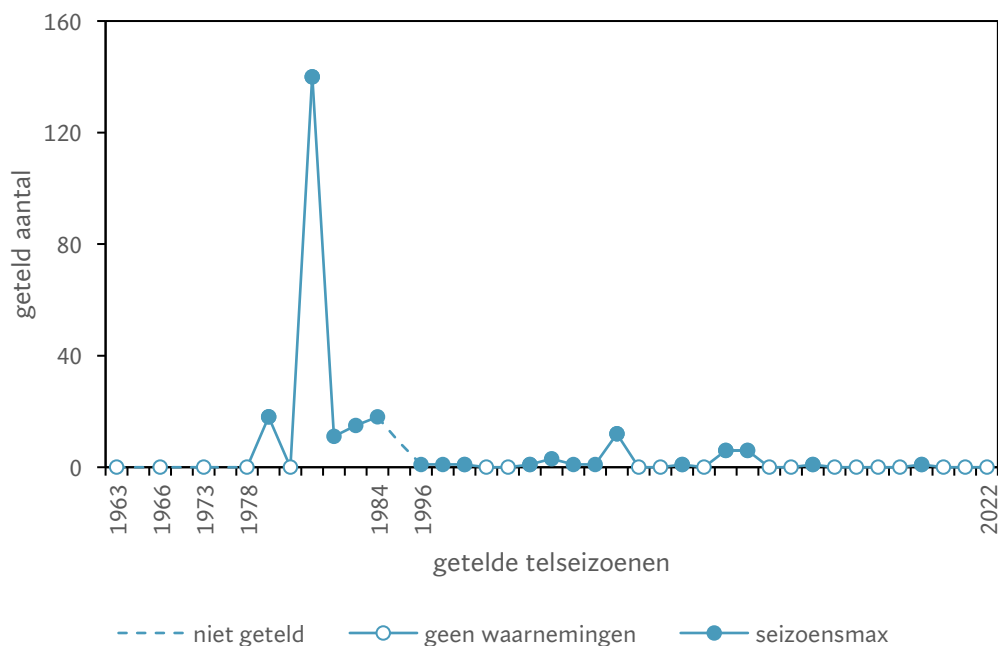
22 Brilduiker

Bucephala clangula – Common Goldeneye

Status: Vrij onregelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 18 ex. apriltelling 1980
- Hoogste aantal: 140 ex. februaritelling 1982
- Laatste waarneming: 1 ex. novembertelling 2019

De Brilduiker werd op Simonszand geteld bij 22 hvp-tellingen verdeeld over 18 telseizoenen. Vrijwel alle waarnemingen vielen in de winter van oktober tot en met februari, en dan met name in januari en februari. In deze maanden werd de soort bij 50% van de tellingen waargenomen. In de telperiode 1978–84 was Brilduiker duidelijk algemener dan in de periode 1996–2022. Dit is in lijn met landelijke afname van de soort als wintergast. In de eerste periode haalden vijf van de zeven getelde telseizoenen een seizoensmaximum van tien of meer Brilduikers. Na 1996 ging het steeds om één of hooguit tien individuen.

Figuur 4.9. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Brilduiker op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

23 Grote Zaagbek

Mergus merganser – Common Merganser

Status: Zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 6 ex. apriltelling 1980
- Hoogste aantal: 6 ex. apriltelling 1980
- Laatste waarneming: 3 ex. overvliegend 18 april 2015

De Grote Zaagbek werd vijfmaal waargenomen tijdens de hvp-tellingen op Simonszand. Alle waarnemingen werden gedaan tussen december en april. Tevens waren er enkele waarnemingen van overvliegende individuen of groepjes.

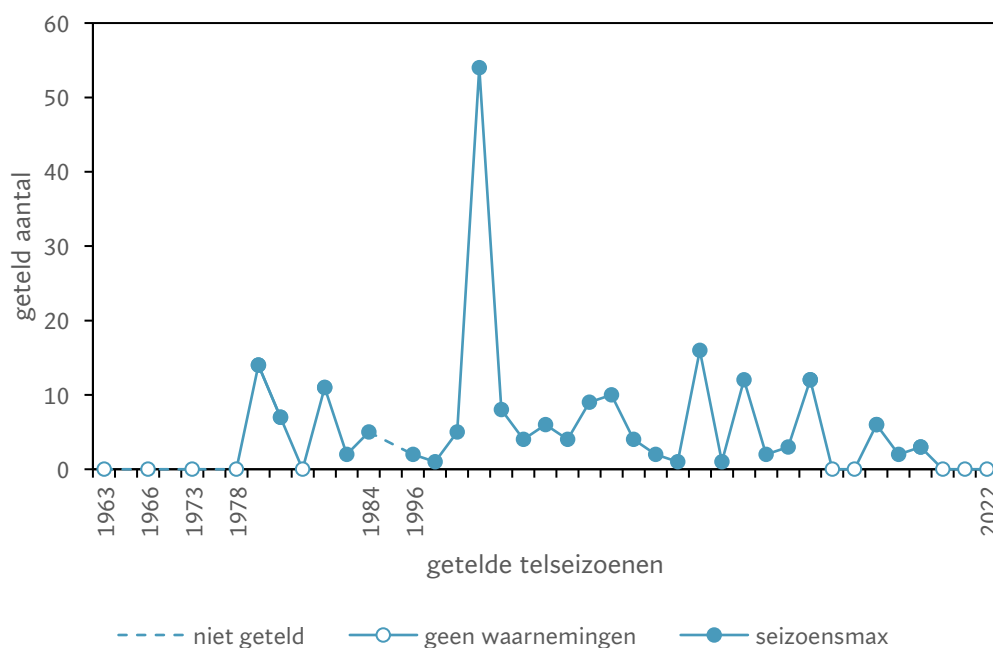
24 Middelste Zaagbek

Mergus serrator – Red-breasted Merganser

Status: vrij regelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 14 ex. apriltelling 1980
- Hoogste aantal: 54 ex. apriltelling 2000
- Laatste waarneming: 6 ex. overvliegend november 2021

Op Simonszand werden de vroegste Middelste Zaagbekken waargenomen vanaf oktober en daarna in alle maanden tot en met mei. De meeste waarnemingen waren van januari tot en met april. In deze tijd van het jaar werd de Middelste Zaagbek bij meer dan 50% van de hvp-tellingen waargenomen. Er was één zomerwaarneming van vier individuen tijdens de jultelling in 2001. Meestal ging het om één of enkele individuen. Van de 41 tellingen waarbij de Middelste Zaagbek werd waargenomen, ging het slechts achtmaal om tien of meer individuen, met als maximum 54 in april 2000. Regelmatig werd de soort overvliegend gezien.

Figuur 4.10. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Middelste Zaagbek op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbol.

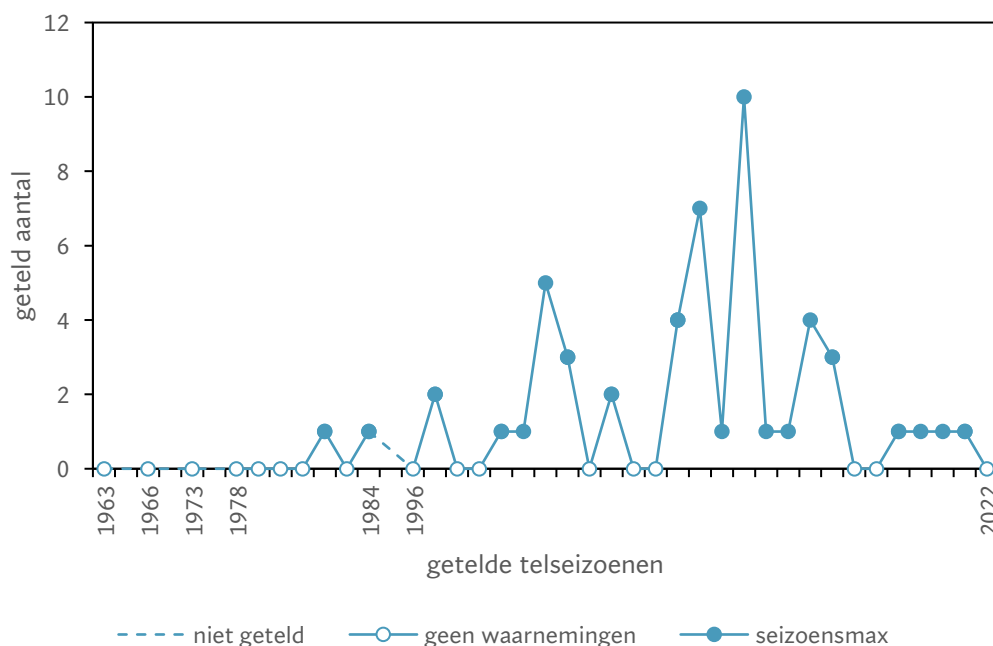
25 Roodkeelduiker

Gavia stellata – Red-throated Loon

Status: vrij onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. februaritelling 1983
- Hoogste aantal: 10 ex. novembertelling 2011
- Laatste waarneming: 1 ex. januaritelling 2022

De Roodkeelduiker werd op Simonszand waargenomen van oktober tot en met maart, waarvan het vaakst in januari (50% van de tellingen). Bij 14 van de 28 tellingen waarbij de soort werd waargenomen, ging het om één vogel. Bij 12 tellingen werden twee tot vijf vogels geteld. Bij uitzondering ging het om meer vogels: zeven individuen tijdens de maarttelling in 2010 en tien individuen tijdens de novembertelling in 2011. De waarnemingen van duikers tijdens de hvp-tellingen op Simonszand kwamen overeen met het voorkomen van de soorten langs de Nederlandse kust, waar de Parelduiker voornamelijk een doortrekker is in het najaar en Roodkeelduiker tevens een wintergast. Regelmatig werden overvliegende vogels gezien.

Figuur 4.11. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Roodkeelduiker op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

26 Parelduiker

Gavia arctica – Black-throated diver

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

Tweemaal werd een Parelduiker waargenomen tijdens de hvp-tellingen op Simonszand. Beide waarnemingen dateren uit de maand november. In beide gevallen ging het om één individu. Bij de eerste waarneming in 2003 werden ook twee Roodkeelduikers waargenomen. De tweede waarneming in 2011 viel samen met de recordtelling van tien Roodkeelduikers.

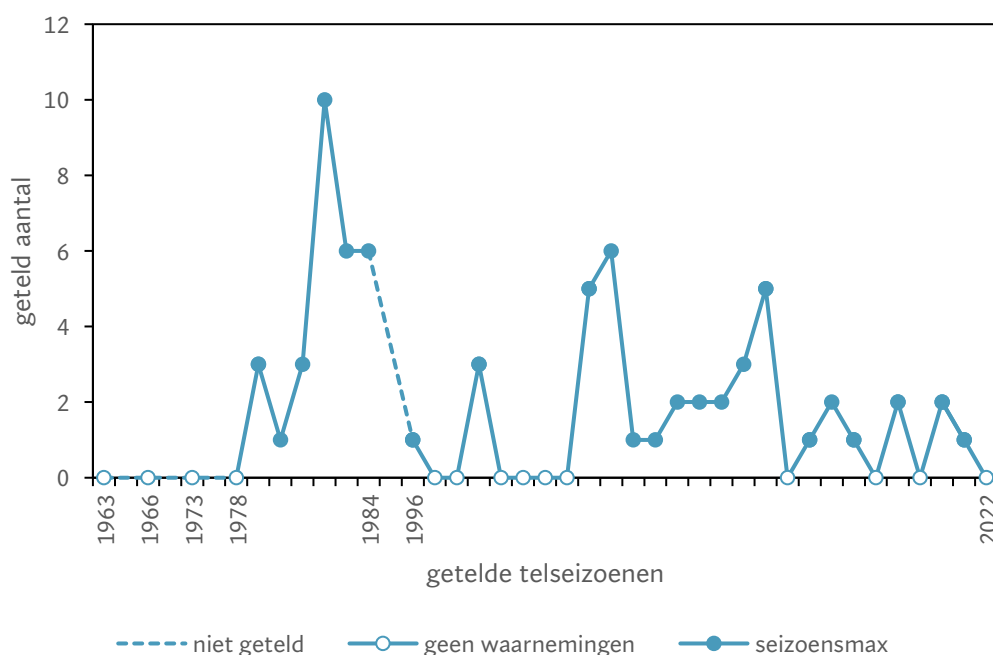
27 Fuut

Podiceps cristatus – Great Crested Grebe

Status: vrij regelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 3 ex. apriltelling 1980.
- Hoogste aantal: 10 ex. februaritelling 1983.
- Laatste waarneming: 1 ex. januaritelling 2022.

De Fuut werd op Simonszand waargenomen in alle maanden van het jaar met uitzondering van juli. Het ging op Simonszand meestal om lage aantallen. In juni en augustus betrof het slechts één waarneming. Van de in totaal 39 hvp-tellingen waarbij de Fuut werd waargenomen, ging het 17 keer om één individu en in tien gevallen om twee individuen. De grootste aantallen Futen werden gezien in februari, de uitgesproken doortrekmaand van de Fuut in Nederland. De soort was in de periode 1978-84 iets talrijker dan in de periode 1996-2022. In beide periodes waren drie februaritellingen. In de eerste periode werd de Fuut waargenomen in vijf van de zes telseizoenen, met een gemiddeld seizoensmaximum van vijf individuen. Vanaf 1996 werd de Fuut waargenomen in 17 van de 27 telseizoenen, met een gemiddeld seizoensmaximum van twee individuen. Regelmatig werden overvliegende Futen waargenomen, maar altijd in kleine aantallen.

28 Dodaars

Tachybaptus ruficollis - Little Grebe

Status: vondst.

Op 8 november 2014 werd op Simonszand een Dodaars gevonden als slechtvalkprooi.

29 Roodhalsfuut

Podiceps grisegena – Red-necked Grebe

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 3 ex. oktobertelling 1998
- Hoogste aantal: 3 ex. oktobertelling 1998
- Laatste waarneming: 1 ex. maarttelling 2019

De Roodhalsfuut werd tijdens de hvp-tellingen op Simonszand viermaal waargenomen. Hiervan waren er twee in het voorjaar (maart) en twee in het winterhalfjaar (oktober en december).

30 Geoorde Fuut

Podiceps nigricollis – Black-necked Grebe

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was op Simonszand een waarneming van één opvliegende Geoorde Fuut op 20 november 2021.

31 Lepelaar

Platalea leucorodia – Eurasian Spoonbill

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. augustustelling 1997
- Hoogste aantal: 24 ex. overvliegend 12 mei 2017
- Laatste waarneming: 24 ex. overvliegend 12 mei 2017

Hoewel de Lepelaar in de Nederlandse Waddenzee wijdverspreid voorkomt en als broedvogel is vastgesteld op alle Waddeneilanden – inclusief de kwelders van Schiermonnikoog – werd de soort weinig gezien op Simonszand. De Lepelaar werd bij slechts vijf hvp-tellingen waargenomen. Alle waarnemingen werden gedaan in april-mei en juli-september. Het ging om maximaal drie individuen per telling. Buiten de hvp-tellingen werden soms hogere aantallen waargenomen. Op 14 juni 2009 bijvoorbeeld waren buiten de hvp-telling zeven Lepelaars ter plaatse. Ook bij overvliegende vogels ging het soms om hogere aantallen, zoals een groepje van acht Lepelaars op 19 mei 2007 en een groep van 24 op 12 mei 2017.

32 Blauwe Reiger

Ardea cinerea – Grey Heron

Status: onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. augustustelling 1997
- Hoogste aantal: 11 ex. septemberstelling 2006
- Laatste waarneming: 1 ex. septemberstelling 2020

De Blauwe Reiger werd op Simonszand waargenomen tijdens acht hvp-tellingen. Er was één voorjaarswaarneming, in mei 2011. Alle andere waarnemingen werden gedaan van juli tot en met november. Meestal ging het om een enkele vogel. Buiten de hvp-tellingen waren enkele losse waarnemingen van overvliegende of kort op Simonszand verblijvende Blauwe Reigers.

33 Grote Zilverreiger

Ardea alba – Great Egret

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

De Grote Zilverreiger werd op Simonszand alleen overvliegend waargenomen. Er waren twee waarnemingen, beide van één individu; op 10 mei 2008 en op 13 mei 2017.

34 Kleine Zilverreiger

Egretta garzetta – Little Egret

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er is op Simonszand één waarneming gedaan van de Kleine Zilverreiger. Op 9 mei 2009 vloog een Kleine Zilverreiger over richting west.

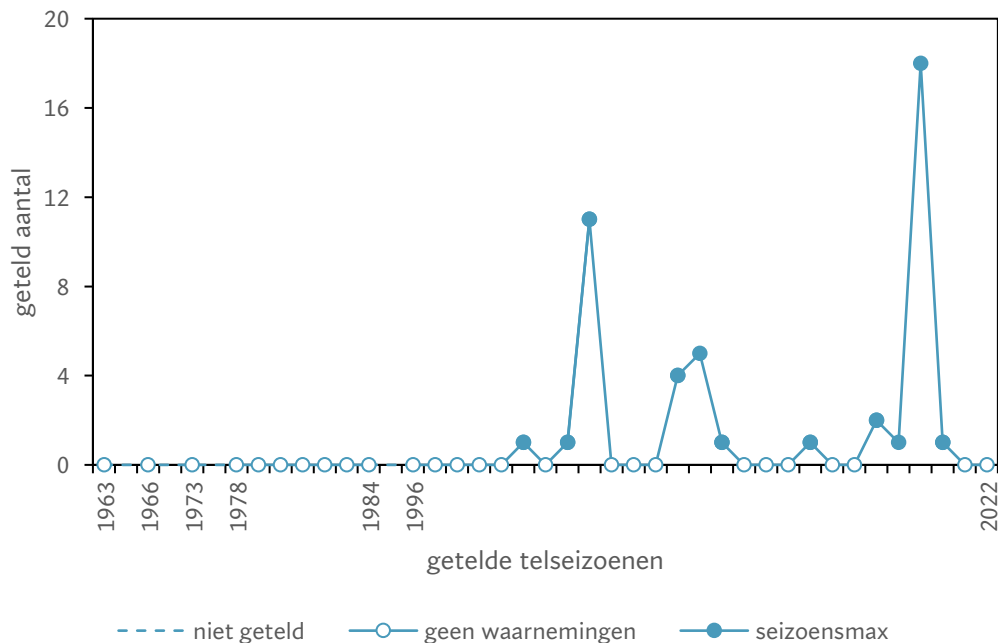
35 Jan-van-gent

Morus bassanus – Northern Gannet

Status: onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. juli 2001
- Hoogste aantal: 18 ex. november 2019
- Laatste waarneming: 1 ex. september 2020

De Jan-van-gent werd op Simonszand waargenomen bij 13 hvp-tellingen verdeeld over 11 telseizoenen. De soort werd uitsluitend gezien van juli tot en met november. Uit de maanden december tot en met juni zijn geen waarnemingen. De kans op waarneming was het grootst in juli en augustus (meer dan 30% van de tellingen) en werd snel kleiner in de maanden erna (15-20% van de tellingen). In juli, augustus en september ging het steeds om één of bij uitzondering twee vogels. In oktober en november waren de aantallen vaak hoger met records van 11 Jan-van-genten tijdens de oktobertelling in 2004 en 18 tijdens de novembertelling in 2019. Er werden geen waarnemingen bekend uit de twintigste eeuw en eerder. Vanaf de millenniumwisseling werden ook onregelmatig overvliegende Jan-van-genten waargenomen.

Figuur 4.13. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Jan-van-gent op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

36 Noordse Stormvogel

Fulmarus glacialis – Fulmar

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

De Noordse Stormvogel werd op Simonszand waargenomen tijdens twee hvp-tellingen. Samen met de losse waarnemingen werden in totaal vier waarnemingen van de soort gedaan. Hiervan waren er drie in januari en één in september. Het ging bij elke waarneming om solitaire individuen. Tweemaal, beide in januari, ging het om springlevende vogels. Daarnaast werd op 15 september 2007 een verzwakte Noordse Stormvogel gevangen, opgelapt en weer losgelaten. Op 10 januari 2004 werd een dode Noordse Stormvogel gevonden.

37 Vaal Stormvogeltje

Oceanodroma leucorhoa – Leach's pettrel

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er is één waarneming van een overvliegend Vaal Stormvogeltje op 16 september 2004 boven het wad aan de zuidwestkant van Simonszand (B. Spaans).

38 Aalscholver

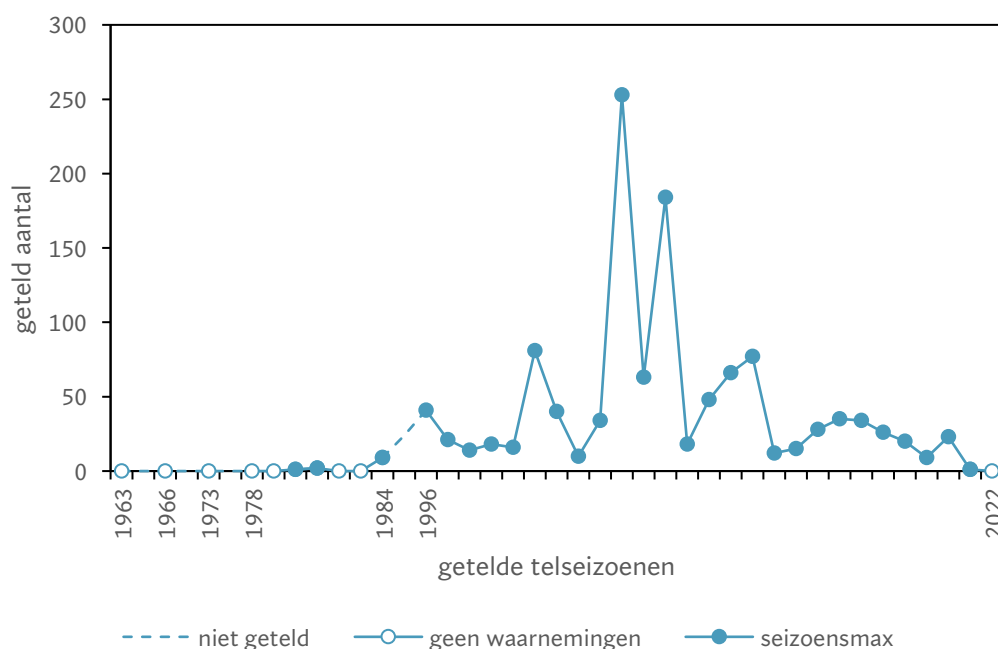
Phalacrocorax carbo - Great Cormorant

Status: regelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. septembertelling 1980
- Hoogste aantal: 258 ex. septembertelling 2005
- Laatste waarneming: 1 ex. 12 november 2022

De Aalscholver werd op Simonszand waargenomen in alle maanden van het jaar. Meestal ging het om één tot hooguit enkele tientallen individuen. Er waren acht tellingen met meer dan vijftig Aalscholvers, vooral in de maand september. Tellingen met meer dan honderd Aalscholvers waren uitzonderlijk. Dit gebeurde tweemaal, namelijk tijdens de jultelling in 2011 en de septembertelling in 2005.

In de periode 1996-2022 werden beduidend meer Aalscholvers geteld dan in de periode 1978-84. In de eerste periode werd de Aalscholver waargenomen tijdens slechts 6 tellingen, verdeeld over 3 van de 7 telseizoenen met in totaal 18 individuen. Het geteld gemiddelde (het aantal individuen per telling waarbij de soort is waargenomen) is over deze periode 3,0 individuen per telling. Het gemiddeld seizoensmaximum (het gemiddelde van alle seizoensmaxima) over deze periode is 1,7. In de tweede periode werd de soort waargenomen bij 89 tellingen, verdeeld over 26 van de 27 telseizoenen. Het geteld gemiddelde was 19,7 individuen per tellingen en het gemiddeld seizoensmaximum was 45,6. Dit hangt samen met de landelijke aantalstoename die de Aalscholver in die periode doormaakte. Met de aftakeling van Simonszand, nam ook het aantal aanwezige Aalscholvers af.

Figuur 4.14. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Aalscholver op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbol.

39 Wespendif

Pernis apivorus – European Honey Buzzard

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was één waarneming van twee overvliegende Wespendifen richting oost op 10 mei 2008.

40 Sperwer

Accipiter nisus – Eurasian Sparrowhawk

Status: incidenteel.

Er was één waarneming van een Sperwer ter plaatse, tijdens de hvp-telling in september 2006. In de middag van 7 mei 2011 werden, met door oostenwind gestuwde trek, drie losse individuen gezien overvliegend richting oost.

41 Havik

Astur gentilis – Northern Goshawk

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op Simonszand werd op 8 april 2000 een jagende Havik waargenomen.

42 Bruine Kiekendif

Circus aeruginosus – Western Marsh Harrier

Status: onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. meitelling 2002
- Hoogste aantal: 36 ex. overvliegend op 7 mei 2011
- Laatste waarneming: 1 ex. augustustelling 2018

Tijdens acht hvp-tellingen verbleef een Bruine Kiekendif op Simonszand. Alle waarnemingen werden gedaan na de millenniumwisseling; tijdens de voorjaartrek (driemaal tijdens een meitelling) en de najaarstrek (driemaal in augustus en tweemaal in september). Het ging in alle gevallen om solitaire vogels, met uitzondering van twee Bruine Kiekendifen tijdens de septembertelling in 2006. Pleisteraars kunnen pauzerende doortrekkers zijn geweest. Het is ook voorstelbaar dat broedende Bruine Kiekendifen van de omringende eilanden Schiermonnikoog en Rottumerplaat soms met hoogwater op Simonszand vertoefden, waar potentieel voedsel op de hoogwatervluchtplaats aanwezig was in de vorm van overrijpende vogels. Een aanwijzing hiervoor was dat er af en toe Bruine Kiekendifen over Simonszand vlogen, tegen de op dat moment voor de hand liggende trekrichting in, mogelijk als onderdeel van de jachtvlucht. In de middag van 7 mei 2011 werden, tijdens door oostenwind gestuwde trek, binnen enkele uren in totaal 36 Bruine Kiekendifen waargenomen, overvliegend richting oost.

43 Blauwe Kiekendief

Circus cyaneus – Hen Harrier

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. septembertelling 1999
- Hoogste aantal: 4 ex. overvliegend op 12 november 2011
- Laatste waarneming: 1 ex. januaritelling 2011

In vijf telseizoenen verbleven Blauwe Kiekendieven op Simonszand tijdens een hyp-telling. Het ging tweemaal om twee vogels tegelijk, beide keren in september. In de andere drie gevallen waren het solitaire individuen. De Blauwe Kiekendief werd af en toe overvliegend waargenomen.

44 Grauwe Kiekendief

Circus pygargus – Montagu's Harrier

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

In de middag van 7 mei 2011 vlogen, met door oostenwind gestuwde trek en verspreid over de dag, drie Grauwe Kiekendieven naar oost.

45 Visarend

Pandion haliaetus – Western Osprey

Status: incidenteel.

Tijdens de septembertelling van 2007 was een Visarend ter plaatse. Tijdens vier andere hyp-tellingen werden overvliegende individuen waargenomen, tweemaal in mei en tweemaal in september. Op 10 mei 2008 vlogen verspreid over de dag drie individuen over richting oost, op 11 september 2010 vloog één naar oost en op 7 mei 2011 vlogen twee Visarenden verspreid over de dag naar oost. De laatste waarneming was van een overvliegende Visarend op 17 september 2011.

46 Zeearend

Haliaeetus albicilla – White-tailed Eagle

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er is een melding van een Zeearend rustend op Simonsrif op 13 februari 2021. Deze waarneming werd gedaan vanaf Schiermonnikoog.

47 Buizerd

Buteo buteo – Common Buzzard

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er zijn drie waarnemingen van één of meer overvliegende Buizerds. Op 13 mei 2001 vloog een individu over, op 7 mei 2011 vlogen vier Buizerds verspreid over de dag naar oost en op 23 november 2013 werden drie overvliegende Buizerds waargenomen.

48 Waterral

Rallus aquaticus – Water Rail

Status: vondst.

Op 22 september 2013 werd op Simonszand een vers, gaaf, dood exemplaar van Waterral gevonden.

49 Meerkoet

Fulica atra – Eurasian Coot

Status: vondst.

Op 8 november 2014 werden op Simonszand de resten van een Meerkoet gevonden als slechtvalkprooi.

Simonszand, 15 november 2008. Foto: Martijn de Jonge

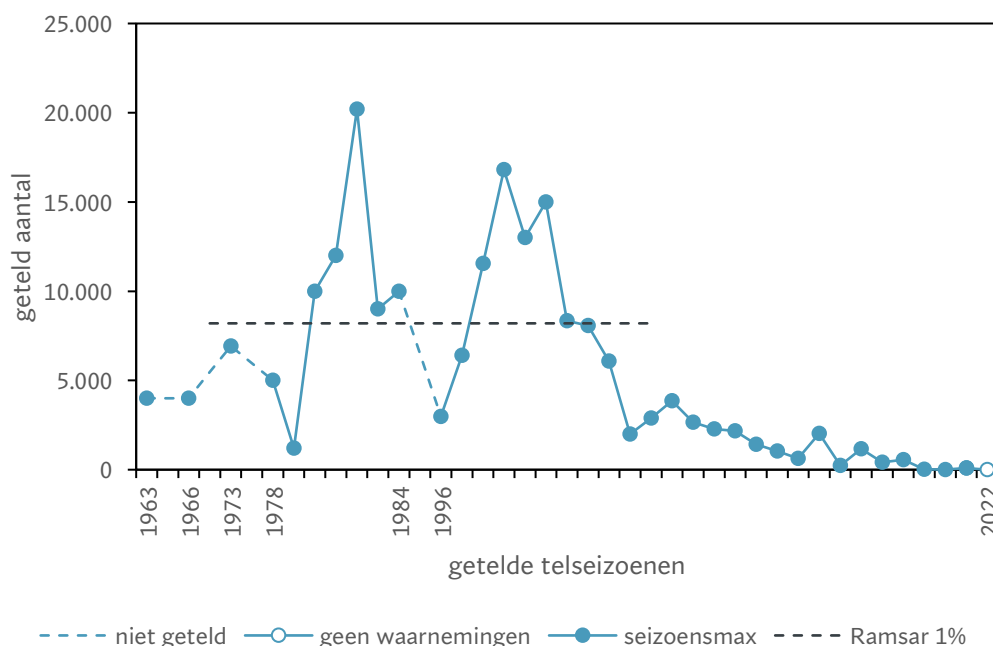
50 Scholekster

Haematopus ostralegus – Eurasian Oystercatcher

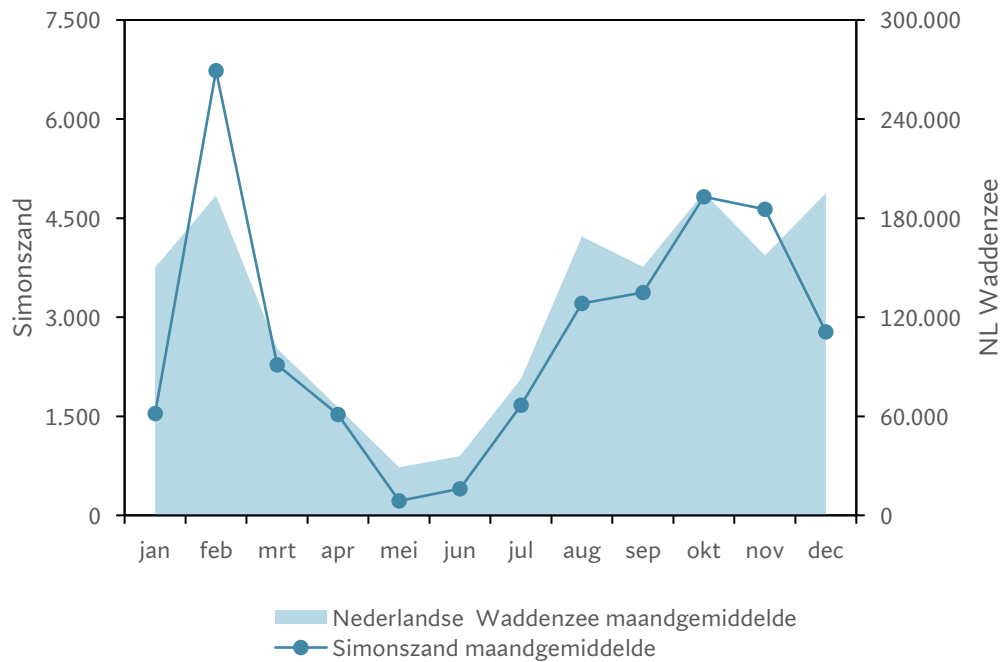
Status: vrijwel permanent in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: juli 1917
- Hoogste aantal: 20.200 ex. februari telling 1983
- Laatste waarneming: 89 ex. januaritelling 2022

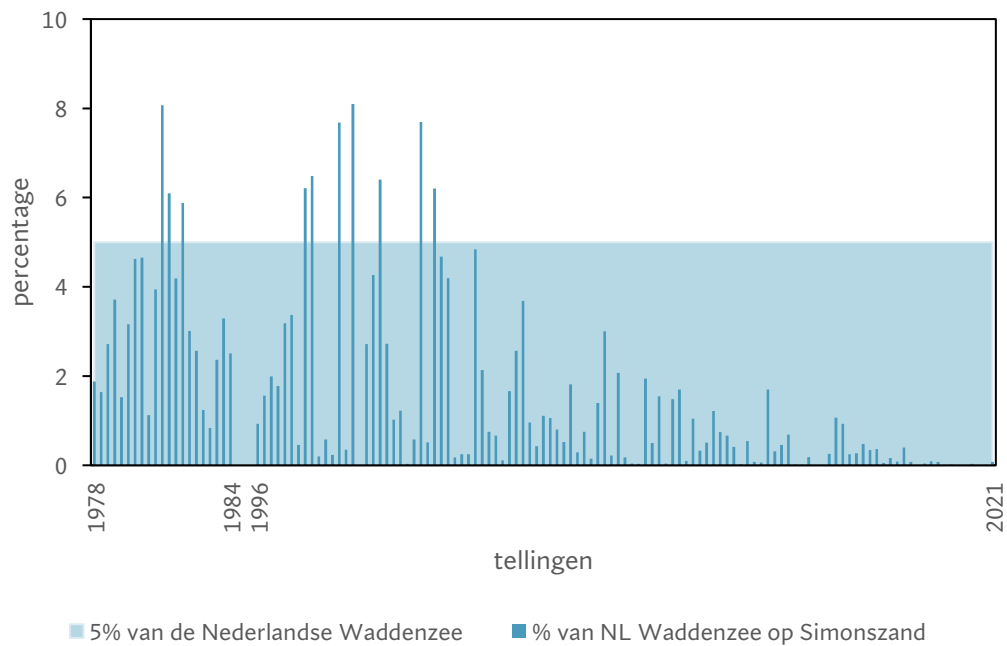
De Scholekster kan beschouwd worden als een van de karaktervogels van Simonszand. De soort werd waargenomen in alle telseizoenen. Bij slechts tien van de 142 tellingen werd geen Scholekster gezien. Het seizoensvoorkomen van de Scholekster op Simonszand kwam sterk overeen met het voorkomen van de Scholekster in de gehele Nederlandse Waddenzee. Gezien het aandeel Scholeksters is dat ook niet geheel verwonderlijk; bij 14 tellingen verbleef meer dan 5% van de Scholeksters uit de Waddenzee op Simonszand. De getelde aantallen waren het hoogst in de maand februari (geteld maandgemiddelde 6730 ex.). Het aantal Scholeksters daalde snel in maart en april en was het laagst in mei. Vanaf juni namen de aantallen weer toe tot een piek in oktober (geteld maandgemiddelde 4825 ex.). Het aantal Scholeksters bleef hoog in november. In de wintermaanden december en januari was het aantal Scholeksters opvallend laag. Het seizoensmaximum lag lange tijd op of boven 10.000 Scholeksters. Dit was het geval van telseizoen 1980/81 tot met telseizoen 1984/85 en van telseizoen 1998/99 tot met 2001/02. Bij 15 tellingen verdeeld over tien telseizoenen werd tijdens de hvp-tellingen op Simonszand de Ramsar 1%-norm gehaald. Vanaf 2002 begon het aantal Scholeksters op Simonszand snel te dalen. De afname van Scholeksters op Simonszand liep in de pas met de dramatisch negatieve trend van Scholeksters in heel Nederland (Ens *et al.* 2009). Bovendien werd het sterk eroderende Simonszand steeds minder aantrekkelijk voor de soort.

Figuur 4.15. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Scholekster op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 8200 tijdens de tellingen die aan deze norm voldeden.

Figuur 4.16. Seizoenspatroon in aantallen van de Scholekster op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Figuur 4.17. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Scholekster is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige scholeksterpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de scholeksterpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

Broedgevallen

De Scholekster was een van de eerste soorten waarvan het broeden op Simonszand is beschreven. In 1917 bracht F. Liefink uit Groningen een bezoek aan Simonszand. In *De Levende Natuur* deed Jac. P. Thijsse verslag van Liefink's waarnemingen: 'Verder broedden er wat scholeksters'. De Scholekster was de meest regelmatige broedvogel op Simonszand. Vrijwel elk jaar werden broedpogingen ondernomen (tabel 4.3). Van alle pionierssoorten bleven Scholeksters het langst persisteren om nageslacht produceren op Simonszand, ook nadat door de doorbraak van het wantij in januari 2012 de krimp en afvlakking van de zandplaat versnelde.

Tabel 4.3. Overzicht van alle bekende broedgevallen van de Scholekster op Simonszand.

Jaar	Maand	Aantal	Opmerkingen
1917	juli	enkele	F. Liefink in Thijsse 1917
1978-84			Jaarlijks broedgevallen. (K. Kreuijter en J. de Boer)
1999	6 juli	2 paren	
2001	18 juni	6 paren	In totaal 14 eieren
	19 juli	3 paren	Met pulli
2005	14 mei	1 paar	
2006	14 mei	2 paren	Waarvan 1 met 2 eieren
2008	10 mei	1 paar	
2009	14 juni	2 paren	Met nest, waarvan 1 met 4 eieren, en 1 met 3 eieren
2010	14 mei	5 paren	Waarvan 2 met nest: 1 met 2 eieren en 1 met 3 eieren
2013	mei	1 paar	Nest met 1 ei
	10 augustus	3 paren	
2014	17 mei	8 paren	3 op Simonszand en 5 op Simonsrif, waarvan 1 nest met 1 ei
2015	23 mei	3 paren	Waarvan 1 met nest met 2 eieren
2016	21 mei	2 paren	Elk met 3 eieren
2018	19 mei	1 paar	Nest met 1 ei
2019	18 mei	2 paren	Broedverdacht
2021	15 mei	2 paren	Broedverdacht

Scholeksternest met compleet legsel op Simonszand. 13 juni 2009. Foto: Marten Schmitz

51 Kluut

Recurvirostra avosetta – Pied Avocet

Status: zeer onregelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 250 ex. novembertelling 1982
- Hoogste aantal: 250 ex. novembertelling 1982
- Laatste waarneming: 2 ex. septembertelling 2007

Hoewel de Kluut in de Nederlandse Waddenzee wijdverspreid voorkomt, werden er tijdens hyp-tellingen slechts vier waarnemingen gedaan van de Kluut op Simonszand. In dit opzicht voerde regioverslaggever Willem Van Reijendam de verkeerde vogelsoort ten tonele toen hij in 2012 in Het Financieele Dagblad schreef dat niemand het verdwijnende Simonszand zal missen 'op een enkele kluut na'. Er waren geen voorjaarswaarnemingen. Alle waarnemingen werden gedaan in de maanden juli-november.

52 Kievit

Vanellus vanellus – Northern Lapwing

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. apriltelling 1980
- Hoogste aantal: 2 ex. apriltelling 1980 en novembertelling 1984
- Laatste waarneming: 1 ex. januaritelling 2009

Tijdens de hyp-tellingen werden op Simonszand drie waarnemingen van de Kievit gedaan.

53 Goudplevier

Pluvialis apricaria - European Golden Plover

Status: onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 12 ex. meitelling 2001
- Hoogste aantal: 490 ex. overvliegend 12 januari 2001
- Laatste waarneming: 1 ex. septembertelling 2020

Van de Goudplevier werden zes waarnemingen gedaan tijdens de hyp-tellingen op Simonszand. Vier van deze waarnemingen waren in de maand september. Doorgaans ging het om één of enkele individuen tussen andere steltlopers (meestal de Zilverplevier), maar in mei 2001 verbleef een groepje van twaalf Goudplevieren op de hyp. De soort werd vaker overvliegend waargenomen, met als maximum een groep van 490 op 12 januari 2001.

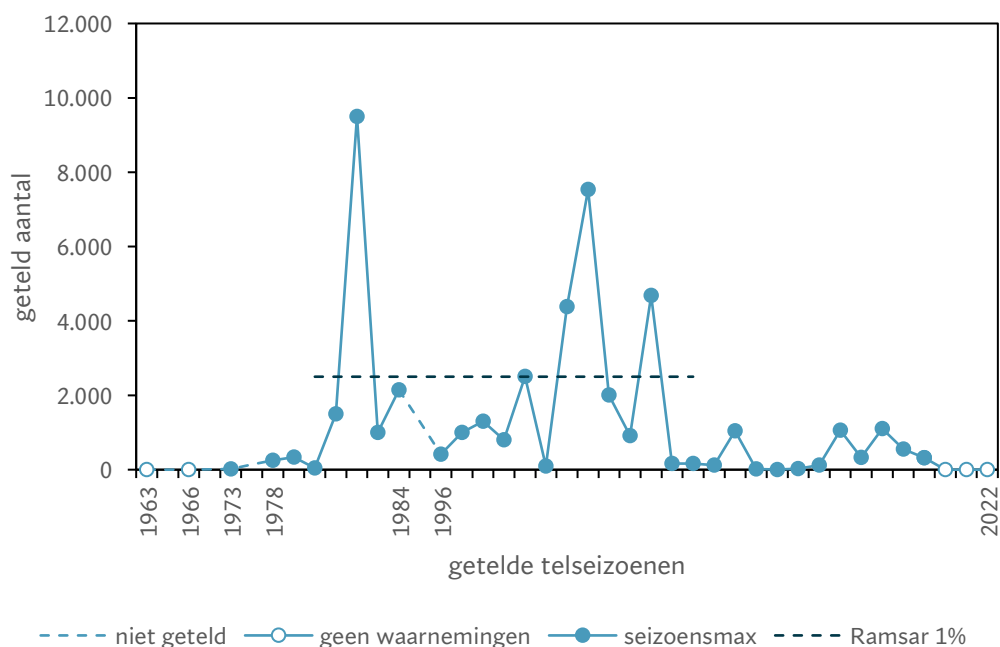
54 Zilverplevier

Pluvialis squatarola - Grey Plover

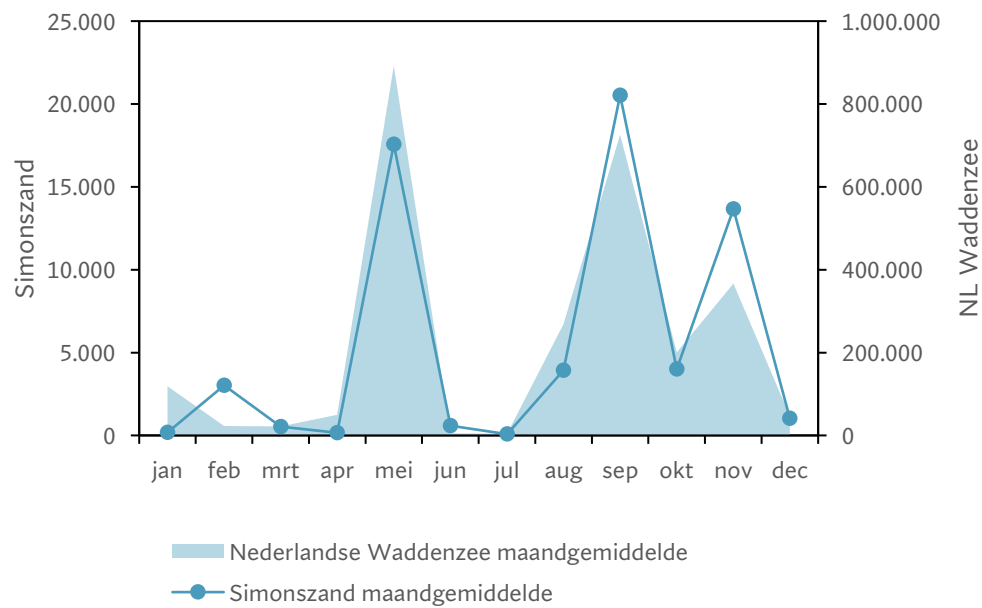
Status: regelmatig in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: 18 ex. septembertelling 1973
- Hoogste aantal: 9500 ex. novembertelling 1982
- Laatste waarneming: 320 ex. septembertelling 2019

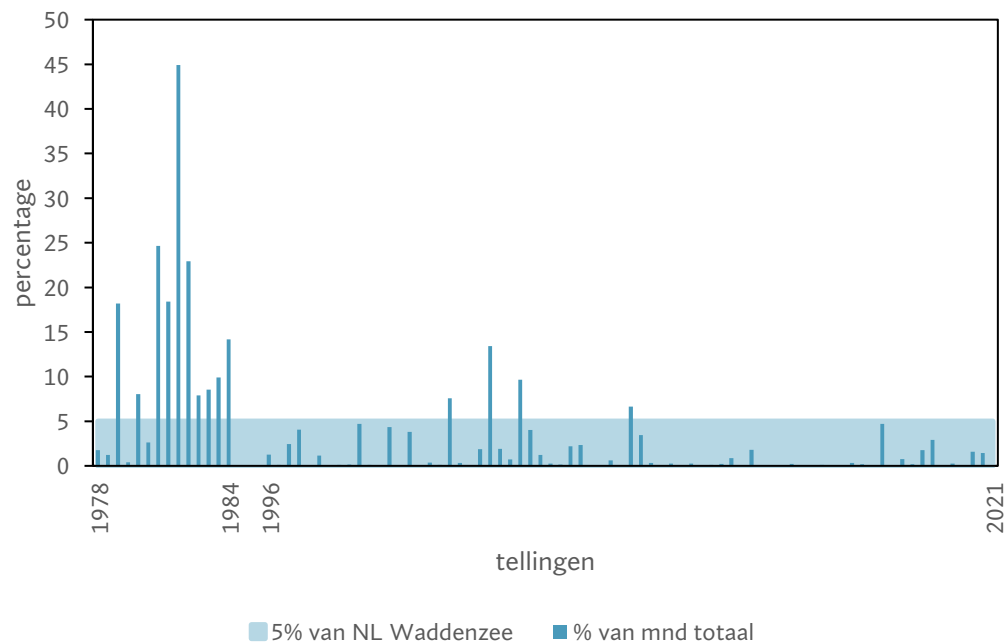
De Zilverplevier werd waargenomen in alle telseizoenen in de periode 1978-84 en in alle telseizoenen van 1996/97 tot en met 2019/20. Bij 60% van de hvp-tellingen, verdeeld over alle maanden van het jaar, werd Zilverplevier waargenomen. In de echte wintermaanden december en januari werden de minste waarnemingen gedaan, en in september en oktober de meeste – respectievelijk bij 90% en 100% van de tellingen. Het seizoensvoorkomen op Simonszand kwam sterk overeen met dat van de gehele Nederlandse Waddenzee. De pieken op Simonszand in februari en november komen van tellingen uit de jaren tachtig, toen Simonszand een zeer belangrijke rol vervulde voor de soort. Destijds verbleef regelmatig meer dan 10% van de Zilverplevieren uit de Nederlandse Waddenzee op Simonszand. De piek in september komt vooral van tellingen uit het begin van de 21e eeuw. Bij zes hvp-tellingen verdeeld over vijf telseizoenen werd voor de Zilverplevier de Ramsar 1%-norm gehaald: driemaal tijdens de voorjaarsstrek in mei (2001, 2004 en 2007), tweemaal tijdens de najaarsstrek in september (2002 en 2003) en eenmaal in november (1982). In telseizoen 2003/04 werd binnen één telseizoen zowel in het voorjaar als in het najaar de 1%-norm gehaald. Ondanks dat de Ramsar-norm van de Zilverplevier naar beneden werd bijgesteld, konden de getelde aantallen op Simonszand na 2007 daar niet meer aan voldoen.

Figuur 4.18. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Zilverplevier op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 2500 tijdens de tellingen die aan deze norm voldeden.

Figuur 4.19. Seizoenspatroon in aantallen van de Zilverplevier op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Figuur 4.20. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Zilverplevier is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige zilverplevierpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de zilverplevierpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

55 Bontbekplevier

Charadrius hiaticula - Common Ringed Plover

Status: vrij regelmatig in vrij klein tot vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 24 ex. junitelling 1980
- Hoogste aantal: 118 ex. meitelling 2004
- Laatste waarneming: 1 ex. augustustelling 2019

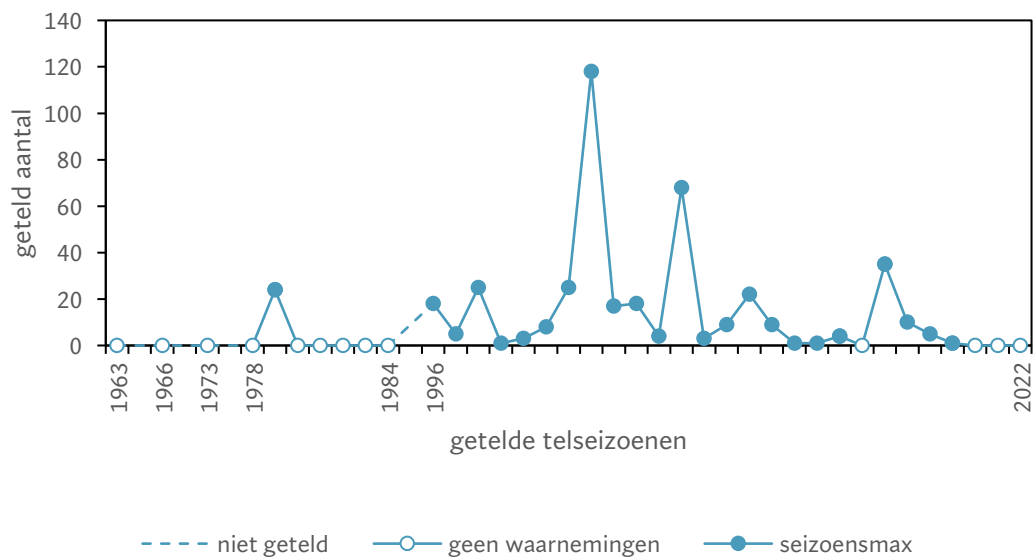
De Bontbekplevier werd op Simonszand bij 50% of meer van de tellingen waargenomen van mei tot en met september. Daarbuiten werd de Bontbekplevier maar sporadisch gezien. In maart en april ging het om één telling van één individu en in oktober om twee tellingen. Ook is er een winterwaarneming, tijdens de januaritelling in 2011. Meestal ging het om enkele individuen en hooguit enkele tientallen vogels. In mei was het aantal Bontbekplevieren gemiddeld veel hoger dan in de andere maanden. Bij acht van de veertig tellingen waarbij de Bontbekplevier werd waargenomen ging het om meer dan twintig vogels, waarvan zes tellingen in mei, met uitschieters in mei 2004 en mei 2008. Het seizoenspatroon van het voorkomen van de Bontbekplevier op Simonszand is daarmee opvallend anders dan in de rest van de Nederlandse Waddenzee. De aantallen in de Waddenzee vertonen een piek tijdens de voorjaars trek in mei en een tweemaal hogere piek tijdens de najaars trek in augustus en september. Van een najaarspiek was op Simonszand amper sprake. Van telseizoen 1996/97 tot en met 2014/15 waren de getelde aantallen in mei altijd hoger dan in de andere maanden van het jaar. De piek in mei valt samen met de landelijke piek van de doortrek, die in het voorjaar hoger is dan in het najaar (Witkamp 2002). In de Waddenzee ligt het zwaartepunt van pleisterende vogels echter in maanden augustus en september (Bijlsma *et al.* 2001). Simonszand was voor Bontbekplevieren blijkbaar interessanter als *stop-over* tijdens de trek, dan als pleisterplaats. Vanaf telseizoen 2017/18 – toen de aftakeling van Simonszand al in volle gang was – ontbreken voorjaarswaarnemingen. Het verschil tussen de periode 1978-84 en de periode 1996-2022 is opvallend groot. Er is slechts één waarneming van voor 1996, terwijl de Bontbekplevier op Simonszand jaarlijks is waargenomen in alle telseizoenen vanaf 1996/97 tot en met telseizoen 2014/15.

Broedgevallen

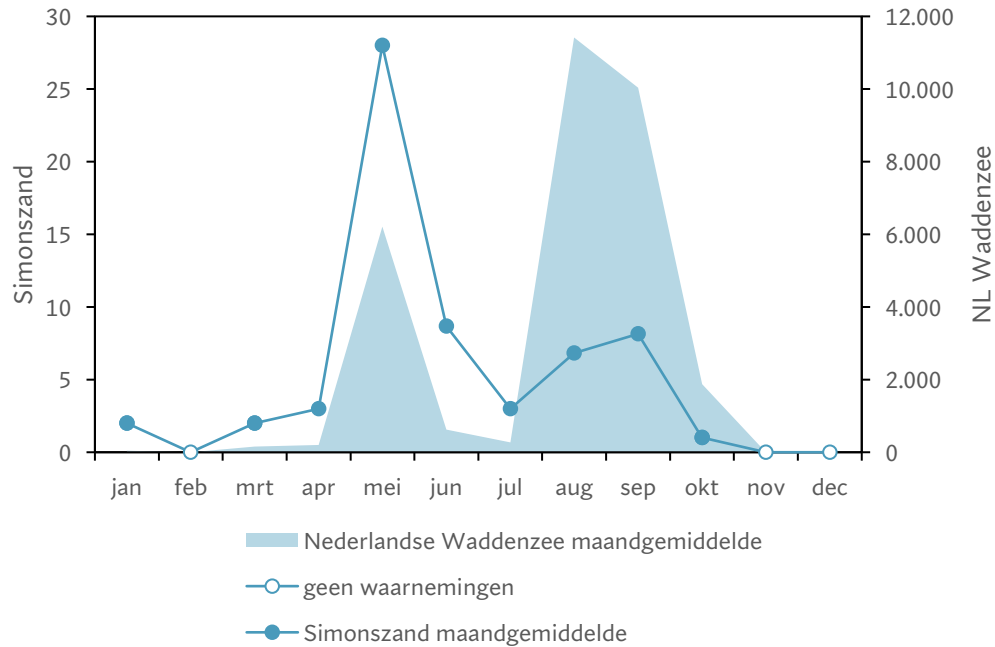
De Bontbekplevier deed in 2006 en 2007 broedpogingen op Simonszand, maar keerde daarna niet meer terug voor nieuwe pogingen (tabel 4.4).

Tabel 4.4. Overzicht van alle bekende broedgevallen van de Bontbekplevier op Simonszand.

Jaar	Maand	Aantal	Opmerkingen
2006	Mei	1 paar	
2007	April	2 paren	In mei resteerde nog 1 paar

Figuur 4.21. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Bontbekplevier op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.22. Seizoenspatroon in aantallen van de Bontbekplevier op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

56 Strandplevier

Anarhynchus alexandrinus - Kentish Plover

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

Er zijn twee waarnemingen van Strandplevieren tijdens de hvp-tellingen op Simonszand, in mei en in augustus. In 2006 was op Simonszand een vermoedelijk broedgeval. Op de ochtend van 14 mei 2006 werd vóór de hvp-telling een paartje territoriale, broedverdachte Strandplevieren waargenomen op de noordhelft van de verhoogde schelpenbank op het oude Simonszand. Tijdens de eigenlijke hvp-telling rond hoogwater werd die dag één Strandplevier waargenomen.

57 Houtsnip

Scolopax rusticola – Eurasian Woodcock

Status: vondst.

Van de Houtsnip zijn op Simonszand alleen vijf vondsten, van in totaal zes individuen, bekend. Op 15 november 2003 werden in het vloedmerk restanten gevonden van een Houtsnip, op 13 maart 2010 één als slechtvalkprooi, op 12 november 2011 twee verse dode Houtsnippen als slechtvalkprooi, op 14 september 2018 een door een Slechtvalk geplukte Houtsnip en op 19 december 2020 nog een vondst.

58 Watersnip

Gallinago gallinago – Common Snipe

Status: incidenteel.

- Eerste waarneming: 9 ex. septembertelling 2004
- Hoogste aantal: 33 ex. overvliegend 17 september 2011
- Laatste waarneming: 1 ex. 21 september 2021

De Watersnip werd op Simonszand waargenomen tijdens één hvp-telling. Tijdens de septembertelling in 2004 waren negen Watersnippen aanwezig. Daarnaast zijn er nog drie waarnemingen. Op 17 september 2011 werden in totaal 33 individuen waargenomen, verspreid over de dag in groepjes overvliegend. Op 19 december 2020 was er een vondst en op 11 september 2021 werd een Watersnip waargenomen buiten de hvp-telling. Van de in totaal vier waarnemingen werden er drie gedaan tijdens de najaarstrek in september.

59 Grutto

Limosa limosa – Black-tailed Godwit

Status: incidenteel.

Tijdens de hvp-tellingen op Simonszand werd éénmaal een groepje Grutto's waargenomen. Bij de augustustelling in 1996 waren vier Grutto's ter plaatse.

60 Rosse Grutto

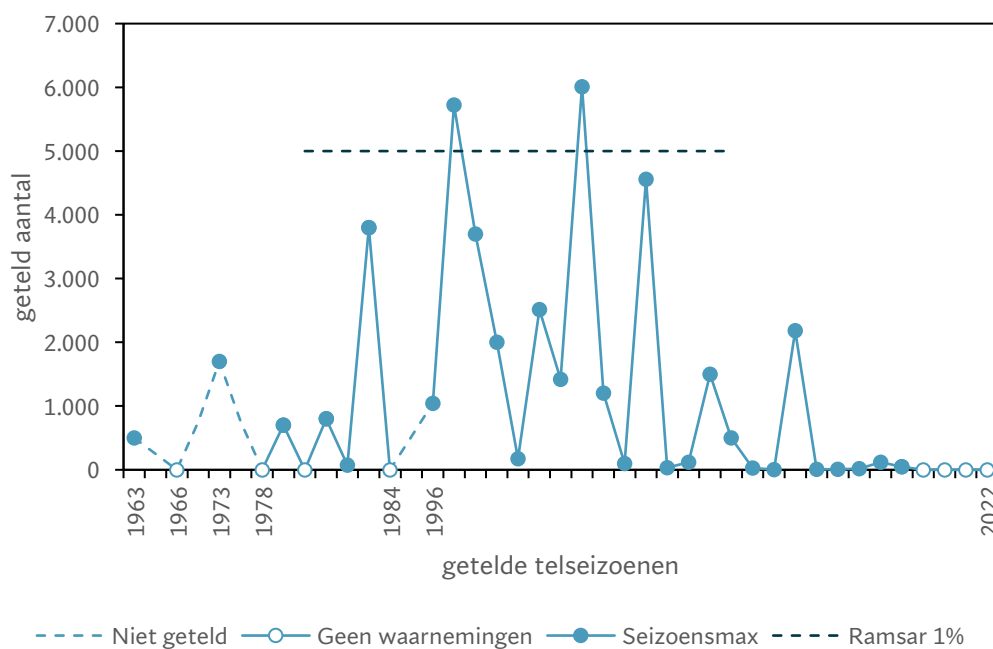
Limosa lapponica - Bar-tailed Godwit

Status: vrij regelmatig in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: 500 ex. augustustelling 1963
- Hoogste aantal: 12.870 ex. 2 september 1999
- Laatste waarneming: 1 ex. januaritelling 2022

De Rosse Grutto werd op Simonszand in alle maanden van het jaar waargenomen. Veruit de meeste waarnemingen werden gedaan in de maanden mei (13 van 23 tellingen) en september (17 van 21 tellingen). De getelde aantallen waren het hoogst in mei (max. 6000 in mei 2004) en augustus (max. 5700 in augustus 1997). Tijdens vier hvp-tellingen verbleef meer dan 5% van Rosse Grutto's van de Nederlandse Waddenzee op Simonszand. Twee van deze tellingen voldeden aan de Ramsar 1%-norm.

Buiten de integrale waddentellingen was er een aanvullende telling op 2 september 1999 waarbij 12.870 Rosse Grutto's werden geteld en de 1% norm ook werd gehaald. Na 2013, toen Simonszand snel kleiner werd, decimeerde het aantal Rosse Grutto's dat gebruik maakte van de hvp. Na 2018 was de Rosse Grutto niet meer aanwezig tijdens de hvp-tellingen. Regelmatig vlogen grote groepen Rosse Grutto's over.

Figuur 4.23. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Rosse Grutto op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 5000 tijdens de tellingen die aan deze norm voldeden.

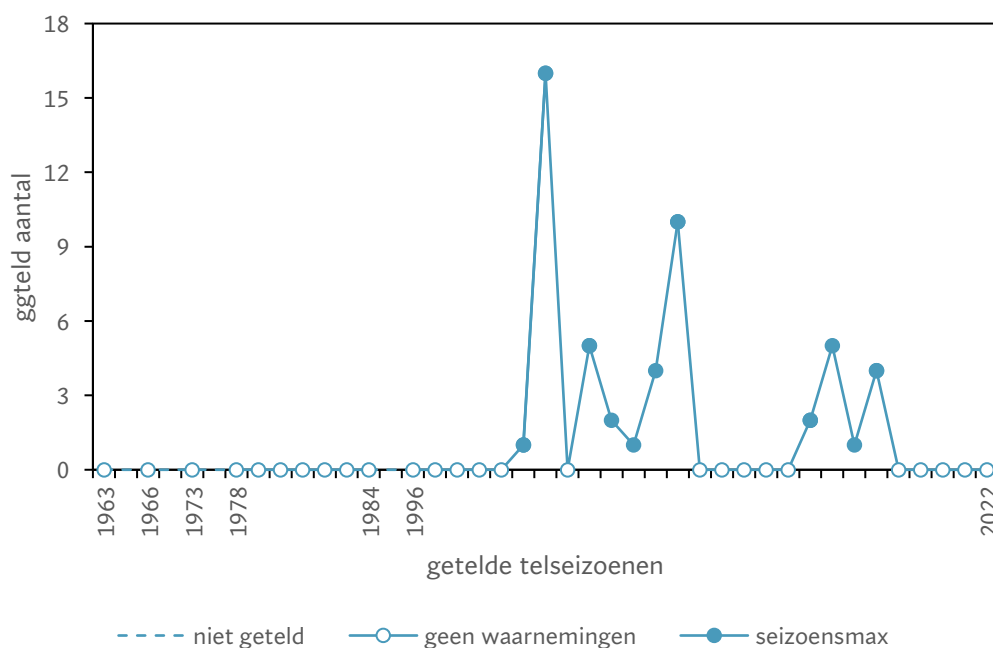
61 Regenwulp

Numenius phaeopus - Whimbrel

Status: vrij onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. septeembertelling 2002
- Hoogste aantal: 16 ex. meitelling 2004
- Laatste waarneming: 4 ex. augustustelling 2018

De Regenwulp werd onregelmatig waargenomen tijdens de hvp-tellingen op Simonszand. Er waren slechts 15 waarnemingen, verdeeld over 11 telseizoenen. Alle waarnemingen werden gedaan tijdens de voorjaarsstrek (mei) en de najaarstrek (juli-september). Tijdens vier telseizoenen werd zowel tijdens de voorjaarsstrek als tijdens de najaarstrek een waarneming gedaan. Het ging om de telseizoenen 2003/04, 2005/06, 2006/07 en 2016/17. Meestal ging het om één of enkele individuen, maar tweemaal werden tien of meer vogels waargenomen. Beide waarnemingen van tien of meer Regenwulpen werden gedaan in mei. Er zijn geen waarnemingen bekend van Regenwulpen van voor de millenniumwisseling.

Figuur 4.24. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Regenwulp op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

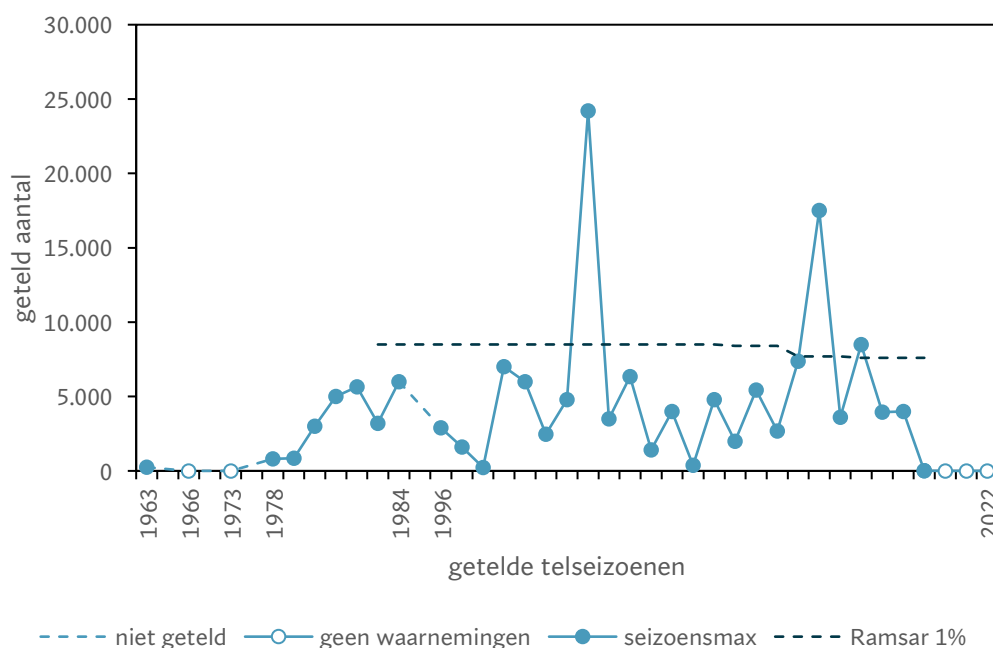
62 Wulp

Numenius arquata - Eurasian Curlew

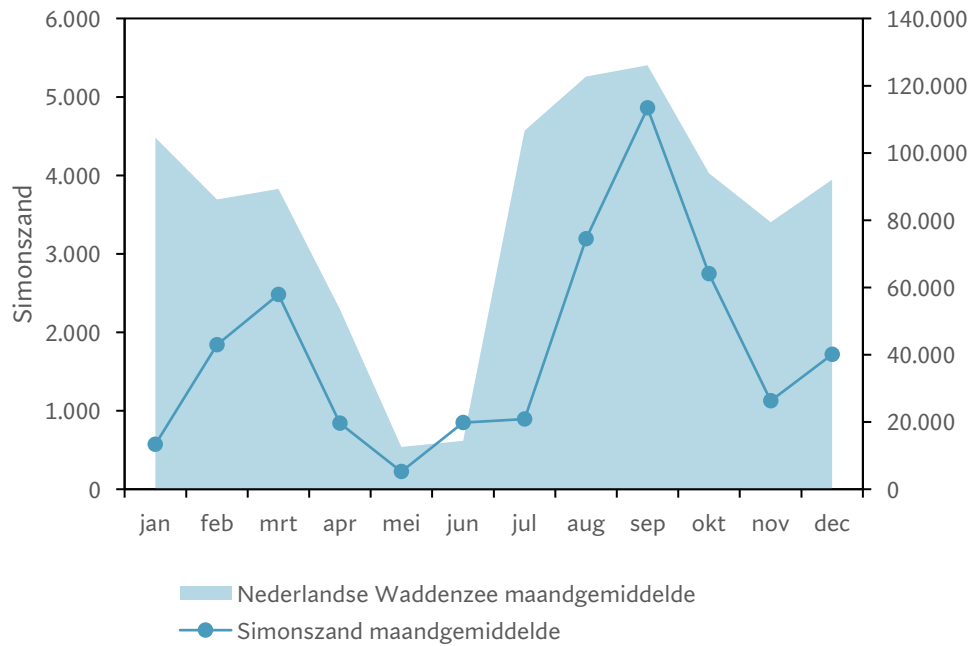
Status: Zeer regelmatig in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: 250 ex. augustustelling 1963
- Hoogste aantal: 24.200 ex. septembertelling 2003
- Laatste waarneming: 5 ex. januaritelling 2020

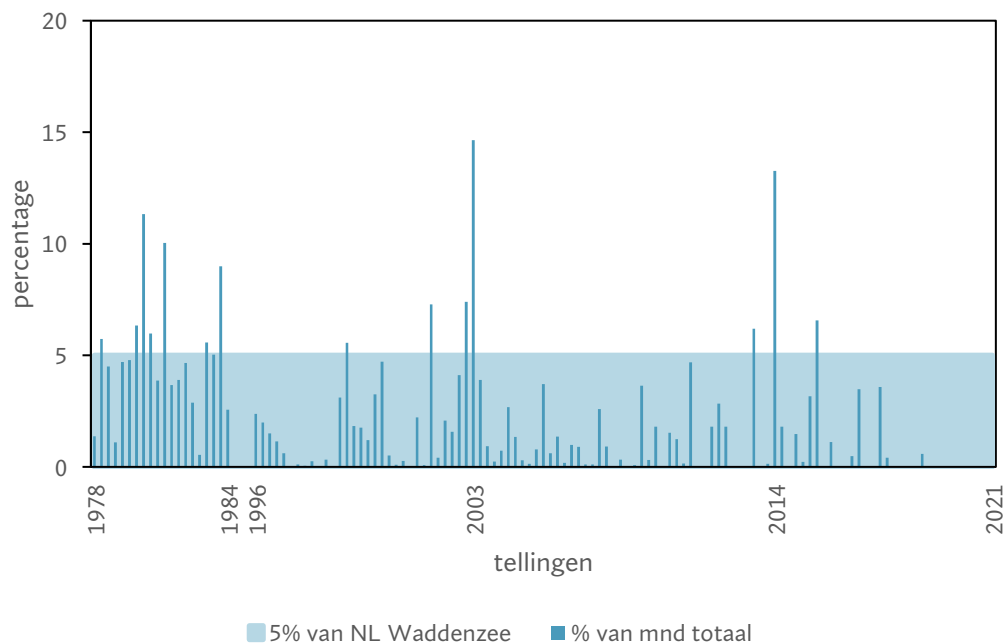
De Wulp werd vrijwel jaarrond waargenomen op Simonszand. In mei en december werd de soort bij minder dan 50% van de tellingen gezien. In de andere maanden van het jaar werd de Wulp bij 80% tot 100% van de tellingen waargenomen. In het najaar zat een sterke piek in het aantal Wulpen met een geteld maandgemiddeld van 2900 tijdens hvp-tellingen in augustus, 5100 in september en 2750 in oktober. Na de winterdip volgde een meer bescheiden voorjaarspiek met een geteld maandgemiddelde van 2500 Wulpen tijdens hvp-tellingen in maart. Het aantal Wulpen op Simonszand nam in de loop der jaren toe, net zoals in de hele Waddenzee. De toename in Nederland stond haaks op de internationale ontwikkelingen: de trend van de *flyway*-populatie is op zowel de lange als korte termijn negatief. In de Nederlandse Waddenzee is de Wulp een van de wormenetende soorten waarmee het langere tijd goed ging. De positieve trend leek samen te hangen met de zogeheten verworming van het wad (van Roomen *et al.* 2005). Op locaties waar intensief op schelpdieren wordt gevestigd, nemen wormachtigen juist toe, want er is immers minder concurrentie in de bodem. Voedsel lijkt daarmee bepalend te zijn voor de wintertrend van de Wulp in de Nederlandse Waddenzee (Kleefstra *et al.* 2021). De internationale afname van de Wulp was dermate groot dat de Ramsar-norm naar beneden werd bijgesteld. Bij drie tellingen werd op Simonszand de 1%-norm gehaald. Na 2018 was de Wulp vrijwel afwezig.

Figuur 4.25. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Wulp op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 8500 tijdens de eerste telling die aan deze norm voldeed en werd daarna meermaals naar beneden bijgesteld, in 2010 (8400), 2013 (7700) en 2016 (7600).

Figuur 4.26. Seizoenspatroon in aantallen van de Wulp op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Figuur 4.27. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Wulp is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige wulpenpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de wulpenpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

63 Zwarte Ruiter

Tringa erythropus – Spotted Redshank

Status: onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. augustustelling 1997
- Hoogste aantal: 2 ex. meitelling 2001
- Laatste waarneming: 2 ex. overvliegend op 13 mei 2017

De Zwarte Ruiter werd tijdens de hvp-tellingen op Simonszand zesmaal waargenomen, tweemaal tijdens de voorjaartrek (mei) en viermaal tijdens de najaarstrek (juli-september). Er was één waarneming van twee overvliegende Zwarte Ruiters op 13 mei 2017.

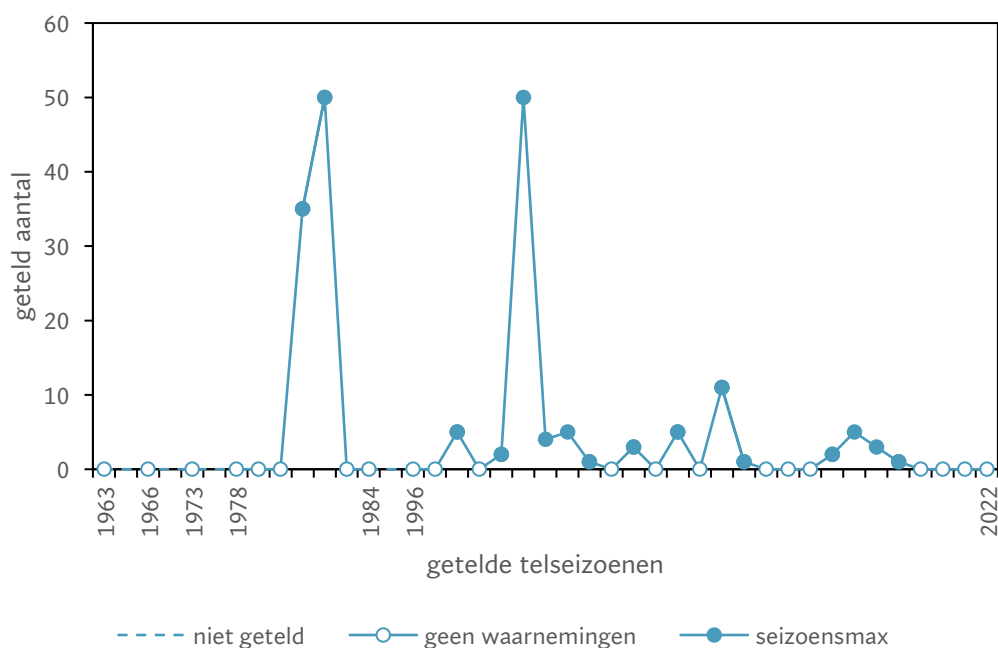
64 Tureluur

Tringa totatus – Common Redshank

Status: vrij onregelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 35 ex. junitelling 1982
- Hoogste aantal: 50 ex. februaritelling 1983 en meitelling 2002
- Laatste waarneming: 1 ex. augustustelling 2018

Hoewel de Tureluur een algemene en wijdverspreid voorkomende soort is in het Nederlandse Waddengebied, werd de soort op Simonszand maar tijdens 21 hvp-tellingen geteld. Mogelijk was Simonszand voor deze soort te open. Veruit de meeste waarnemingen werden gedaan in de maanden mei (11 van 23 tellingen) en augustus (vier van de tien tellingen). Meestal ging het om vijf of minder individuen. In slechts vier gevallen werden meer dan tien Tureluurs per telling waargenomen. Na 2018 waren Tureluurs tijdens hoogwatertellingen afwezig. Soms werden kleine groepjes overvliegende Tureluurs gezien.

Figuur 4.28. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Tureluur op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

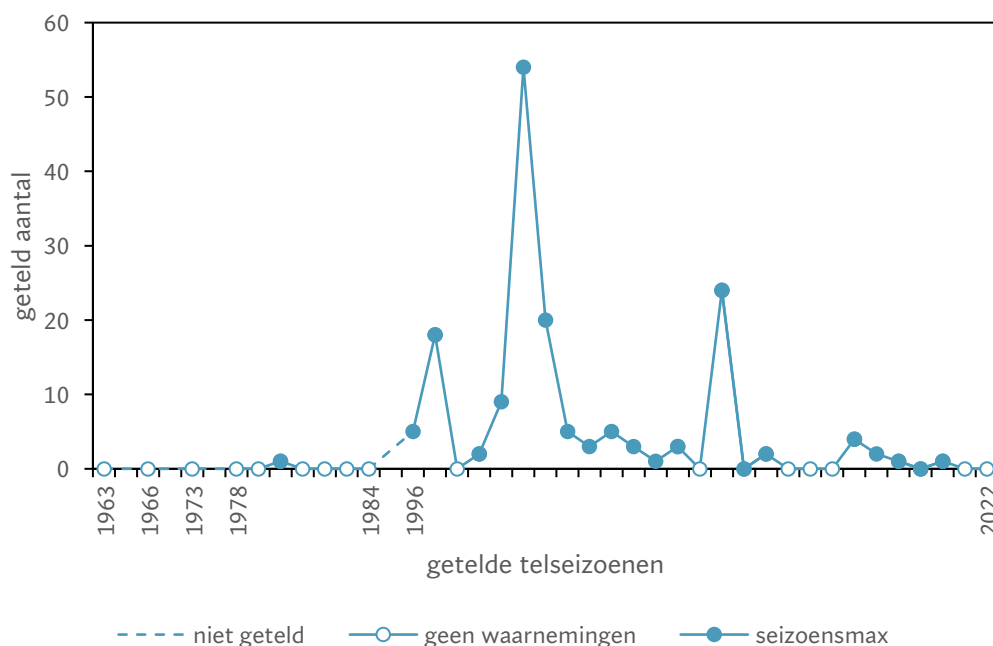
65 Groenpootruiter

Tringa nebularia - Common Greenshank

Status: vrij onregelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. septembertelling 1980
- Hoogste aantal: 54 ex. meitelling 2002
- Laatste waarneming: 1 ex. meitelling 2021

De Groenpootruiter werd op Simonszand waargenomen tijdens 28 hvp-tellingen. Op één na werden alle waarnemingen gedaan tijdens de trektijd: 15 maal tijdens de voorjaarsstrek (1x in april, 14x in mei) en 12 maal tijdens de najaarsstrek (1x in juli, 5x in augustus en 6x in september). Hierbuiten was er één winterwaarneming van één Groenpootruiter, tijdens de januaritelling in 2002. Tijdens deze telling werden in de gehele Nederlandse Waddenzee maar twee Groenpootruiters geteld. In zes telseizoenen werden zowel in het najaar als in het voorjaar Groenpootruiters waargenomen. Dit betrof de telseizoenen 2000/01, 2001/02, 2002/03, 2003/04, 2004/05 en 2016/17. In veruit de meeste gevallen ging het om één of enkele individuen. Viermaal werden meer dan tien individuen geteld, namelijk in augustus 1997, mei 2002, september 2002 en mei 2011. Er is één waarneming van voor telseizoen 1996/97. Tijdens de septembertelling in 1980 werd een Groenpootruiter opgemerkt tussen 3000 Wulpen en 10.000 Scholeksters.

Figuur 4.29. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Groenpootruiter op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

66 Bosruiter

Tringa glareola – Wood Sandpiper

Status: incidenteel.

Er was tijdens de hvp-tellingen op Simonszand één waarneming van een Bosruiter. Dit was tijdens de meitelling in 2011.

67 Oeverloper

Actitis hypoleucos – Common Sandpiper

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

Tijdens de hvp-tellingen op Simonszand werd de Oeverloper tweemaal waargenomen. Beide waarnemingen waren tijdens de najaarstrek, in augustus 1996 en september 2007.

Enkele Steenlopers tussen Drieteenstrandlopers en een Kanoet op Simonszand. 15 september 2007. Foto: Marten Schmitz

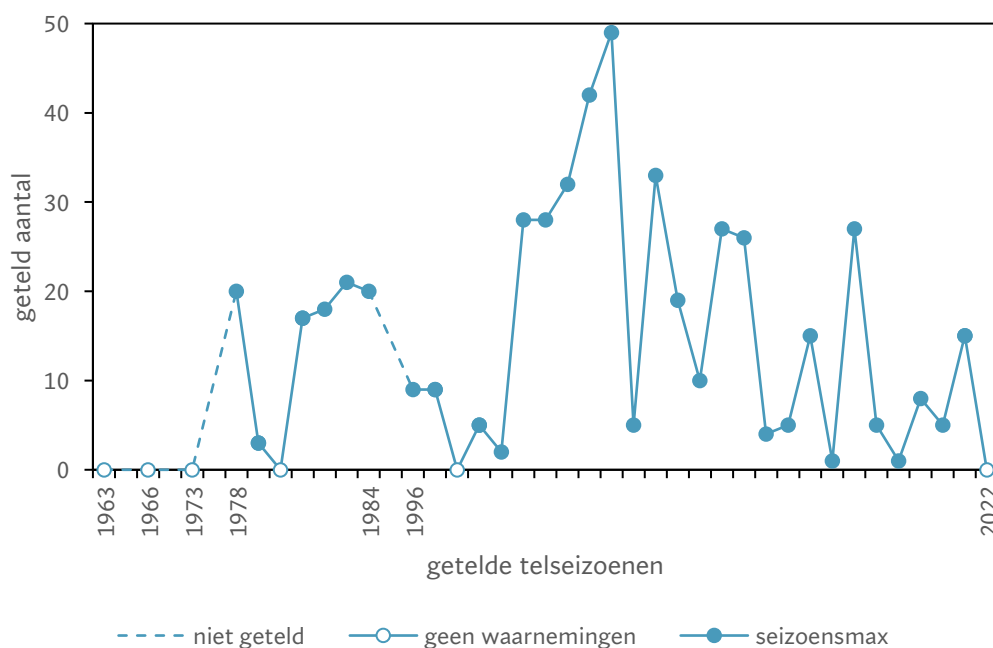
68 Steenloper

Arenaria interpres – Ruddy Turnstone

Status: regelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 20 ex. oktobertelling 1978
- Hoogste aantal: 4500 ex. septembertelling 2009
- Laatste waarneming: 15 ex. januaritelling 2022

Simonszand bood niet echt geschikt biotoop voor Steenlopers. Toch werd de soort op Simonszand waargenomen bij ruim 50% van de hvp-tellingen. Met uitzondering van juni werd de soort in alle maanden waargenomen. Vanaf de eerste waarneming in oktober 1978 ontbrak de Steenloper in slechts twee telseizoenen. Het ging vrijwel altijd om enkele of hooguit enkele tientallen vogels. Bovendien wisselde het aantal Steenlopers sterk tussen de verschillende telseizoenen. Het hoogste aantal van 49 werd tijdens de septembertelling van 2005 geteld. Er was één telling met een afwijkend hoog aantal van ruim 4500 Steenlopers in september 2009. Deze waarneming is in de figuur en de berekeningen buiten beschouwing gelaten.

Figuur 4.30. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Steenloper op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

69 Kanoet

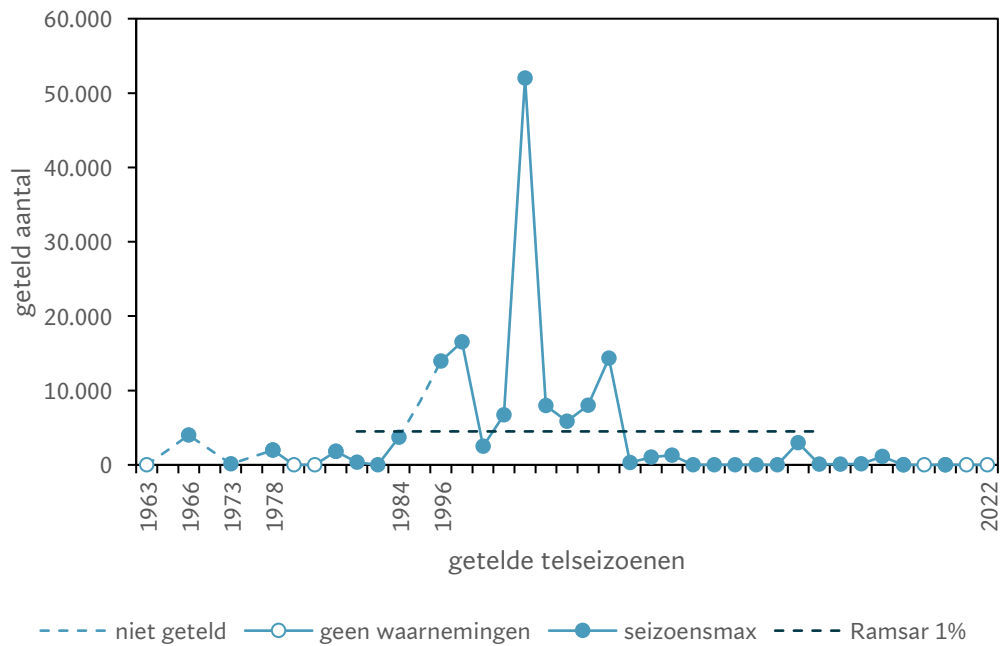
Calidris canutus – Red Knot

Status: vrij regelmatig in zeer groot aantal.

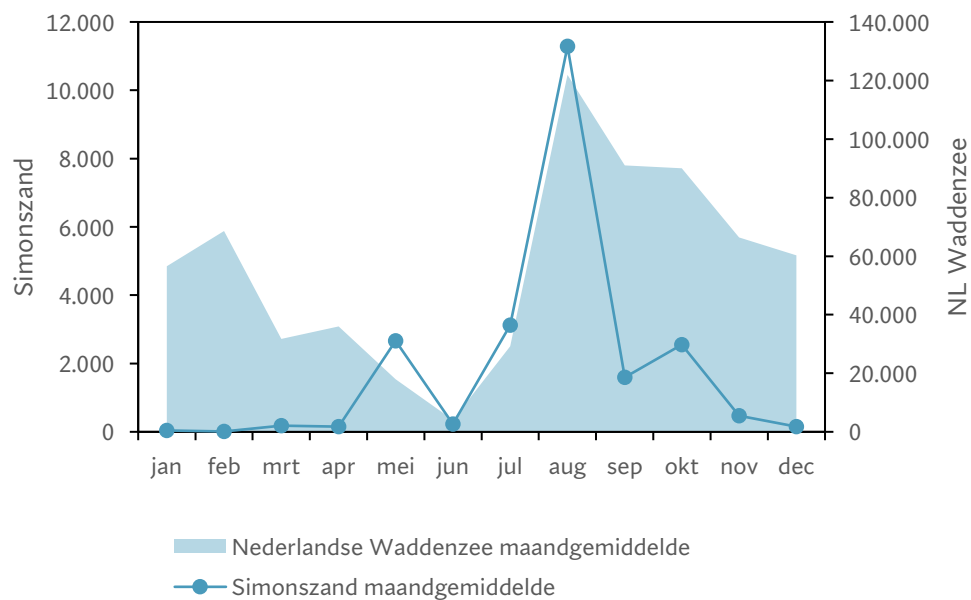
- Eerste waarneming: 4000 ex. decembertelling 1966
- Hoogste aantal: minimaal 58.400 ex. 2 september 1999
- Laatste waarneming: 2 ex. septembertelling 2020

De Kanoet werd op Simonszand waargenomen tijdens bijna de helft van de hvp-tellingen (47%), verspreid over alle maanden van het jaar. Op Simonszand werden in de winter amper Kanoeten geteld. De getelde aantallen piekten tijdens de najaarstrek, vooral in augustus, en er was een bescheiden piek in mei. Er waren vier hvp-tellingen met meer dan 10.000 Kanoeten, daarvan waren er drie in augustus (van tien augustustellingen, waarvan acht met Kanoet) en één in mei (van 23 meitellingen, waarvan 11 met Kanoet). Het verschil in het seizoenspatroon tussen Simonszand en de rest van de Nederlandse Waddenzee was opvallend groot. In de loop van de herfst verplaatsten Kanoeten zich meer naar de westelijke Waddenzee. Dit wordt verklaard vanuit het feit dat de westelijke Waddenzee een iets milder klimaat heeft en net weer een stap dichterbij de mildere Britse estuaria (zoals *the Wash*) ligt waar Kanoeten bij invallend winterweer naar toe trekken (Spaans *et al.* 2009). Bij 11 hvp-tellingen verbleef meer dan 10% van de in de Nederlandse Waddenzee aanwezige Kanoeten op Simonszand, met een uitschieter tot 50% in augustus 2000. Toen werden 52.000 Kanoeten geteld tijdens de hvp-telling op Simonszand en het totaal voor de gehele Nederlandse Waddenzee werd berekend op ruim 103.000 Kanoeten. In het voorjaar was het aantal Kanoeten op Simonszand lager dan in het najaar, maar het aandeel van de Nederlandse Waddenzeepopulatie was des te groter. Bij zes meitellingen werd meer dan 10% van het totaal aantal Kanoeten in de Nederlandse Waddenzee geteld op Simonszand. Tijdens negen tellingen, verdeeld over acht telseizoenen, werd de Ramsar-norm van 1% overschreden. De eerste keren gebeurde dit tijdens de augustustellingen van 1996 en 1997. In telseizoen 2000/01 werd zowel tijdens de augustustelling als tijdens de meitelling de 1%-norm gehaald. In de daaropvolgende drie telseizoenen werd het steeds éénmaal behaald; in juli 2001, september 2002 en september 2003. De laatste keer was in mei 2005. Daarna werd het aantal Kanoeten dat gebruik maakte van Simonszand snel minder. Simonszand had rond de millenniumwisseling aantrekkingskracht op schelpeneters als Kanoeten. Er waren toen rijke kokkelbanken en rijke nonnetjesvelden in het slik. Terwijl de presentie van Kanoeten in Nederland na de millenniumwisseling een opwaartse trend vertoonde, namen de aantallen Kanoeten op Simonszand snel af. Die lokale afname verliep parallel aan het verlies van schelpdierrijke slikvelden op Simonszand.

Buiten de integrale waddentellingen was er een aanvullende waarneming op 2 september 1999, waarbij 58.400 Kanoeten werden geteld en de 1%-norm dus ook ruimschoots werd gehaald. De waarnemers plaatsten bij deze telgegevens de aantekening dat daarnaast ook nog 52.000 onbepaalde strandlopers werden geteld, waarvan een deel ook Kanoet zal zijn geweest (B. Koks).

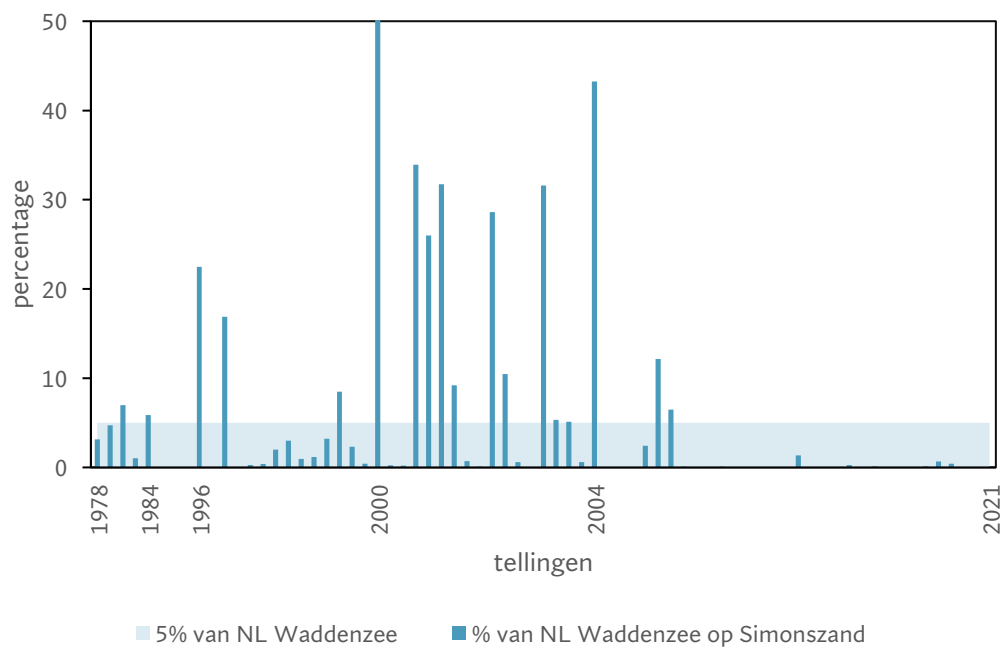
Figuur 4.31. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Kanoet op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 4500 tijdens de tellingen die aan deze norm voldeden.

Figuur 4.32. Seizoenspatroon in aantallen van de Kanoet op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Kanoeten tussen Bonte Strandlopers op Simonszand. 14 juli 2007. Foto: Marten Schmitz

Figuur 4.33. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Kanoet is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige kanoetenpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de kanoetenpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

70 Drieteenstrandloper

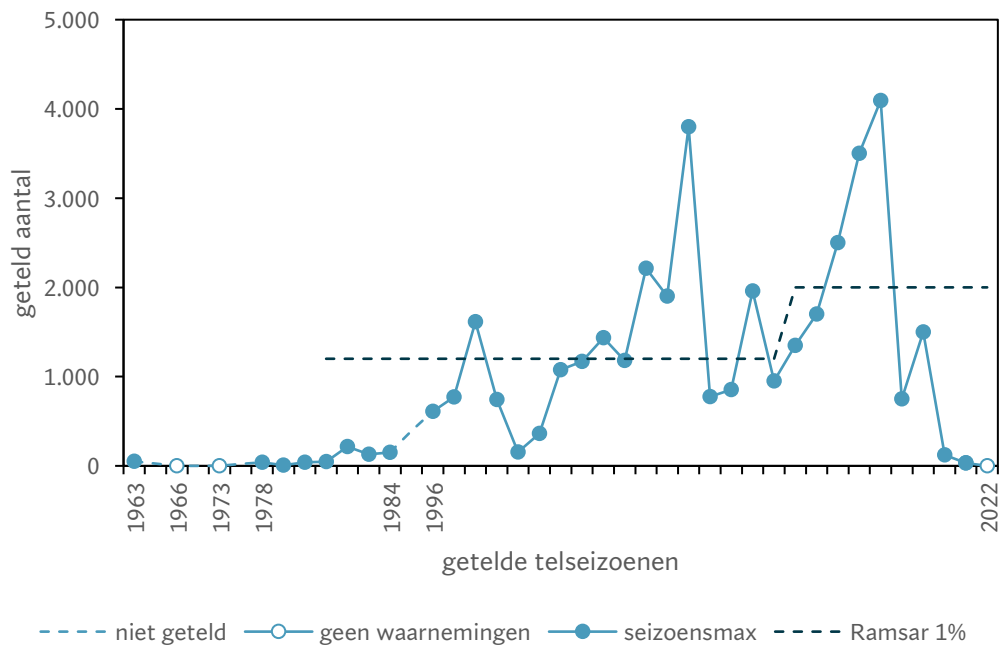
Calidris alba – Sanderling

Status: zeer regelmatig in groot aantal.

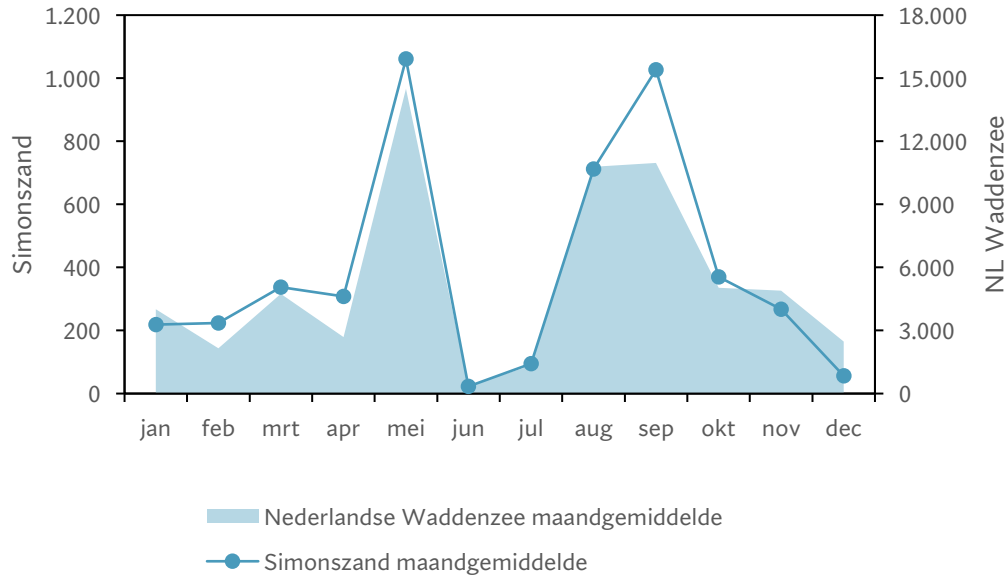
- Eerste waarneming: juni 1959
- Hoogste aantal: 5000 ex. meitelling 2018
- Laatste waarneming: 11 ex. novembertelling 2022

Het voorkomen van de Drieteenstrandloper op Simonszand werd al beschreven vóór de start van de hvp-tellingen. In juni 1959 liep journalist Bas Roodnat van Het Parool met wadloopponier Jaap Buwalda naar Simonszand. Op 11 juni van dat jaar schreef hij in Het Parool over ‘kleine vogeltjes die op razendsnelle pootjes over de vlakke renden’. Deze passage betreft overduidelijk Drieteentjes.

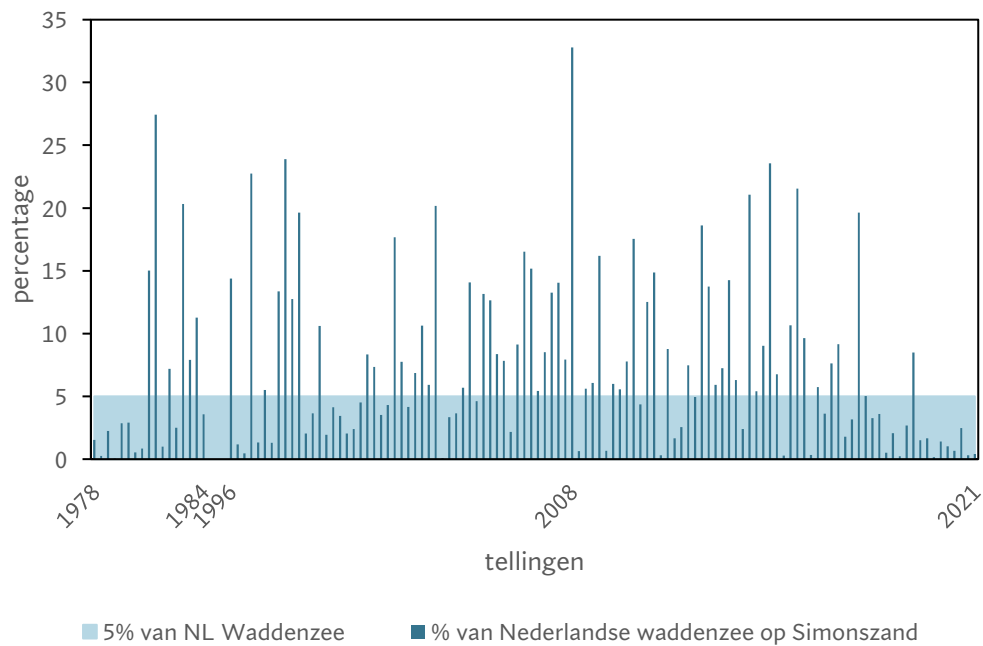
De Drieteenstrandloper kan worden beschouwd als een van de karaktersoorten van Simonszand. De soort werd hier waargenomen in alle maanden van het jaar. Er was sprake van uitgesproken aantalspieken tijdens de voorjaartrek in mei en tijdens de najaarstrek in augustus en september. Het maandgemiddelde was in deze maanden twee- tot driemaal hoger dan in de andere maanden van het jaar. De Drieteenstrandloper was een van de weinige soorten die in aantal bleef toenemen toen de krimp van Simonszand inzette. De wereldpopulatie van Drieteenstrandloper nam in aantal toe én Simonszand – dat steeds kaler en vlakker werd – werd steeds geschikter als leefgebied voor de Drieteenstrandloper. In negen tellingen, verdeeld over negen verschillende telseizoenen, werd de Ramsar 1%-norm gehaald, ondanks dat deze voor de Drieteenstrandloper naar boven werd bijgesteld. Het seizoenspatroon van het voorkomen van de Drieteenstrandloper op Simonszand kwam sterk overeen met dat van de gehele Nederlandse Waddenzee. Gezien het aandeel dat Simonszand bijdroeg aan het geheel, was dit ook niet verwonderlijk. Berekend over alle integrale tellingen was bij 34 hvp-tellingen meer dan 10% van de Drieteenstrandlopers in de Nederlandse Waddenzee aanwezig op Simonszand. Bij negen tellingen ging het om maar liefst meer dan 20%. Zelfs in de periode 1978-84, toen de getelde aantallen nog relatief klein waren, was het aandeel Drieteenstrandlopers op Simonszand al heel hoog. Ondanks de aantalstoename bleef het belang van Simonszand voor de gehele Nederlandse Waddenzee min of meer gelijk, omdat de soort in het gehele waddengebied in aantal toenam.

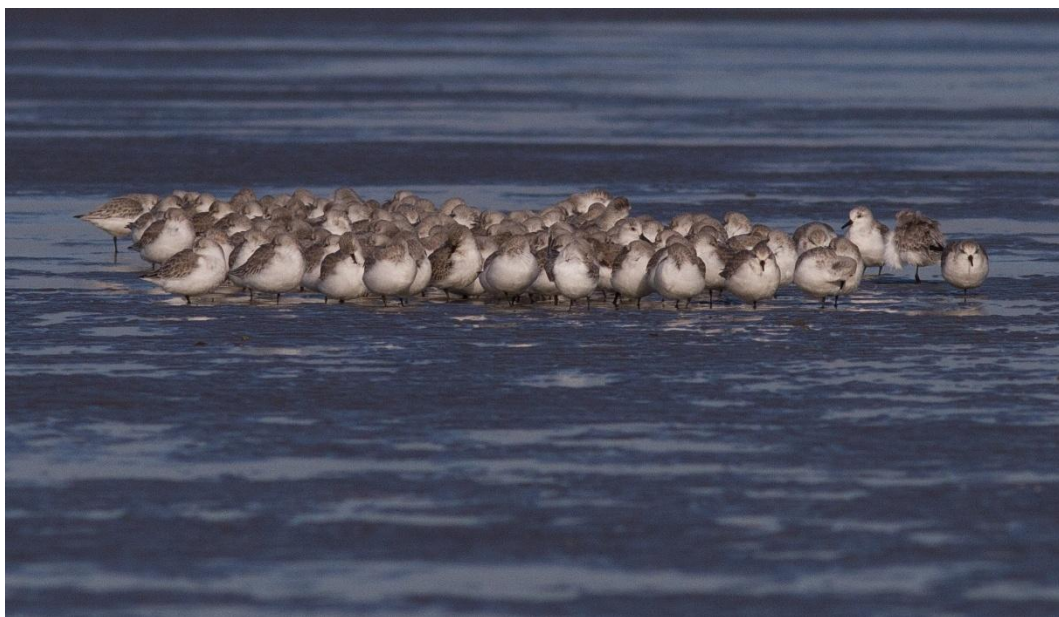
Figuur 4.34. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Drieteenstrandloper op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 1200 tijdens de eerste tellingen die aan deze norm voldeden. Deze norm werd in 2013 bijgesteld naar 2000.

Figuur 4.35. Seizoenspatroon in aantallen van de Drieteenstrandloper op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Figuur 4.36. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Drieteenstrandloper is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige drieteenstrandloperpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de drieteenstrandloperpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

Zelfs toen Simonszand al bijna niet meer bestond, bleven Drieteenstrandlopers de laatste restjes van de zandplaat gebruiken als hvp. 14 november 2008. Foto: Marc Smits

71 Paarse Strandloper

Calidris maritima – Purple Sandpiper

Status: incidenteel.

Er was op Simonszand één waarneming van een Paarse Strandloper bij de meitelling in 2003.

72 Bonte Strandloper

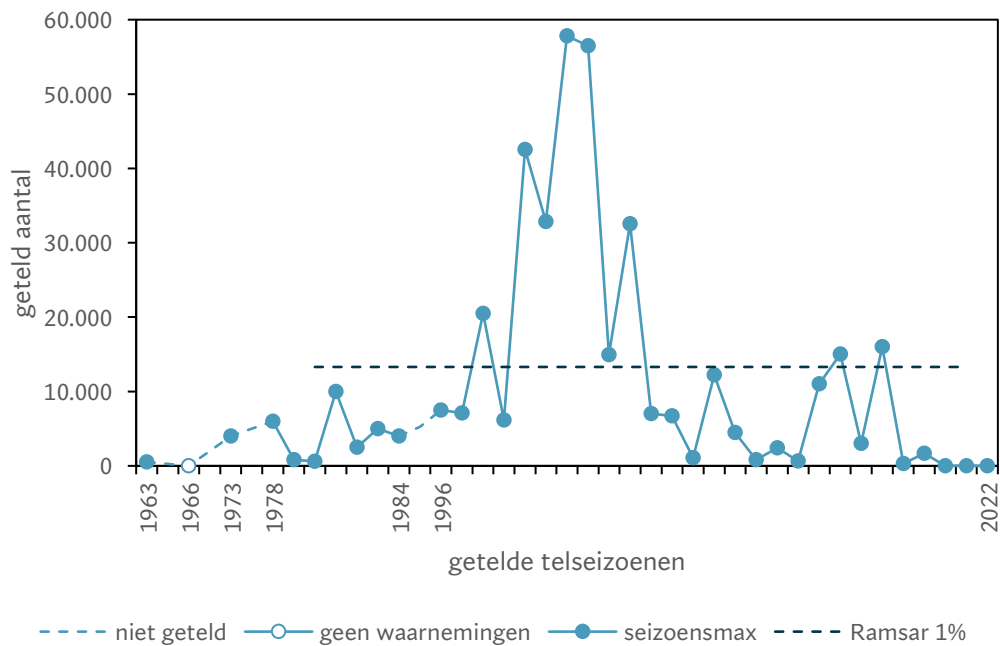
Calidris alpina – Dunlin

Status: Zeer regelmatig in zeer groot aantal.

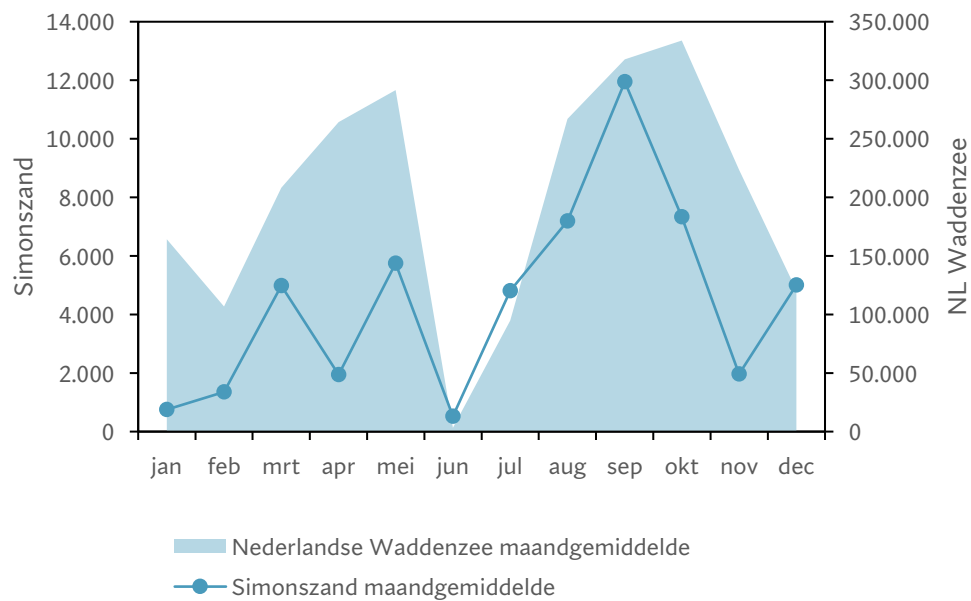
- Eerste waarneming: 500 ex. augustustelling 1963
- Hoogste aantal: 62.000 ex. 2 september 1999
- Laatste waarneming: 1 ex. januaritelling 2022

De Bonte Strandloper werd op Simonszand waargenomen in – op één na – alle telseizoenen vanaf de eerste telling in 1963. Er waren waarnemingen in alle maanden van het jaar. De getelde aantallen waren het hoogst van maart tot en met mei, maar vooral van juli tot en met oktober. Veruit de grootste aantallen werden geteld in september, met tweemaal een hvp-telling met meer dan 50.000 individuen (september 1984 en september 1996). Van de 122 hvp-tellingen waarbij de soort werd waargenomen, ging het 17 maal om 10.000 of meer Bonte Strandlopers. Deze tellingen vielen in de maanden: augustus (1x), september (9x), oktober (2x), november (1x), maart (1x) en mei (3x). Het seizoenspatroon van het voorkomen van de Bonte Strandloper op Simonszand komt sterk overeen met dat van de gehele Nederlandse Waddenzee. De afwijkend lage waarde in april en hoge waarde in december zijn waarschijnlijk een relict van het gering aantal tellingen in die maanden. Tijdens zes tellingen verbleef op Simonszand meer dan 10% van het totaal aantal Bonte Strandlopers in de Nederlandse Waddenzee. In de maand juni, wanneer het aantal Bonte Strandlopers in de Nederlandse Waddenzee het laagst is, was het aandeel op Simonszand relatief hoog. Maar de absolute getelde aantallen op Simonszand bedroegen in deze maand doorgaans slechts een paar honderd vogels. Bij 13 tellingen verdeeld over negen verschillende telseizoenen werd de Ramsar 1%-norm gehaald. Hiervan vielen negen tellingen in het najaar (augustus-november) en vier in het voorjaar (maart-mei). Tijdens de telseizoenen 2002/03 en 2003/04 werd de 1%-norm overschreden zowel in het najaar als in voorjaar (september 2002 en maart 2003, plus september 2003 en mei 2004).

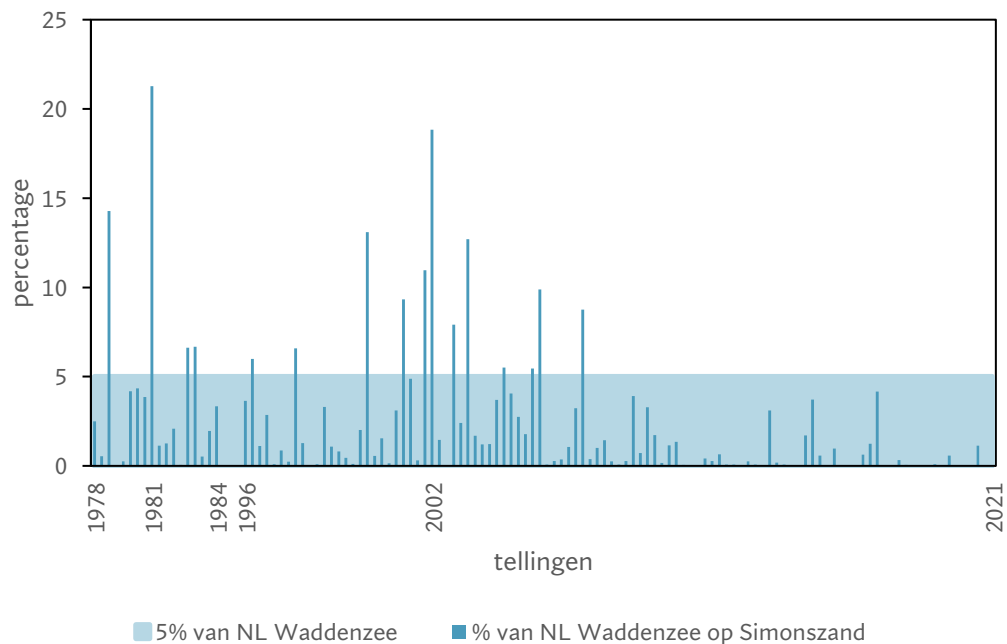
Buiten de integrale waddentellingen is er een aanvullende waarneming op 2 september 1999 waarbij 62.000 Bonte Strandlopers werden geteld en de 1%-norm ook ruimschoots werd gehaald. Het is de grootste groep van één vogelsoort ooit waargenomen op Simonszand. De waarnemers plaatsten bij deze telgegevens de aantekening dat daarnaast ook nog 52.000 onbepaalde strandlopers werden geteld, waarvan een deel ook Bonte Strandloper kon zijn geweest (B. Koks). Dit recordaantal ging – zoals bij veel records op Simonszand – samen met verstoring van de hvp op Schiermonnikoog.

Figuur 4.37. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Bonte Strandloper op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. De Ramsar 1%-norm was 13.300 tijdens de tellingen die aan deze norm voldeden.

Figuur 4.38. Seizoenspatroon in aantallen van de Bonte Strandloper op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Figuur 4.39. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Bonte Strandloper is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige bonte strandloperpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de bonte strandloperpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

73 Krombekstrandloper

Calidris ferruginea - Curlew Sandpiper

Status: incidenteel.

Tussen wolken Bonte Strandlopers en Kanoeten in de Waddenzee vallen de veel minder talrijke Krombekstrandlopers doorgaans weinig op (Kleefstra & Schekkerman 2019). Dergelijk 'wolken' werden ook op Simonszand waargenomen, dus mogelijk was de Krombekstrandloper er iets algemener dan uit de tellingen blijkt. Er was op Simonszand slechts één waarneming van een Krombekstrandloper, tijdens de meitelling 2003. Gelijktijdig werd ook een Paarse Strandloper waargenomen. Tijdens deze telling werden 15.000 vogels geteld verdeeld over 26 soorten, waaronder 1100 Drieteenstrandlopers, 300 Kanoeten en 6000 Bonte Strandlopers.

74 Breedbekstrandloper

Calidris falcinellus – Broad-billed Sandpiper

Status: incidenteel.

Er was op Simonszand één waarneming van een Breedbekstrandloper, tijdens de septembertelling 2005. Dit was die dag niet de enige zeldzaamheid, tijdens deze telling was ook een Grauwe Franjepoot aanwezig.

75 Kleine Strandloper

Calidris minuta – Little Stint

Status: incidenteel.

Er was op Simonszand één waarneming van Kleine Strandlopers. Tijdens de meitelling in 2001 verbleef een groepje van zeven Kleine Strandlopers tussen 124 Drieteenstrandlopers, 5000 Kanoeten en 9000 Bonte Strandlopers.

76 Grauwe Franjepoot

Phalaropus lobatus - Red-necked Phalarope

Status: incidenteel.

Er was op Simonszand één waarneming van een Grauwe Franjepoot, tijdens de septembertelling in 2005: een memorabele hvp-telling met ruim 50.000 vogels verdeeld over 29 verschillende soorten. Het grootste deel bestond uit 32.500 Bonte Strandlopers.

77 Kemphaan

Calidris pugnax – Ruff

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

De Kemphaan is op Simonszand waargenomen bij twee hvp-tellingen, in augustus 1997 en januari 2020.

Wolk strandlopers boven Simonszand. 14 november 2008. Foto: Marc Smits

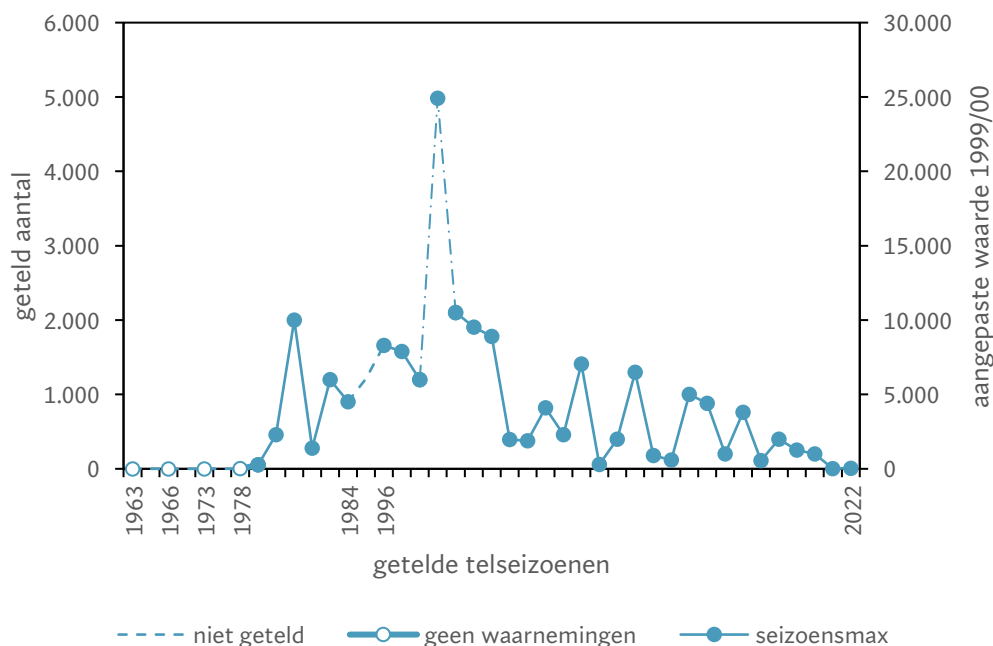
78 Kokmeeuw

Chroicocephalus ridibundus - Black-headed Gull

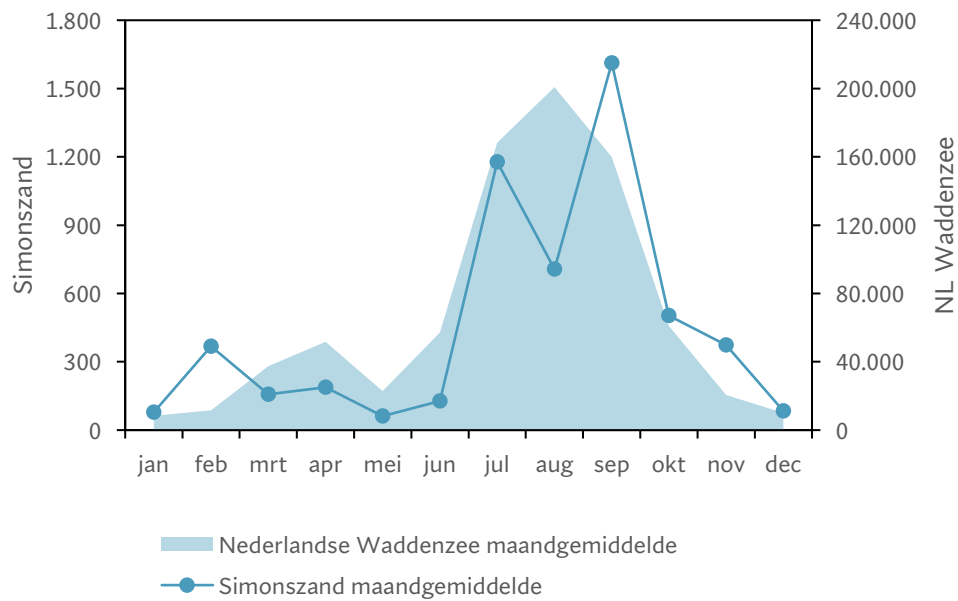
Status: zeer regelmatig in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: 52 ex. apriltelling 1980
- Hoogste aantal: 24.900 ex. septembertelling 1999
- Laatste waarneming: 6 ex. op 12 november 2022

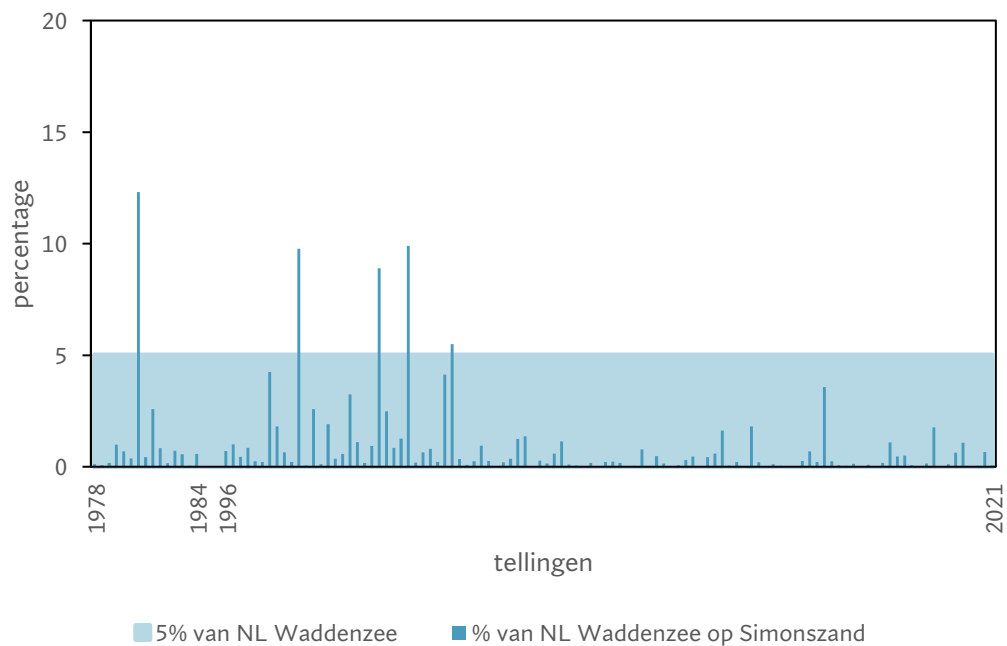
De Kokmeeuw werd op Simonszand waargenomen tijdens 85% van de tellingen, verdeeld over alle maanden van het jaar. Vanaf de eerste waarneming in april 1980 (telseizoen 1979/80) werd de Kokmeeuw elk telseizoen waargenomen tot en met het laatste telseizoen 2022/23. Het accent lag, zoals in de gehele Waddenzee, op de tweede helft van het jaar; van juli tot en met november. Bij veruit de meeste tellingen ging het om minder dan 1000 Kokmeeuwen. Bij 14 van 121 tellingen waarbij Kokmeeuwen werden geteld, ging het om 1000 of meer vogels, daarvan éénmaal om 2000 exemplaren (februari 1981) en éénmaal om bijna 25.000 exemplaren tijdens de septembertelling van 1999. Het aantal Kokmeeuwen in de Nederlandse Waddenzee is groot: van juli tot en met september gaat het om 125.000 tot 300.000 individuen. De bijdrage die de Simonszand-tellingen leverde aan het totaal was bescheiden. Zelfs de recordtelling van september 1999 betrof krap 10% van het totaal in de Nederlandse Waddenzee aanwezige Kokmeeuwen die maand.

Figuur 4.40. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Kokmeeuw op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. Op de rechter y-as staat een aangepaste schaal om te corrigeren voor het extreem hoge seizoensmaximum van 1999/2000.

Figuur 4.41. Seizoenspatroon in aantallen van de Kokmeeuw op Simonszand afgezet tegen het seizoenspatroon in de gehele Nederlandse Waddenzee, gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee.

Figuur 4.42. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Kokmeeuw is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige kokmeeuwpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de kokmeeuwpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

79 Dwergmeeuw

Hydrocoloeus minutus – Little Gull

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 4 ex. februaritelling 1983
- Hoogste aantal: 90 ex. 7 mei 2011 overvliegend richting oost
- Laatste waarneming: 7 ex. op 11 mei 2013

De Dwergmeeuw werd op Simonszand waargenomen tijdens vier hvp-tellingen. Alle waarnemingen werden gedaan van februari tot en met mei. Het ging om maximaal 12 individuen. Er zijn ook enkele waarnemingen van overvliegende groepjes in mei, zoals acht Dwergmeeuwen richting oost op 10 mei 2008. Op 7 mei 2011 vlogen zelfs 90 Dwergmeeuwen naar oost. Er zijn geen waarnemingen bekend uit het najaar.

80 Zwartkopmeeuw

Larus melanocephalus – Mediterranean Gull

Status: incidenteel.

De Zwartkopmeeuw werd op Simonszand éénmaal waargenomen, tijdens de julitelling van 2007. Buiten de hvp-tellingen was nog een individu ter plaatse op 10 augustus 2013.

's Winters zaten op Simonszand weinig vogels. 24 januari 2015. Foto: Marten Schmitz

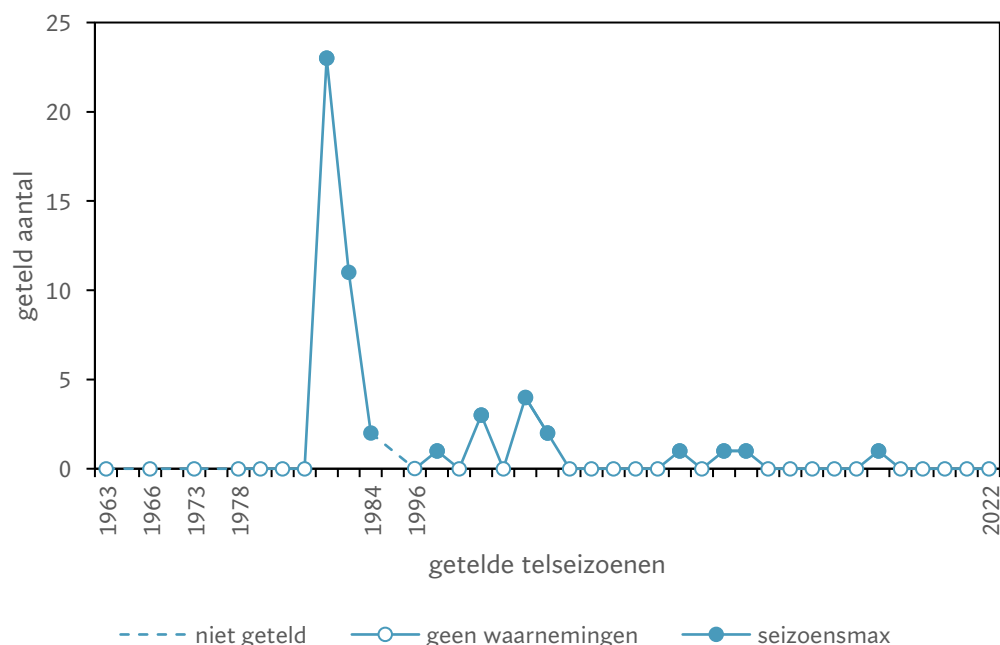
81 Drieteenmeeuw

Rissa tridactyla - Black-legged Kittiwake

Status: onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 13 ex. februari telling 1983
- Hoogste aantal: 23 ex. apriltelling 1984
- Laatste waarneming: 1 ex. novembertelling 2017

De Drieteenmeeuw werd op Simonszand waargenomen tijdens 13 hvp-tellingen verdeeld over 12 telseizoenen. Alleen in telseizoen 1982/83 waren twee tellingen binnen één telseizoen waarbij Drieteenmeeuw werd waargenomen. De meeste waarnemingen zijn gedaan in november en januari, met elk vier waarnemingen. In de jaren tachtig ging het meestal om tien of meer vogels. Verder ging het steeds om één of enkele individuen tussen andere meeuwen.

Figuur 4.43. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Drieteenmeeuw op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

82 Vorkstaartmeeuw

Xema sabini – Sabine's Gull

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

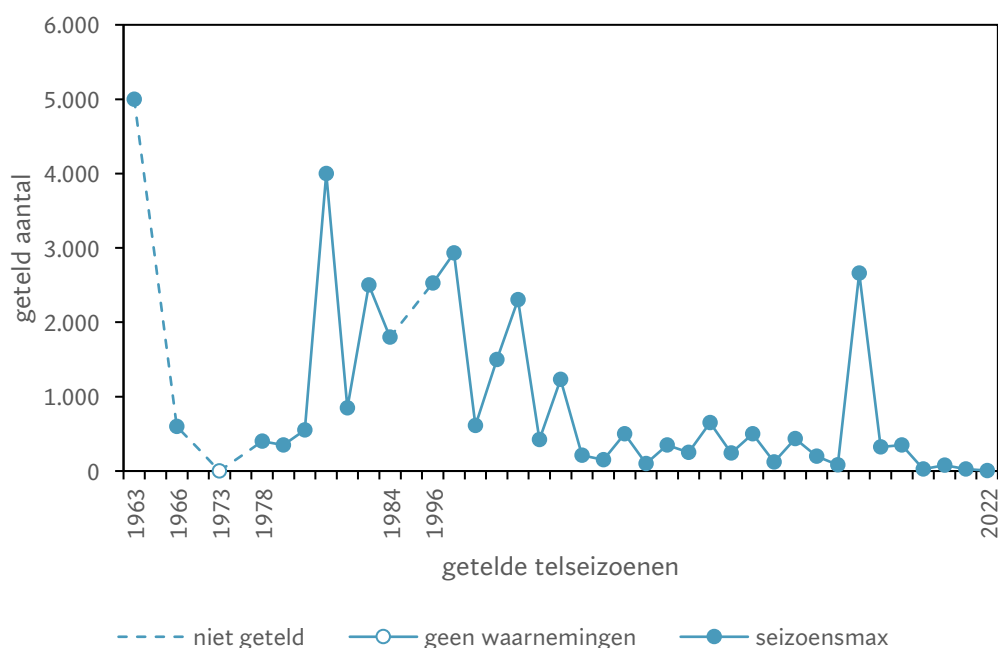
Er was één waarneming van een Vorkstaartmeeuw op Simonszand. Op 10 oktober 1998 werd om 14:30 uur iets ten zuiden van Simonszand een overvliegend individu gezien.

83 Stormmeeuw*Larus canus* – Mew Gull

Status: vrijwel permanent in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: 5000 ex. tijdens augustustelling 1963
- Hoogste aantal: 5000 ex. tijdens augustustelling 1963
- Laatste waarneming: 6 ex. tijdens novembertelling 2022

De Stormmeeuw werd op Simonszand geteld tijdens meer dan 90% van de hvp-tellingen. De soort hoort hiermee tot de vaakst waargenomen soorten op Simonszand. Waarnemingen ontbraken slechts in één telseizoen. Het aantal Stormmeeuwen was het hoogst in augustus. De piekaantallen waren lager dan die van de Zilvermeeuw, maar het aantal Stormmeeuwen was beduidend hoger dan dat van alle andere meeuwensoorten. Er waren zeven tellingen met 2000 of meer Stormmeeuwen. Bij Zilvermeeuw waren dat 19 tellingen, bij Kokmeeuw twee tellingen en bij alle andere meeuwensoorten waren geen tellingen van 2000 of meer individuen. Het aantal Stormmeeuwen was het hoogst tijdens de allereerste hvp-telling in 1963 en nam in de loop der jaren steeds verder af. Er was nog een late opleving in januari 2017 toen 2660 Stormmeeuwen werden geteld, terwijl van de andere meeuwen de aantallen toen niet bijzonder hoog waren.

Figuur 4.44. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Stormmeeuw op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbol.

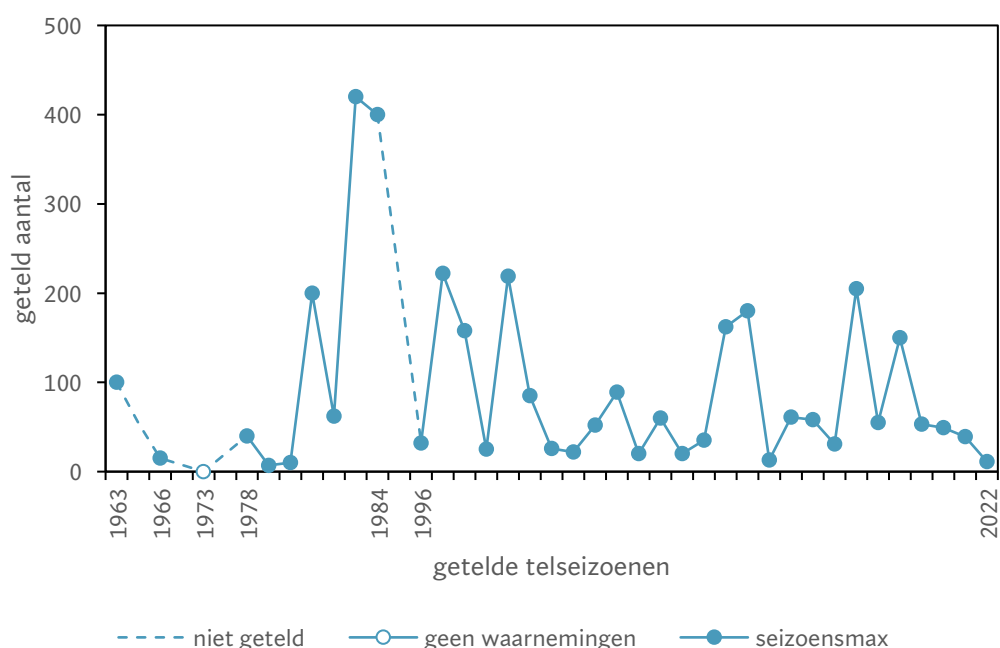
84 Grote Mantelmeeuw

Larus hyperboreus – Great Black-backed Gull

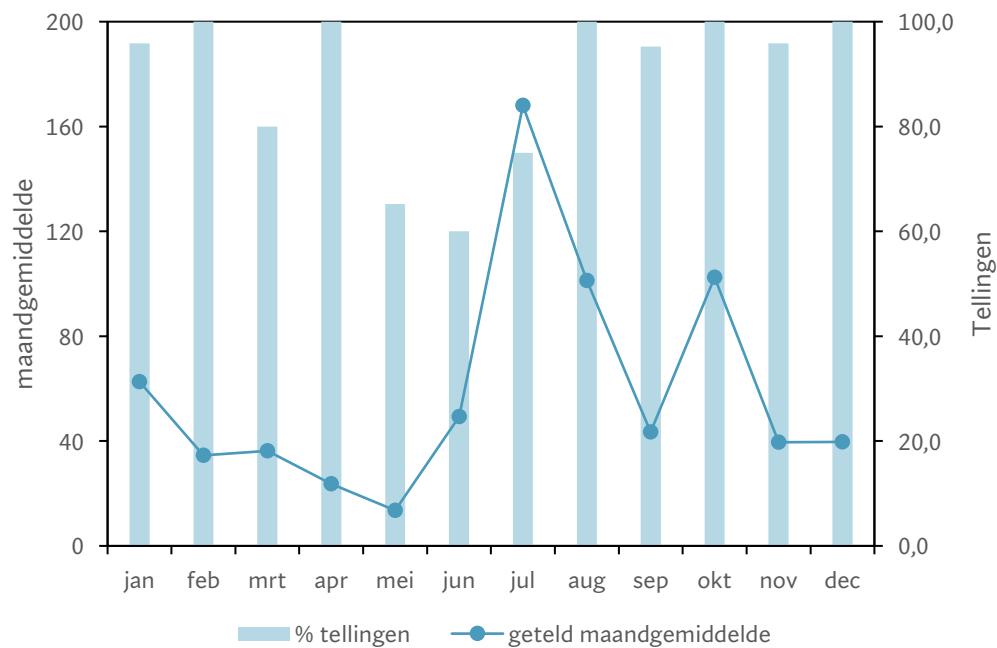
Status: vrijwel permanent in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 100 ex. augustustelling 1963
- Hoogste aantal: 420 ex. julitelling 1983
- Laatste waarneming: 11 ex. novembertelling 2022

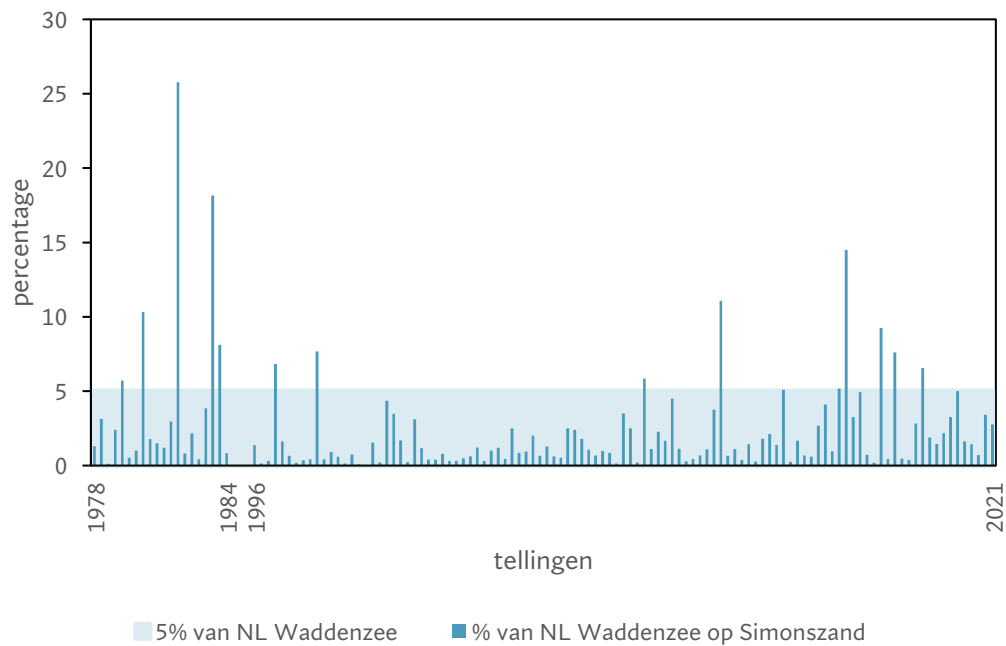
Grote Mantelmeeuwen konden jaarrond worden gezien op Simonszand. Van augustus tot en met april werd de soort geteld bij meer dan 80% van de hvp-tellingen. In de maanden mei tot en met juli werd de soort beduidend minder vaak waargenomen. Het aantal Grote Mantelmeeuwen was nooit echt hoog. Van de 127 hvp-tellingen waarbij Grote Mantelmeeuwen werden waargenomen, ging het in slechts 13 gevallen om meer dan 100 individuen. Hiervan ging het driemaal om meer dan 300 Grote Mantelmeeuwen, namelijk: oktober 1984, augustus 1984 en juli 1983. De Grote Mantelmeeuw is in slechts één telseizoen (1973/74) niet waargenomen op Simonszand. De getelde aantallen waren het hoogst halverwege de jaren tachtig en namen daarna geleidelijk af. Het aantal Grote Mantelmeeuwen op Simonszand was weliswaar nooit hoog, maar procentueel verbleef op Simonszand een wezenlijk deel van de in de Nederlandse Waddenzee aanwezige Grote Mantelmeeuwen. Bij vijf tellingen ging het om meer dan 10% van de Nederlandse waddenpopulatie.

Figuur 4.45. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Grote Mantelmeeuw op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.46. Seizoenspatroon van aantallen van de Grote Mantelmeeuw op Simonszand (lijn) afgezet tegen het percentage tellingen waarbij de soort werd waargenomen (staafjes) tijdens hvp-tellingen uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels.

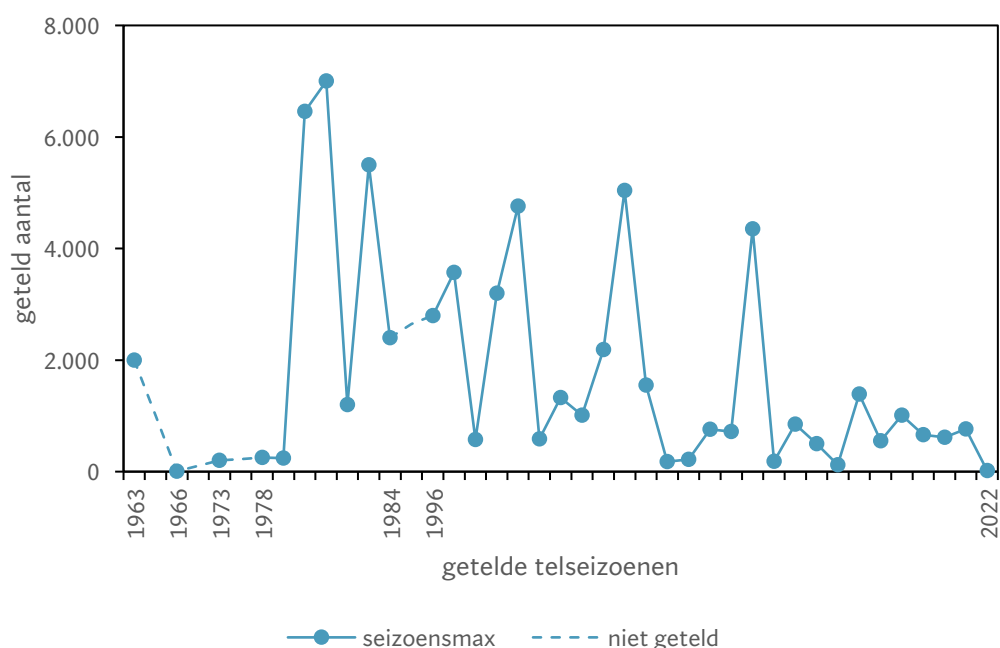
Figuur 4.47. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij Grote Mantelmeeuw is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige grote mantelmeeuwpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de grote mantelmeeuwpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

85 Zilvermeeuw*Larus argentatus* - Herring gull

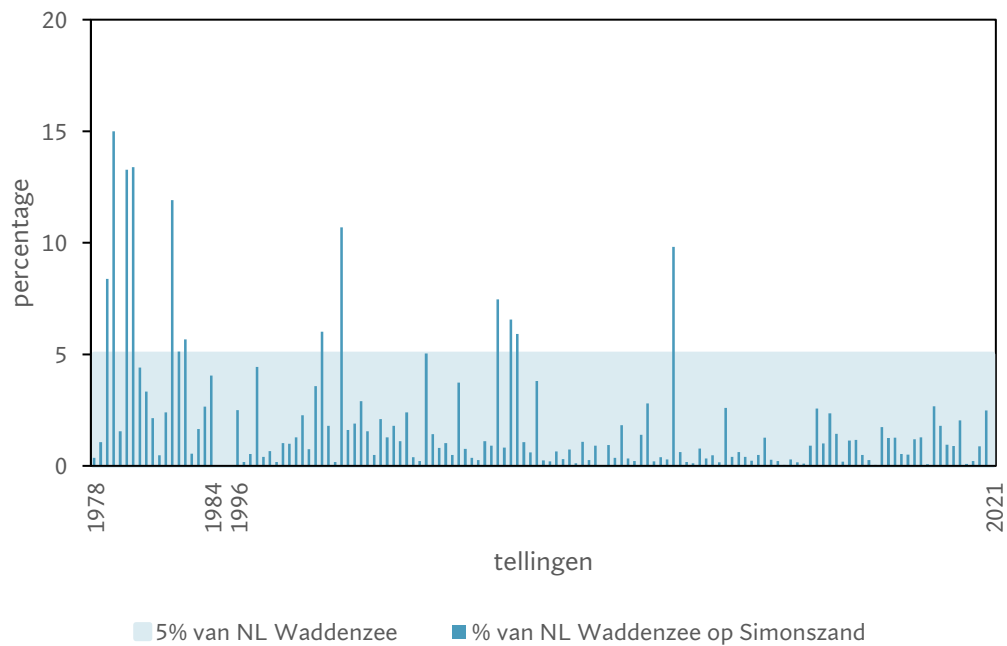
Status: vrijwel permanent in zeer groot aantal.

- Eerste waarneming: juli 1917
- Hoogste aantal: 6400 ex. septembertelling 1980
- Laatste waarneming: 17 ex. novembertelling 2022

Van alle vogelsoorten werd de Zilvermeeuw het vaakst waargenomen tijdens de hyp-tellingen op Simonszand. Samen met de Scholekster is Zilvermeeuw de enige soort die in alle telseizoenen is waargenomen op Simonszand. In de gehele periode 1963-2022 ontbrak de Zilvermeeuw bij slechts vier tellingen. De eerste telling zonder Zilvermeeuw was mei 1974. Zilvermeeuwen waren vrijwel altijd aanwezig, maar de aantallen fluctueerden door het jaar heen. De getelde aantallen waren het laagst aan het begin van het broedseizoen in mei en het hoogst direct na het broedseizoen in augustus. Er waren 28 tellingen met meer dan 1000 Zilvermeeuwen, waarvan 17 tellingen met meer dan 2000. De Zilvermeeuw was in de eerste periode van de watervogeltellingen algemener dan in de tweede telperiode. Het gemiddeld seizoensmaximum in de periode 1978-84 was 3300 en in de periode 1996-2022 nog maar 1300. Het record uit de tweede periode is 5040 in september 2005. In de eerste periode waren vijf tellingen met meer dan 5000 Zilvermeeuwen. Deze afname is in lijn met de landelijke afname van de Zilvermeeuw.

Figuur 4.48. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Zilvermeeuw op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.49. Alle hvp-tellingen (chronologisch geordend) op Simonszand waarbij de Zilvermeeuw is waargenomen, met het getelde aantal uitgedrukt als percentage van de volledige in de Nederlandse Waddenzee aanwezige zilvermeeuwpopulatie op het moment van de telling. De totale aantallen van de zilvermeeuwpopulatie in de Nederlandse Waddenzee zijn gebaseerd op hvp-tellingen in het kader van integrale tellingen in de Waddenzee vanaf 1978.

Broedgevallen

‘Er lag één leeg kobbenest’, schreef Jac. P. Thijsse in 1917 over Simonszand. Het woord *kobbe* kan leiden tot verwarring. In het Gronings is *kobbe* een volksnaam voor een Zilvermeeuw (Boekema *et al.* 1983). In Friesland is *kobbe* de officiële naam voor een Kokmeeuw, maar op het Friese eiland Schiermonnikoog staat het weer voor Zilvermeeuw (Eigenhuis & Moerbeek 2004). Thijsse was geen noordeling, dus kobbenest laat zich misschien het best omschrijven als meeuwennest, hoewel de habitat – een zandplaat met embryonale duintjes – veel eerder broedbiotoop is voor een Zilvermeeuw dan voor een Kokmeeuw. Duyfjes (in Mooser 1973) meende dat de Zilvermeeuw zich als broedvogel in de oostelijke Nederlandse Waddenzee vestigde in de jaren 1914-18 als gevolg van oorlogsgeweld op de Duitse Waddeneilanden. Tot begin jaren tachtig broedde nog ‘een enkele Zilvermeeuw’ op Simonszand. De nesten werden vaak gemaakt van aangespoelde rommel (K. Kreuijer & J. de Boer).

86 Pontische Meeuw

Larus cachinnans - Caspian Gull

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

Tijdens de hvp-tellingen op Simonszand werd de Pontische Meeuw tweemaal waargenomen. Beide tellingen vielen in de winter (december en januari).

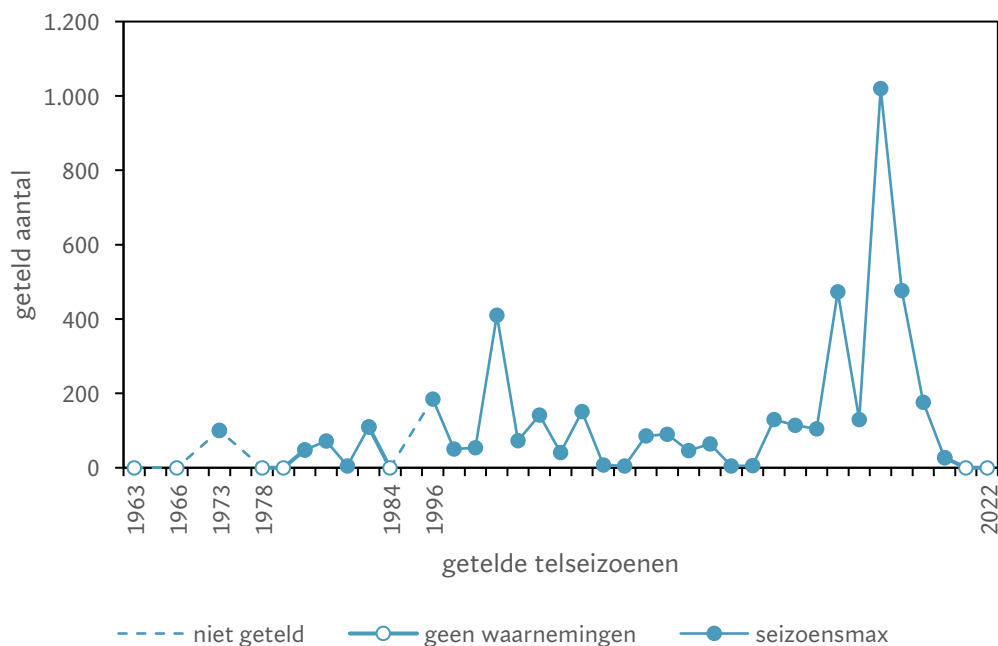
87 Kleine Mantelmeeuw

Larus fuscus – Lesser Black-backed Gull

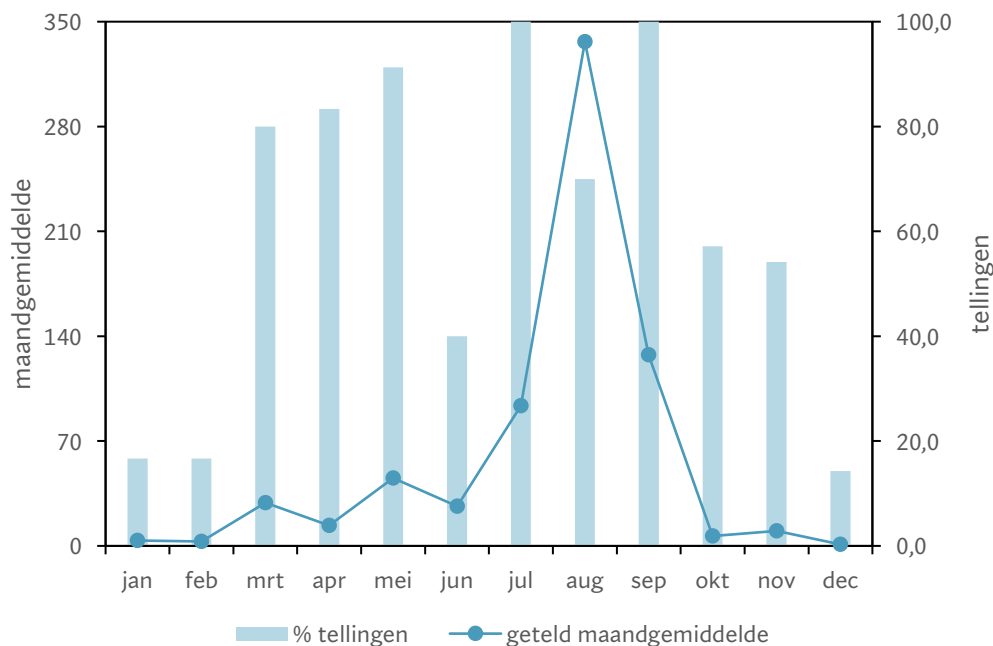
Status: regelmatig in groot aantal.

- Eerste waarneming: 100 ex. septembertelling 1973
- Hoogste aantal: 1020 ex. septembertelling 2017
- Laatste waarneming: 27 ex. meitelling 2022

De Kleine Mantelmeeuw werd op Simonszand waargenomen in alle maanden van het jaar. Het aantal Kleine Mantelmeeuwen was in de meeste maanden niet hoger dan enkele tientallen. Veel grotere aantallen werden geteld van juli tot en met september, met name in augustus. In de wintermaanden waren de aantallen van de soort – zoals een trekvogel betaamd – laag. De Kleine Mantelmeeuw was een van de weinige soorten waarvan de getelde aantallen bleven toenemen tijdens de krimp van Simonszand. Dit hing ongetwijfeld samen met de enorme aantalstoename die de soort doormaakte in Nederland. Er was één telling met meer dan 1000 individuen, dit was tijdens de hvp-telling in september 2017.

Figuur 4.50. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Kleine Mantelmeeuw op Simonszand. Telseizoenen waarin geen tellingen werden gedaan, staan niet in de figuur.

Figuur 4.51. Seizoenspatroon van aantallen van de Kleine Mantelmeeuw op Simonszand (lijn) afgezet tegen het percentage tellingen waarbij de soort werd waargenomen (staafjes) tijdens hvp-tellingen uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels.

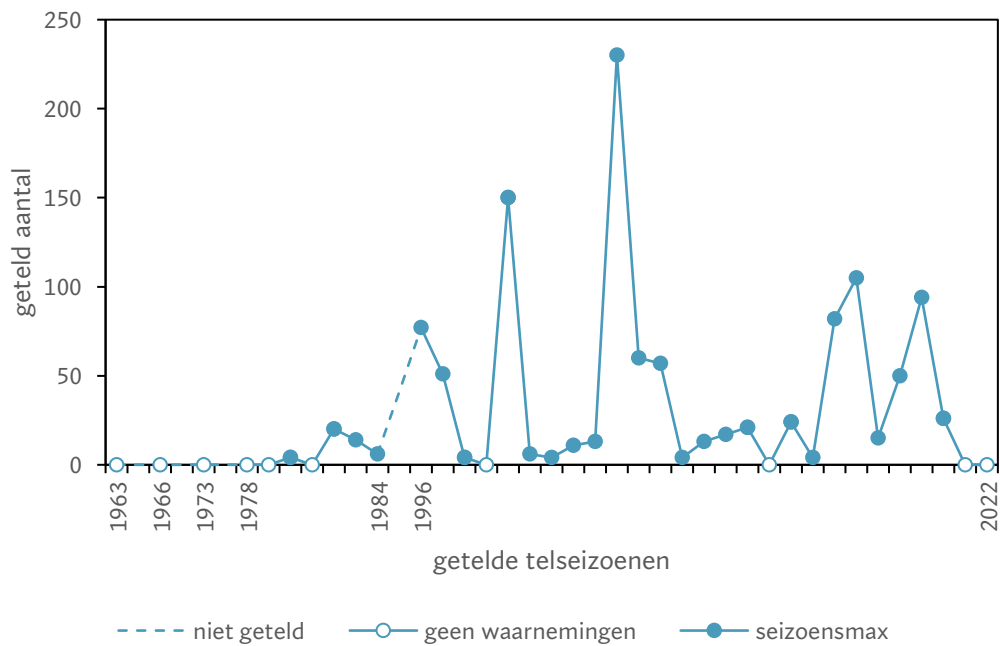
88 Grote Stern

Thalasseus sandvicensis - Sandwich Tern

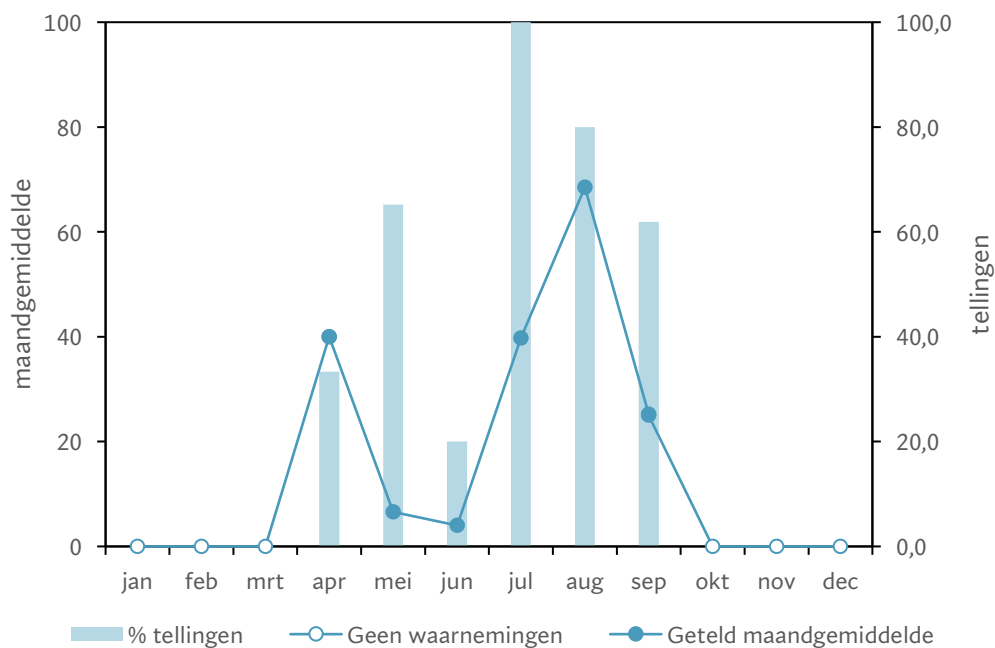
Status: vrij regelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 'enkele' in juli 1923
- Hoogste aantal: 230 ex. septembertelling 2005
- Laatste waarneming: 26 ex. meitelling 2021

De eerste gedocumenteerde waarneming van Grote Sterns op Simonszand dateert uit het begin van de twintigste eeuw. Bij een bezoek aan Simonszand in de tweede week van juli 1923 werden 'enkele Grote Sterns' gezien (Koster 1923). De Grote Stern werd tijdens de hvp-tellingen op Simonszand waargenomen van april tot en met september. Het aantal Grote Sterns varieerde sterk van jaar tot jaar en in sommige jaren ontbrak de soort geheel. Veruit de meeste waarnemingen kwamen uit de maanden mei (65% van de tellingen), juli (100% van de tellingen), augustus (80% van de tellingen) en september (60% van de tellingen). Meestal ging het om enkele tot enkele tientallen individuen. Van 43 hvp-tellingen waarbij Grote Sterns werden waargenomen, ging het bij 10 tellingen om meer dan 25 individuen, waarvan drie tellingen met meer dan 100; tijdens de augustustelling in 2016, de augustustelling in 2000 en de septembertelling in 2005. De getelde aantallen waren aan het einde van het broedseizoen in de regel veel hoger dan in het voorjaar. Het geteld gemiddelde over de maanden april-mei is 11 Grote Sterns per telling en over de maanden juli-september 41 Grote Sterns per telling. Regelmatig werden overvliegende of op zee foeragerende Grote Sterns waargenomen.

Figuur 4.52. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Grote Stern op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.53. Seizoenspatroon van aantallen van de Grote Stern op Simonszand (lijn) afgezet tegen het percentage tellingen waarbij de soort werd waargenomen (staafjes) tijdens hvp-tellingen uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels.

Broedgevallen

Naar aanleiding van de verstoring van de broedkolonie van Grote Sterns op Rottum door Duitse artillerie-oefeningen op het naburige Duitse Waddeneiland Borkum aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog, sprak Jac. P. Thijssen de hoop uit dat de gevluchte vogels konden uitwijken naar 'een rustiger broedplaats'. Hij noemde Simonszand als voorbeeld. Dat bood volgens hem 'ook wel broedgelegenheid' voor de van Rottum verdreven Grote Sterns (Thijssen 1914). Over mogelijk op Simonszand broedende Grote Sterns werd enkele jaren na Thijssen nogmaals een vermoeden geuit. Na een bezoek aan de directe omgeving van de zandplaat in de tweede week van juli 1923 berichtte een waarnemer over daar rondcirkelende Grote Sterns: 'Zeer waarschijnlijk broeden zij nog in enkele paartjes op het Simonszand, waarop nog enkele kleine duintjes staan en voortdurend enkele Gr. Sterns met vischjes af en aanvlogen' (Koster 1923). Verder bewijs voor broedgevallen ontbrak en ook van latere tijden werden geen concrete aanwijzingen bekend van broedende Grote Sterns op Simonszand.

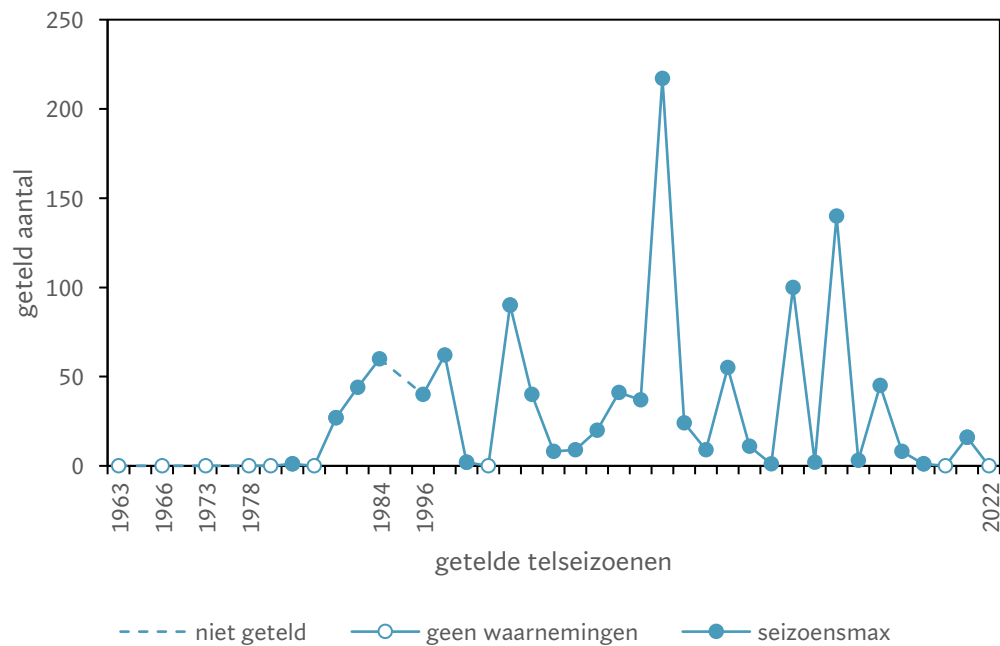
89 Dwergstern

Sternula albifrons – Little Tern

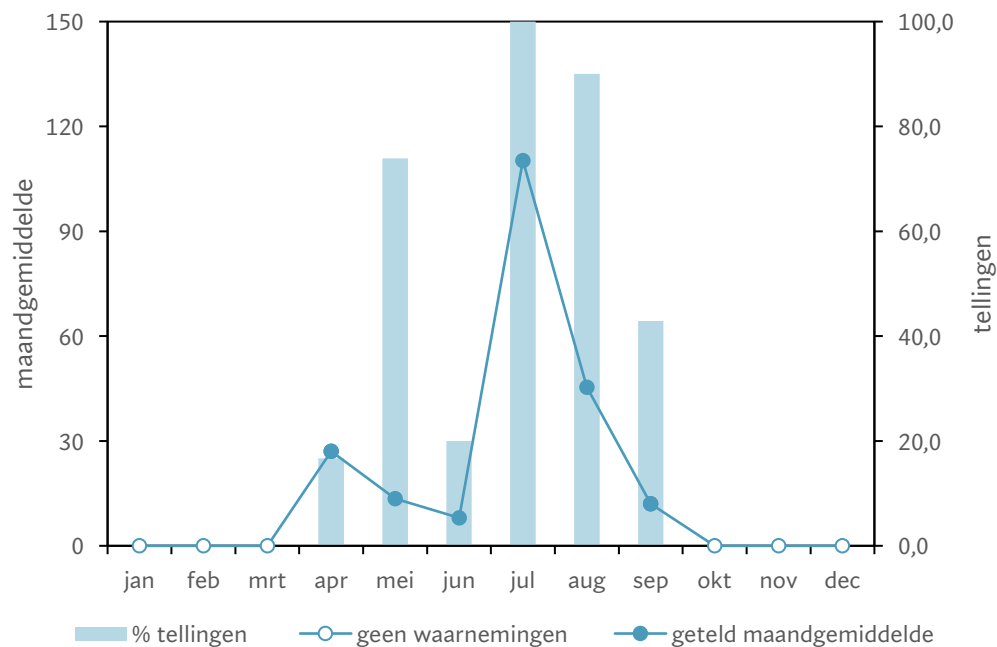
Status: vrij regelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 20 paar juli 1917
- Hoogste aantal: 217 ex. juli 2007
- Laatste waarneming: 5 ex. meitelling 2022

Dwergsterns werden op Simonszand vooral gezien van mei tot en met september. De meeste waarnemingen werden gedaan in de maanden mei en juli-augustus. In mei werden tijdens 17 van de 23 tellingen Dwergsterns waargenomen. Uit de maand juni kwam slechts één waarneming. In de maanden juli en augustus werd de Dwergstern tijdens op één alle tellingen waargenomen. In het voorjaar waren de aantallen veel lager dan in de nazomer. Het ging in mei om gemiddeld 14 individuen per telling, in juli om 110 en in augustus om 45 individuen per telling. In september namen de aantallen en de trefkans snel af. De soort werd in deze maand waargenomen tijdens 9 van de 20 tellingen, met gemiddeld 12 individuen. Dwergstern werd vrijwel jaarlijks gezien op Simonszand, maar de aantallen wisselden sterk van jaar tot jaar. Na de eerste hvp-telling waarbij de Dwergstern is geteld (september 1980), ontbrak de soort in slechts vier telseizoenen op Simonszand. Dat waren echter telseizoenen zonder tellingen in de maanden juli en augustus, de maanden met de hoogste trefkans op Dwergsterns.

Figuur 4.54. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Dwergstern op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.55. Seizoenspatroon van aantallen van de Dwergstern op Simonszand (lijn) afgezet tegen het percentage tellingen waarbij de soort werd waargenomen (staafjes) tijdens hvp-tellingen uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels.

Broedgevallen

De Dwergstern was een van de eerste vogelsoorten waarvan het voorkomen en broeden op Simonszand is beschreven. In 1917 bracht F. Lieftinck uit Groningen een bezoek aan Simonszand. In De Levende Natuur deed Jac. P. Thijsse verslag van Lieftincks waarnemingen. Hij beschreef hoe twintig paren Dwergsterns ‘een wanhopige poging’ deden om te broeden op de kale zandplaat. Na de Noordse Stern is de Dwergstern een goede tweede als meest talrijke broedvogel met, naast de twintig paren in 1917, een kolonie van 18 paren in 2006. Het jaar daarop, 2007, is het laatste jaar waarin broedende Dwergsterns op Simonszand zijn waargenomen.

Tabel 4.5. Overzicht van alle bekende broedgevallen van de Dwergstern op Simonszand.

Jaar	Maand	Aantal	Opmerkingen
1917	juli	20 paren	Lieftinck in Thijsse 1917
1978-1984			Regelmatig broedpogingen. (K. Kreuijer en J. de Boer)
2001	18 juni	2 paren	Kuiltjes draaiend (Koks & Dijken 2001)
2003	17 mei	1 paar	
2005	14 mei	1 paar	
2006	14 mei	18 paren	Prille kolonie van kuiltjes draaiende Dwergsterns
2007	19 mei	2 paren	

Dwergsterns op Simonszand met op de achtergrond de Noordzee. 14 juli 2007. Foto: Marten Schmitz

90 Lachstern

Gelochelidon nilotica – Gull-billed Tern

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was op Simonszand één waarneming van twee Lachsterns die al roepend overvlogen op 19 mei 2018.

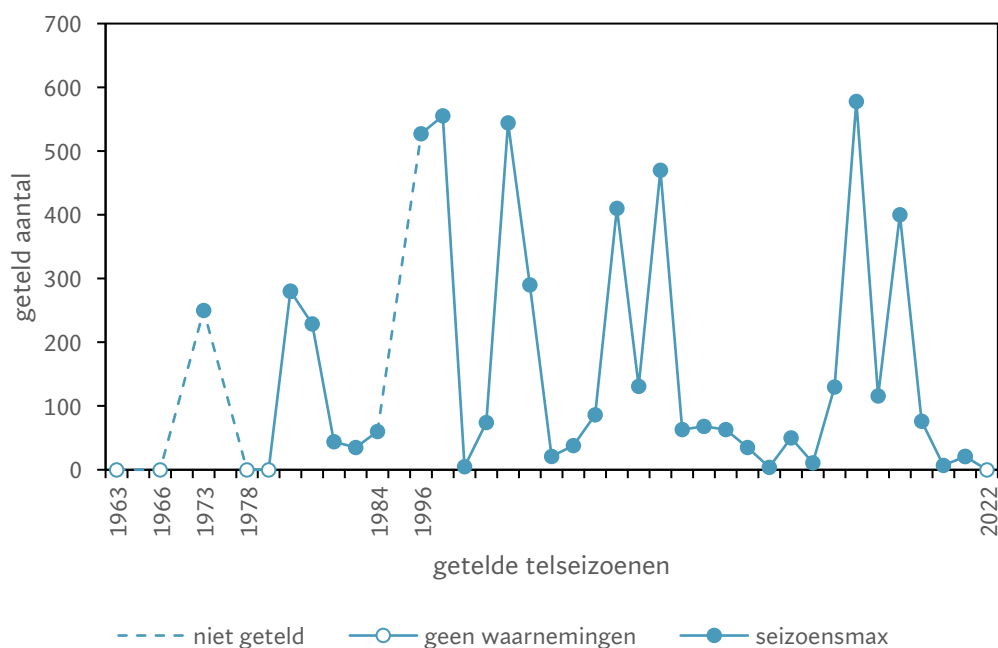
91 Visdief

Sterna hirundo – Common Tern

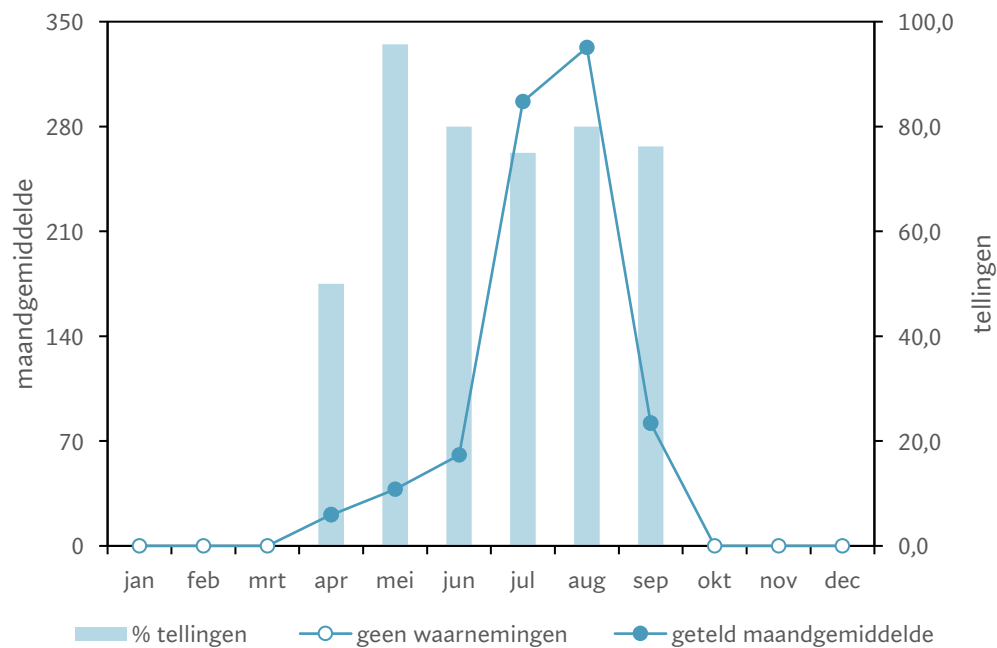
Status: vrij regelmatig in groot aantal.

- Eerste waarneming: 10 broedpaar 1917
- Hoogste aantal: 580 ex. augustustelling 2016
- Laatste waarneming: 21 ex. meitelling 2022

De Visdief werd op Simonszand vooral waargenomen van april tot en met september. In april werd de soort waargenomen bij 50% van de hvp-tellingen, in mei bij 95% van de hvp-tellingen en van juni tot en met september bij 75-80%. Het aantal Visdieven wisselde sterk van jaar tot jaar, maar in de loop van de zomer namen de getelde aantallen op Simonszand altijd toe. Het verschil tussen de Visdief en Noordse Stern was op de vlaktes van Simonszand vaak geen sinecure. De getelde aantallen van de Visdief waren altijd veel hoger dan van de Noordse Stern. Anders dan bij andere sterns vertoonde het voorkomen van de Visdief op Simonszand geen voorjaarspiek.

Figuur 4.56. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Visdief op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.57. Seizoenspatroon van aantallen van de Visdief op Simonszand (lijn) afgezet tegen het percentage tellingen waarbij de soort werd waargenomen (staafjes) tijdens hvp-tellingen uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels.

Broedgevallen

Van de Visdief waren op Simonszand veel minder vaak broedgevallen dan van de Noordse Stern. ‘Ook broedde er het gewone Vischdiefje of misschien ook de Noorsche Stern; er waren een achttal lege nesten en twee elk met twee eieren’, schreef Jac. P. Thijsse in 1917 in *De Levende Natuur*. Hij sprak vervolgens de hoop uit ‘dat het Simonszand ook nog eens een broedplaats van betekenis wordt’.

De Visdief broedde nog tot begin jaren tachtig soms op Simonszand (K. Kreuijer en J. de Boer). In 1991 kwam voor het eerst weer een bericht naar buiten van een broedende Visdief op Simonszand, door de vondst van een nest met twee eieren (Abrahamse 1991). Ook in de eenentwintigste eeuw werden in sommige jaren nesten van Visdief gevonden.

Tabel 4.6. Overzicht van alle bekende broedgevallen van de Visdief op Simonszand.

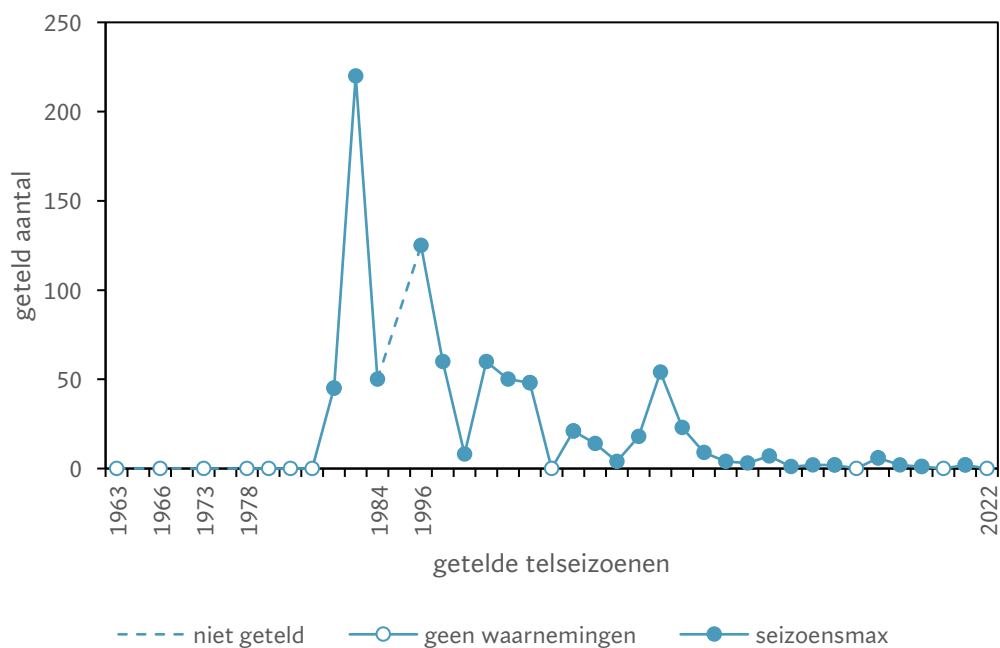
Jaar	Maand	Aantal	Opmerkingen
1917	juli	10 paren	Lieftinck in Thijsse 1917
1978-1984			Regelmatig broedpogingen. (K. Kreuijer en J. de Boer)
1991		1 paar	Nest met 2 eieren (Abrahamse 1991)
2001	mei	2 paren	Met nest
2005	mei	1 paar	
2006	14 mei	1 paar	Vermoedelijk broedgeval

92 Noordse Stern*Sterna paradisaea* - Arctic Tern

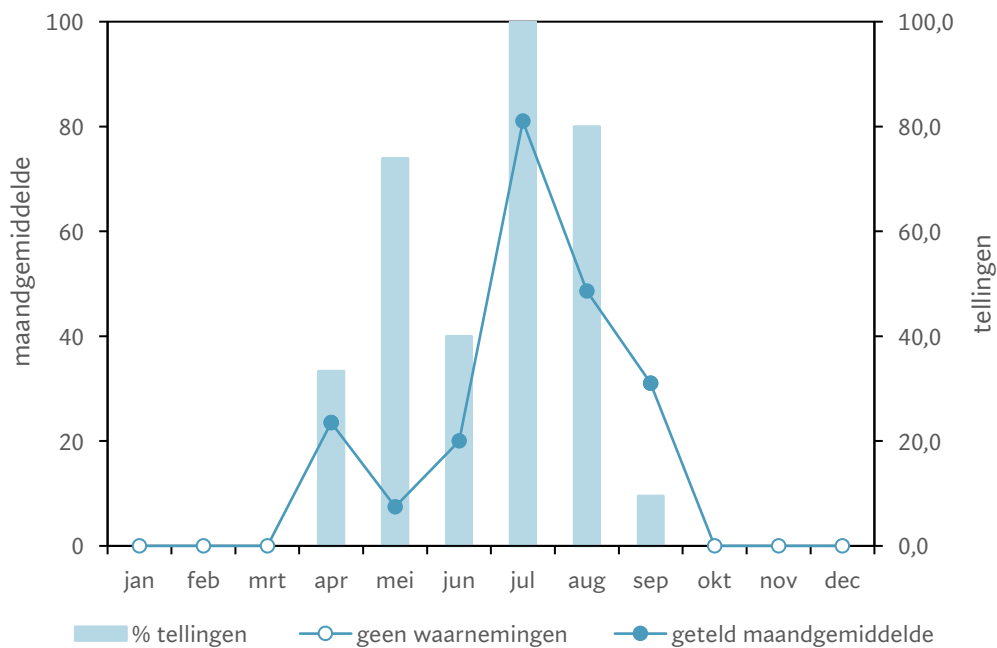
Status: vrij regelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 45 ex. apriltelling 1983
- Hoogste aantal: 220 ex. julitelling 1983
- Laatste waarneming: 2 ex. meitelling 2022

De Noordse Stern werd op Simonszand waargenomen van april tot en met september. De meeste waarnemingen werden gedaan in mei (75% van de tellingen) maar vooral in juli en augustus (respectievelijk 100% en 80% van de tellingen). Net als bij de andere sterns waren de getelde aantallen aan het einde van het broedseizoen in de regel veel hoger dan in het voorjaar. Het geteld gemiddelde over de maanden april-mei was negen Noordse Sterns per telling en over de maanden juli-augustus 59 Noordse Sterns per telling. Het aantal Noordse Sterns dat op Simonszand werd geteld, werd in de loop van de jaren steeds lager, geheel in lijn met de negatieve landelijke broedvogeltrend.

Figuur 4.58. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Noordse Stern op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool.

Figuur 4.59. Seizoenspatroon van aantallen van de Noordse Stern op Simonszand (lijn) afgezet tegen het percentage tellingen waarbij de soort werd waargenomen (staafjes) tijdens hvp-tellingen uitgevoerd in het kader van het Meetnet Watervogels.

Broedgevallen

Recordhouder van de broedvogels op Simonszand was de Noordse Stern, waarvan een kolonie van 35 paren werd geteld in 2004. Hiermee was het de meest talrijke broedvogel op Simonszand in één seizoen. Hoewel niet jaarlijks, hielden Noordse Sterns het nog tot 2010 vol om op Simonszand te broeden. Daarna probeerde in 2018 één paartje het nog een keer.

Tabel 4.07. Overzicht van alle bekende broedgevallen van Noordse Stern op Simonszand.

Jaar	Maand	Aantal	Opmerkingen
1992	mei	1 paar	
1999	mei	2 paren	
	juli	1 paar	B. Koks
2004	mei	2 paar	
	mei	35 paren	P-J. Keizer
2006	mei	1 paar	
2007	Mei	9 paren	Waarvan 1 met nest met 1 ei
2008	mei	4 paren	Broedverdacht
2009	juni	4 tot 10 paren	Waarvan 4 nesten met een of meerdere eieren
2010	mei	4 paren	
2018	mei	1 paar	

93 Reuzenster

Hydroprogne caspia – Caspian Tern

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was op Simonszand één waarneming van een overvliegende Reuzenster op 7 mei 2011.

94 Zwarte Stern

Chlidonias niger – Black Tern

Status: onregelmatig in vrij klein aantal.

- Eerste waarneming: 5 ex. augustustelling 1996
- Hoogste aantal: 19 ex. augustustelling 2018
- Laatste waarneming: 19 ex. augustustelling 2018

De Zwarte Stern werd op Simonszand waargenomen tijdens acht hvp-tellingen. Alle waarnemingen werden gedaan tijdens de voorjaarstrek in mei (2) en de najaarstrek in juli (2) en augustus (4). Van deze acht waarnemingen ging het tweemaal om solitaire vogels en zesmaal om kleine groepjes. Gemiddeld werden zeven vogels tegelijk waargenomen. Daarnaast werden af en toe overvliegende Zwarte Sterns waargenomen.

95 Witwangster

Chlidonias leucopterus – Whiskered Tern

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was op Simonszand één waarneming van een overvliegende Witwangster op 17 juli 2021.

96 Grote Jager

Stercorarius skua – Great Skua

Status: onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. septembertelling 2003
- Hoogste aantal: 2 ex. septembertelling 2019
- Laatste waarneming: 2 ex. septembertelling 2019

Van de Grote Jager werden zeven waarnemingen gedaan op Simonszand tijdens de hvp-tellingen, allemaal na de millenniumwisseling. Alle waarnemingen vielen in de tweede helft van het jaar, in de maanden augustus tot en met december, waarvan de meeste in september (3). Het ging vrijwel altijd om één individu, alleen tijdens de septembertelling van 2018 werden twee Grote Jagers tegelijk gezien.

97 Middelste Jager

Stercorarius pomarinus – Pomarine Jaeger

Status: incidenteel.

Tijdens de januaritelling van 2012 was een Middelste Jager bij de hvp-telling ter plaatse op Simonszand. Op 17 september 2011 werd een overvliegende Middelste Jager gezien.

98 Kleine Jager

Stercorarius parasiticus - Parasitic Jaeger

Status: onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. julitelling 2001
- Hoogste aantal: 2 ex. 10 augustus 2013
- Laatste waarneming: 2 ex. 10 augustus 2013

De Kleine Jager werd op Simonszand tijdens zeven hvp-tellingen waargenomen. De meeste waarnemingen werden gedaan van september tot en met november. In deze periode vielen vijf van de zeven tellingen met de Kleine Jager. Van telseizoen 2001/02 tot met 2005/06 werd de soort elk telseizoen waargenomen. Het ging bij elke telling om één individu. Buiten de hvp-tellingen was er een waarneming van twee individuen op 10 augustus 2013. Af en toe werd een overvliegende Kleine Jager waargenomen.

99 Kleine Alk

Alle alle – Little Auk

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Rond de millenniumwisseling werd een pleisterende Kleine Alk waargenomen buiten de feitelijke hvp-telling. De details van deze waarneming gingen verloren.

100 Zeekoet

Uria aalge – Common Murre

Status: onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. tijdens januaritelling 1984
- Hoogste aantal: 2 ex. tijdens januaritelling 2003
- Laatste waarneming: 1 ex. overvliegend richting oost tijdens de novembertelling 2021
-

De Zeekoet werd op Simonszand waargenomen tijdens acht tellingen. Alle waarnemingen werden gedaan in de maanden november (5) en januari (3). In de periode 2000-04 werd de soort in alle telseizoenen éénmaal waargenomen. Het ging vrijwel altijd om een enkele vogel. Er zijn geen waarnemingen uit december. Na deze korte periode van min of meer regelmatige aanwezigheid werd de soort nog tweemaal waargenomen, namelijk tijdens de telling in januari 2012 en in november 2020. Af en toe werden overvliegende Zeekoeten waargenomen.

Zeekoet met avondzon op Simonszand. 14 januari 2012. Foto: Marc Smits

101 Stadsduif

Columba livia – Feral Pigeon

Status: incidenteel.

Tijdens de apriltelling in 2000 verbleef één Stadsduif op Simonszand. Verder was er een waarneming van een overvliegende Stadsduif op 17 mei 2003 en op 21 april 2007 werd een dode duif gevonden als slechtvalkprooi.

102 Holenduif

Columba oenas – Stock Dove

Status: vondst.

Op Simonszand werd een dode Holenduif gevonden op 10 mei 2008.

103 Houtduif

Columba palumbus – Common Wood Pigeon

Status: vondst.

Op 15 mei 2005 werd een Houtduif gevonden als slechtvalkprooi. Op 14 mei 2006 werden drie dode Houtduiven gevonden.

104 Kerkuil

Tyto alba – Barn Owl

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op 7 mei 2011 werd 's avonds vanaf de boot een overvliegende Kerkuil waargenomen bij Simonszand.

105 Ransuil

Asio otus – Long-eared Owl

Status: incidenteel.

Ronduit spectaculair was de waarneming van een Ransuil die op Simonszand verbleef samen met een Velduil tijdens de oktobertelling in 2012.

106 Velduil

Asio flammeus – Short-eared Owl

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

Er waren twee waarnemingen van een Velduil die tijdens een hvp-telling op Simonszand verbleef. Namelijk tijdens de oktobertelling 2012 (samen met een Ransuil) en tijdens de januaritelling 2016. Hiernaast was er een waarneming van een overvliegende Velduil op 17 september 2011. Op 19 december 2020 werd een dode Velduil gevonden op Simonszand. Deze vogel droeg een ring en bleek op 3 november van dat jaar in Vlaanderen te zijn geringd en gezenderd. Dezelfde vogel was eerder waargenomen bij Parijs, Frederiksstad en Rottum. De vogel leek ongezonderd, maar achteraf – toen de telploeg al lang weer op het vasteland was teruggekeerd – kon de Vlaamse ringer op de foto's de zender aanwijzen. Het was te laat om de zender te bergen.

107 Gierzwaluw

Apus apus – Common Swift

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

In het voorjaar en de zomer werden regelmatig overvliegende Gierzwaluwen waargenomen boven Simonszand. Het hoogste aantal was 38 overvliegende Gierzwaluwen op 17 mei 2003.

108 Torenvalk

Falco tinnunculus – Kestrel

Status: incidenteel.

Eenmaal was een Torenvalk met hoogwater aanwezig op Simonszand, dit was tijdens de septembertelling in 2003. Buiten de hvp-tellingen was een Torenvalk aanwezig op 19 september 2009. Heel soms werden solitair overvliegende individuen waargenomen. Maar in de middag van 7 mei 2011, met door oostenwind gestuwde roofvogeltrek, passeerden 53 individuen verspreid over enkele uren richting oost.

109 Roodpootvalk

Falco vespertinus – Red-footed Falcon

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was op Simonszand één waarneming van Roodpootvalken. In de middag van 7 mei 2011 werden, met door oostenwind gestuwde trek, maar liefst twaalf Roodpootvalken waargenomen gedurende enkele uren naar oost vliegend. Het boek over schipper Louis de Jonge (Nijlunsing 2019) vermeldt abusievelijk dat deze waarneming in mei 1994 plaatsvond.

110 Smelleken

Falco columbarius – Merlin

Status: onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. tijdens novembertelling 1984
- Hoogste aantal: 6 ex. overvliegend 7 mei 2011
- Laatste waarneming: 1 ex. tijdens septembertelling 2017

Het Smelleken werd op Simonszand tijdens de hvp-tellingen waargenomen in acht telseizoenen. Het ging om twee waarnemingen tijdens de najaarstrek (september), drie winterwaarnemingen (november en december) en om drie waarnemingen tijdens de voorjaarstrek (april-mei). Het waren meestal pleisterende en jagende solitaire individuen tijdens hoogwater. Tijdens de voorjaarstrek ging het tweemaal om een duo. Daarnaast werden soms waarnemingen gedaan van overvliegende Smellekens, met als maxima vier individuen verspreid over enkele uren richting oost op 10 mei 2008, en in de middag van 7 mei 2011, met door oostenwind gestuwde trek, zes individuen binnen enkele uren oostwaarts.

111 Boomvalk

Falco subbuteo – Hobby

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

In de middag van 7 mei 2011 werd een Boomvalk waargenomen overvliegend naar oost.

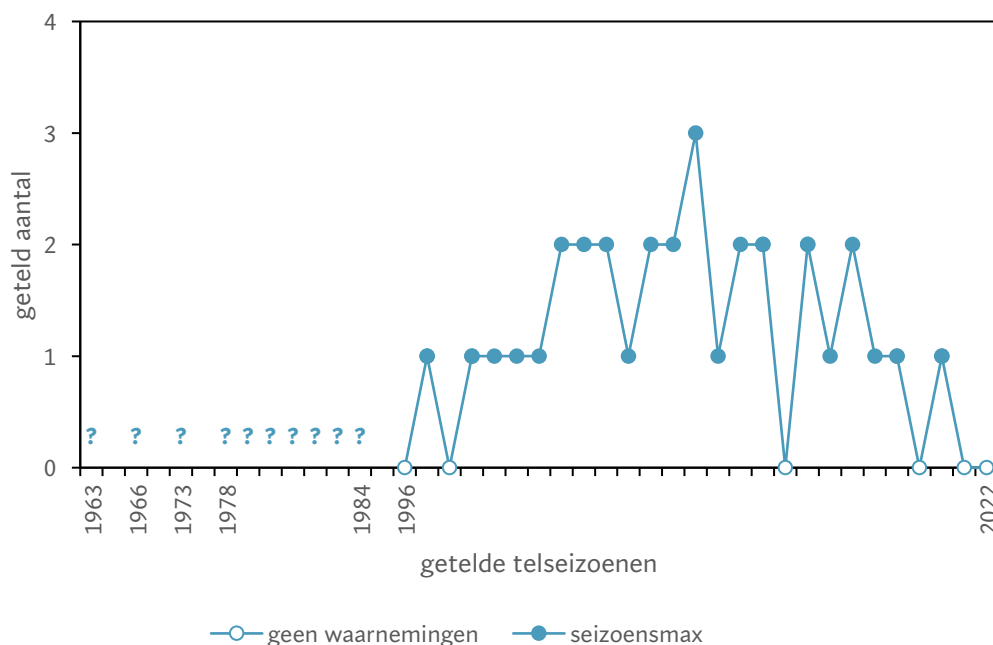
112 Slechtvalk

Falco peregrinus - Peregrine Falcon

Status: vrij regelmatig in klein tot klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. januaritelling 1998
- Hoogste aantal: 4 ex. 19 september 2016
- Laatste waarneming: 1 ex. novembertelling 2020

Slechtvalken waren op Simonszand aanwezig van september tot en met november, en van januari tot en met mei. De soort ontbrak in de zomermaanden juni tot en met augustus, en in december. Het ging tijdens de hvp-tellingen steeds om één of twee vogels, en éénmaal om drie. Het recordaantal van vier Slechtvalken die tegelijk ter plaatse waren op 19 september 2016 was buiten het tijdsbestek van een hvp-telling. Vóór 1995 werden terrestrische soorten niet genoteerd tijdens watervogeltellingen. Toch werden in deze periode weleens Slechtvalken waargenomen op Simonszand. Meestal zittend op een verhoging of aanspoelsel op het strand (K. Kreuijer en J. de Boer). De soort was destijds echter veel zeldzamer dan tegenwoordig. Mooser (1973) noemt de Slechtvalk 'doortrekker in klein aantal' op buureiland Schiermonnikoog vanaf de jaren zestig. Zekhuis en de Vries (2012) schrijven dat de Slechtvalk vanaf 1930 tot in de jaren zestig een jaarlijkse broedvogel was op buureiland Rottumerplaat. Het was dus niet verwonderlijk dat de grote aantallen vogels op Simonszand ook toen weleens Slechtvalken aantrokken. Het menu van de Slechtvalken op Simonszand bestond niet alleen uit overtuigende wadvogels, maar ook uit overvliegende trekvogels. Vier vogelsoorten werden op Simonszand alleen vastgesteld als slechtvalkprooi en nooit levend waargenomen: Dodaars, Meerkoot, Houtsnip en Houtduif.

Figuur 4.60. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Slechtvalk op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbool. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. Voor 1995 werden terrestrische soorten niet genoteerd tijdens de hvp-tellingen.

Typisch beeld van een Slechtvalk op Simonszand. De paaltjes van het zeehondenrustgebied waren een uitstekende uitkijkpost. 23 maart 2019. Foto door telescoop: Aielle Erens

113 Zwarte Kraai

Corvus corone – Carrion crow

Status: onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 4 ex. oktobertelling 2004
- Hoogste aantal: 4 ex. oktobertelling 2004
- Laatste waarneming: 1 ex. decembertelling 2020

Vanaf 2004 verbleven Zwarte Kraaien met enige regelmaat tijdens de hvp-tellingen op Simonszand. De meeste waarnemingen werden gedaan in de winterperiode van oktober tot en met maart (acht van de tien waarnemingen). Daarnaast waren er twee waarnemingen in mei. Het ging altijd om één of enkele individuen. De Zwarte Kraai werd sporadisch overvliegend waargenomen.

114 Bonte Kraai

Corvus cornix – Hooded Crow

Status: incidenteel.

Tijdens de hvp-tellingen verbleef éénmaal een hybride Bonte Kraai x Zwarte Kraai op Simonszand, tijdens de januaritelling in 2014. Daarnaast was er nog één waarneming van twee hybride Bonte Kraai x Zwarte Kraai ter plaatse, samen met een Zwarte Kraai, op 12 januari 2013.

115 Raaf

Corvus corax – Raven

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op 18 april 2015 was een Raaf aanwezig op Simonszand.

116 Pimpelmees

Cyanistes caeruleus – Blue Tit

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op 9 oktober 1998 voer een Pimpelmees op de boot mee vanaf Lauwersoog naar Simonszand en op 10 oktober weer mee terug vanaf Simonszand naar de thuishaven Lauwersoog.

117 Veldleeuwerik

Alauda arvensis – Sky Lark

Status: Incidenteel.

Er was tijdens de hvp-tellingen op Simonszand één waarneming van een Veldleeuwerik. Het ging om één individu tijdens de novembertelling 2012.

118 Strandleeuwerik

Eremophila flava – Shore Lark

Status: incidenteel.

Hoewel Strandleeuweriken langs de kusten van de Waddeneilanden geen ongewone verschijning zijn, werd tijdens de hvp-tellingen op Simonszand slechts één waarneming gedaan van Strandleeuweriken. Tijdens de novembertelling 1998 werd er een groepje van negen Strandleeuweriken geteld.

119 Oeverzwaluw

Riparia riparia – Sand Martin

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Af en toe werden kleine aantallen overvliegende Oeverzwaluwen gezien. Mogelijk waren dit broedvogels van Rottumerplaat, waar de soort verschillende kleine kolonies heeft in de stuifdijk.

120 Boerenwaluw

Hirundo rustica – Swallow

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Regelmatig werden op Simonszand overvliegende Boerenwaluwen gezien, met name in de maand mei. Het dagrecord was 440 individuen die verspreid over de dag overvlogen naar oost op 7 mei 2011. Het op één na hoogste aantal was 245 individuen verspreid overvliegend richting oost op 10 mei 2008. Het op twee na hoogste aantal was 150 individuen verspreid overvliegend naar oost op 17 mei 2003.

121 Huiswaluw

Delichon urbicum – House Martin

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Van de Huiswaluw werden op Simonszand onregelmatig overvliegende groepjes gezien. Het hoogste aantal was 22 individuen die verspreid overvlogen naar oost op 17 mei 2003.

122 Fitis

Phylloscopus trochilus – Willow Warbler

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er zijn enkele waarnemingen van een Fitis op Simonszand, waaronder een handtamme vogel op 10 mei 2002. Het hoogste aantal Fitissen was zeven op 10 september 2005.

123 Zwartkop

Sylvia atricapilla – Blackcap

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er was één waarneming van een Zwartkop ter plaatse op Simonszand, op 19 september 2009.

124 Goudhaan

Regulus regulus – Goldcrest

Status: incidenteel.

Er was één waarneming van een Goudhaan, tijdens de hvp-telling in oktober 2012. Daarnaast waren er nog drie waarnemingen van de Goudhaan op Simonszand buiten de hvp-telling, waaronder twee vondsten. Alle waarnemingen werden gedaan in het najaar (oktober-november): op 16 oktober 2004 overvliegend, 20 oktober 2012 een exemplaar als slechtvalkprooi en 3 november 2013 een eerstejaars man als slechtvalkprooi.

125 Winterkoning

Nannus troglodytes – Wren

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op 16 oktober 2016 was een Winterkoning ter plaatse op Simonszand. Deze was meegevoerd met de boot van de vogeltellers vanaf de vaste wal.

126 Spreeuw

Sturnus vulgaris – Starling

Status: zeer onregelmatig in klein aantal.

- Eerste waarneming: 1 ex. 12 november 2004
- Hoogste aantal: 1750 ex. overvliegend 20 oktober 2012
- Laatste waarneming: 2 ex. maarttelling 2019

Tijdens de hvp-tellingen verbleven viermaal Spreeuwen op Simonszand. Die waarnemingen vielen in de periode oktober – maart. Het ging altijd om één of twee individuen. Regelmatig werden overvliegende Spreeuwen gezien. Het hoogste aantal was minimaal 1750 individuen verspreid over de dag overtrekkend richting west op 20 oktober 2012.

127 Zanglijster

Turdus philomelos – Song Thrush

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op Simonszand werden onregelmatig waarnemingen gedaan van overvliegende Zanglijsters. Het hoogste aantal was veertig individuen op 9 oktober 1998, verspreid over de dag overvliegend richting west. Op die dag verbleef ook een Zanglijster op de boot van de vogeltellers.

128 Koperwiek

Turdus iliacus – Redwing

Status: incidenteel.

Tijdens de januaritelling 2013 werd een eerstejaars Koperwiek geteld op Simonszand. Af en toe werden waarnemingen gedaan van overvliegende Koperwieken. Het hoogste aantal was 2000 individuen op 9 oktober 1998 verspreid over de dag overvliegend richting west. Op 12 november 2004 was een Koperwiek aanwezig buiten de hvp-telling.

129 Merel

Turdus merula – Blackbird

Status: incidenteel.

Tijdens de oktobertelling 2012 was één Merel aanwezig op de hvp. Ook buiten de hvp-tellingen waren af en toe Merels aanwezig. Het hoogste aantal was twee Merels op 9 oktober 1998.

130 Kramsvogel

Turdus pilaris – Fieldfare

Status: incidenteel.

Tijdens de januaritelling in 2000 was een Kramsvogel aanwezig op Simonszand. Soms werden waarnemingen gedaan van overvliegende Kramsvogels.

131 Grauwe Vliegenvanger

Muscicapa striata – Spotted Flycatcher

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er werd op Simonszand een overvliegende Grauwe Vliegenvanger waargenomen op 13 mei 2017.

132 Roodborst

Erithacus rubecula – Robin

Status: incidenteel.

De Roodborst werd op Simonszand waargenomen tijdens één hvp-telling. Tijdens de septembertelling van 2020 verbleef een individu op Simonszand. Hiernaast zijn verschillende losse waarnemingen gedaan van Roodborsten op Simonszand. In oktober 1998 verbleven drie vogels op Simonszand en twee op de boot die bij Simonszand voor anker lag. Op 19 september 2016 en op 7 november 2020 voer een Roodborst mee op de boot vanaf Simonszand naar de vaste wal. Soms werden overvliegende Roodborsten waargenomen.

133 Blauwborst

Luscinia svecica – Bluethroat

Status: incidenteel.

De Blauwborst is op Simonszand waargenomen tijdens één hvp-telling. Op 13 september 2014 pleisterde een individu op het Noordzeestrand van Simonsrif.

134 Zwarte Roodstaart

Phoenicurus ochruros – Black Redstart

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Er waren enkele waarnemingen van Zwarte Roodstaart op Simonszand. Onder andere een overvliegend individu op 12 september 1998.

135 Gekraagde Roodstaart

Phoenicurus phoenicurus – Redstart

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Overvliegende Gekraagde Roodstaarten werden waargenomen op 12 september 1998 en op 9 oktober 1998. In beide gevallen ging het om één individu.

136 Paapje

Saxicola rubetra – Whinchat

Status: incidenteel.

Er was op Simonszand één waarneming van een Paapje, tijdens de september telling 2011.

137 Tapuit

Oenanthe oenanthe – Northern Wheatear

Status: zeer onregelmatig in zeer klein aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. meitelling 2007
- Hoogste aantal: 2 ex. meitelling 2007
- Laatste waarneming: 1 ex. september telling 2019

De Tapuit werd waargenomen tijdens vier telseizoenen. Het ging altijd om maximaal één waarneming per telseizoen. Alle waarnemingen werden gedaan in de maanden mei (2) en september (2), dit zijn in Nederland de doortrekmaanden van de Tapuit. Meestal ging het om één individu, maar tijdens de eerste waarneming in mei 2007 werden twee Tapuiten gezien. Er zijn geen waarnemingen bekend uit de periode 1978-1984.

138 Gele Kwikstaart

Motacilla flava – Blue-headed Wagtail

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op 11 september 2021 werd één Gele Kwikstaart waargenomen op Simonszand buiten de hyp-telling. Een enkele keer werden in het voor- en najaar overvliegende Gele Kwikstaarten waargenomen.

139 Witte Kwikstaart

Motacilla alba – White Wagtail

Status: incidenteel.

Tijdens de meitelling 2011 verbleef een Witte Kwikstaart op Simonszand. Af en toe werden waarnemingen gedaan van overvliegende Witte Kwikstaarten.

140 Graspieper

Anthus pratensis – Meadow Pipit

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op Simonszand werden onregelmatig waarnemingen gedaan van overvliegende Graspiepers. Het hoogste aantal was 79 individuen, verspreid overtrekkend op 20 oktober 2012.

141 Boompieper

Anthus trivialis – Tree Pipit

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Sporadisch werden op Simonszand waarnemingen gedaan van één of enkele overvliegende Boompiepers. De laatste waarneming was op 17 mei 2014.

142 Oeverpieper

Anthus petrosus – Scandinavian Rock Pipit

Status: incidenteel.

Simonszand had geen geschikt habitat voor Oeverpiepers. De soort is op Simonszand waargenomen tijdens één hvp-telling. Bij de maarttelling 1998 waren twee individuen ter plaatste. Hiernaast zijn enkele losse waarnemingen van Oeverpiepers. Daarvan was 9 oktober 1998 de meest aansprekende, toen zeven individuen op één dag werden waargenomen, waarvan drie ter plaatse op Simonsrif, twee op de boot en twee overvliegend.

143 Vink

Fringilla coelebs – Chaffinch

Status: incidenteel

Tijdens de oktobertelling in 2012 verbleef één Vink op Simonszand.

144 Keep

Fringilla montifringilla – Brambling

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Op 9 oktober 1998 werden op Simonszand twee overvliegende Kepen waargenomen.

145 Groenling

Chloris chloris – Greenfinch

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Sporadisch werden overvliegende Groenlingen waargenomen, bijvoorbeeld op 8 april 2000.

146 Frater

Linaria flavirostris – Twite

Status: incidenteel.

Er is één waarneming van een Frater op Simonszand, tijdens de novembertelling in 2001.

147 Kneu

Linaria cannabina – Linnet

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

Af en toe werden enkele overvliegende Kneutjes waargenomen, zoals één op 8 april 2000 en één op 13 mei 2001.

148 Geelgors

Emberiza citrinella – Yellowhammer

Status: uitsluitend losse waarnemingen.

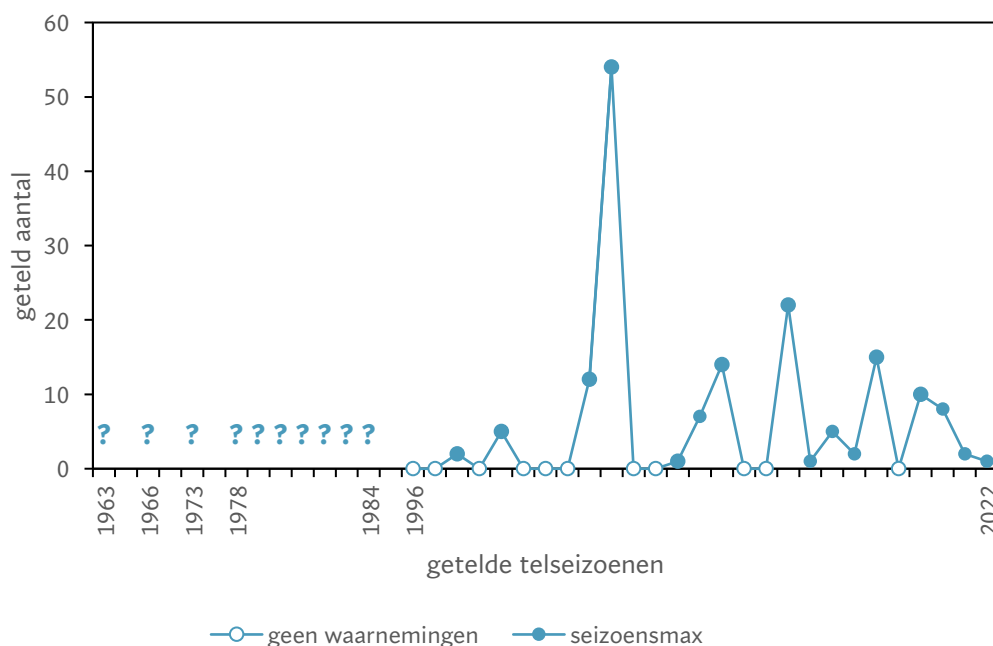
Er was op Simonszand één waarneming van de Geelgors, op 22 maart 2003 vlogen drie Geelgorzen over.

149 Sneeuwgorz*Plectrophenax nivalis* – Snow Bunting

Status: vrij onregelmatig in vrij groot aantal.

- Eerste waarneming: 2 ex. oktobertelling in 1998
- Hoogste aantal: 305 ex. overvliegend 19 december 2020
- Laatste waarneming: 1 ex. novembertelling 2022

Het zwaartepunt van de winterverspreiding van de Sneeuwgorz ligt in Nederland op Rottumeroog, Rottumerplaat en langs de Groninger Waddenkust. Op Simonszand werd daar soms wat van meegepikt. Sneeuwgorzen werden waargenomen in 15 telseizoenen van 1998 tot en met 2021. Het aantal varieerde sterk en in sommige telseizoenen was de soort geheel afwezig. De Sneeuwgorz werd waargenomen van november tot en met januari, behoudens een waarneming in september en twee waarnemingen in oktober. Over de hele telreeks werd de soort tijdens 15% van de tellingen waargenomen, maar in november en januari steeg dit tot boven 30% van de tellingen. In december was het aantal waarnemingen opvallend veel lager. Dit komt enerzijds omdat december geen vaste telmaand is en anderzijds omdat de meeste decembertellingen buiten de periode dat er regelmatig Sneeuwgorzen werden waargenomen op Simonszand vielen. Echter, de aanwezigheid van Sneeuwgorzen in november bleek geen garantie voor waarnemingen in januari; alleen in telseizoenen 2005/06 en 2017/18 volgde een januariwaarneming op een novemberwaarneming. Blijkbaar verbleef de soort steeds maar kort op Simonszand, waardoor de trefkans in december nog kleiner werd. Er zijn geen waarnemingen bekend uit de periode 1978-84. De Sneeuwgorz werd onregelmatig ook overvliegend, meestal in groepjes, waargenomen; zoals een groepje van 29 individuen op 16 november 2019. Op 19 december 2020 werd een recordaantal van 305 individuen geturfd, overvliegend richting oost.

Figuur 4.61. Seizoensmaximum (het hoogste getelde aantal tijdens één telling binnen een telseizoen) van de Sneeuwgorz op Simonszand (gesloten symbolen). Telseizoenen met enkel nultellingen zijn weergegeven met een open symbol. Telseizoenen waarin geen tellingen zijn gedaan, zijn niet in de figuur aangeduid met een symbool. Voor 1995 werden terrestrische soorten niet genoteerd tijdens watervogeltellingen.

Gelobde melde (rechts) op Simonszand. 11 augustus 2017. Foto: Marten Schmitz

4.3 Flora en overige fauna

Soorten van andere soortgroepen dan vogels werden op Simonszand niet systematisch gemonitord, met uitzondering van zeehonden en de bruinvis in het kader van de internationale basismonitoring van de Waddenzee. In dit hoofdstuk staat een opsomming van de tijdens watervogeltellingen waargenomen soorten van andere soortgroepen.

Voor wat er aan flora en fauna afgelopen eeuw op Simonszand te vinden was, bleef de omschrijving van van Wijngaarden uit 1963 adequaat: ‘Simonszand is een hoge zandbank van vier kilometer lang en twee kilometer breed. Hier en daar is een pol biestarwegras te vinden, maar er is geen andere vegetatie. Vroeger waren er enkele lage duinen. Er zijn hier geen landzoogdieren aangetroffen. Waarschijnlijk staat de hele zandbank onder water tijdens hoog springtij.’

4.3.1 Flora

Voor de flora van Simonszand was het karige beeld van van Wijngaarden uit 1963 passend. Simonszand bleek altijd grotendeels onbegroeid. Rond de millenniumwisseling vond er wel weer enige embryonale duinvorming plaats van hooguit anderhalve meter boven NAP. Leidende plantensoort bij deze zandophopingen was biestarwegras, met maximaal enkele tientallen pollen.

Bij uitzondering was er een enkele vestiging van zeeraket *Cakile maritima* en nog schaarser van zeekraal, waarschijnlijk langarige zeekraal *Salicornia procumbens*. Op 10 september 2006 werden drie planten zeekraal gevonden. Voor de rest ging het altijd om een enkel plantje. Augustus 2017 werden twee zaailingen van zeepostelein *Honckenia peploides* gezien en een zaailing van gelobde melde *Atriplex laciniata*. Zeepostelein is in Nederland vrij zeldzaam en staat op de Rode Lijst als ‘kwetsbaar’. Gelobde melde is in Nederland zeer zeldzaam en staat op de Rode Lijst als ‘bedreigd’. Deze plant groeit op met zand overstoven vloedmerken. Kenmerkend voor de standplaats is dat deze met enige regelmaat overspoeld wordt (Flora van Nederland z.d.). Simonszand voldeed daaraan.

Begin eenentwintigste eeuw werd eenmaal helm *Ammophila arenaria* gevonden tijdens de watervogeltellingen. Van helm bestaat ook een melding van ‘enkele’ planten op Simonszand uit begin twintigste eeuw (Thijssse 1917). In de literatuur is verder nog te vinden dat eind twintigste eeuw ‘incidenteel’ zaailingen van groot zee gras *Zostera marina* zijn gevonden ten zuiden van Simonszand (Philippart *et al.* 1992).

Naar wieren is slecht gekeken. Er is tijdens de vogeltellingen zeker met regelmaat knotswier *Ascophyllum nodosum* gevonden, en mogelijk een darmwier *Enteromorpha spec.* en een hoorntjeswier *Ceramium spec.*

Zeepostelein op Simonszand. 11 augustus 2017. Foto: Aielle Erens

4.3.2 Paddenstoelen

Peter-Jan Keizer zocht doelbewust naar paddenstoelen op Simonszand. Hij deed daarvan verslag in *Coolia* 47, nummer 3: 'Het eilandje Simonszand heb ik de afgelopen jaren geregeld bezocht om vogeltellingen te doen. [...] In de afgelopen vijf jaar is er heel geleidelijk een kleine vegetatie ontstaan, bestaande uit biestarwegras. [...] Dit gras is de eerste plant die op kaal, nog zout zand kan groeien en effectief stuivend zand kan invangen. Dit is de eerste fase van de duinvorming. De vegetatie begon met anderhalve armetierige spriet, maar geleidelijk had zich een ijle vegetatie van zo'n 50 bij 30 meter gevormd. Dan wordt het al bijna tijd om aan paddenstoelen te denken. In dit geval verwachtte ik moederkoren *Claviceps purpurea* als eerste aan te treffen, die ik op het naburige Schiermonnikoog dikwijls parasiterend op biestarwegras gevonden heb. Helaas, een tamelijk hevige storm in oktober 2003 heeft alle vegetatie van het eiland weggevaagd, zodat de ontwikkeling weer opnieuw moet beginnen. Dus nog even geen paddenstoelen op Simonszand, het is er te dynamisch' (Keizer 2004). Dezelfde diagnose als voor paddenstoelen gold voor het overgrote deel van de planten en dieren, vogels uitgezonderd.

4.3.3 Insecten

Met zo'n minieme flora is het insectenleven op Simonszand eveneens minimalistisch. De vogeltellers hebben tussen 1996 en 2022 een twintigtal waarnemingen genoteerd van langsvliegende of aangewaaide insecten. Een – beperkt – hoogtepunt vormde 7 mei 2011. Een warme voorjaarsdag met veel oostenwind waarop niet alleen veel (roof)vogeltrek werd waargenomen, maar ook een onbetwist record aan insecten: een kleine vos *Aglaia urticae*, twee atalanta's *Vanessa atalanta*, een koolwitje *Pieridae spec.* en een citroenvlinder *Gonepteryx rhamni*. Ter plaatse werd een kniptor *Elateridae spec.* en een man rode bosmier *Formica spec.* aangetroffen.

Op een goede tweede plaats op de lijst van teldagen met de meeste insecten kwam 14 juli 2007 met een blinde bij *Eristalis tenax*, een wesp *Vespidae spec.*, een sabelsprinkhaan *Tettigoniidae spec.* en een Sint-Jansvlinder *Zygaena filipendulae*. Voor de rest ging het altijd om een incidentele waarneming van een veelal onbepaald, langsvliegend solitair insect.

4.3.4 Zoogdieren

De enige zoogdieren die met regelmaat gebruik maakten van Simonszand waren zeehonden. Niet bij elke watervogeltelling werd stuk voor stuk elke zeehond op soort gedetermineerd. Prioriteit van de vogeltellers lag immers bij het tellen van de vogels. Het hoogste aantal op Simonszand werd geturfd op 17 augustus 2018: 775 zeehonden.

Gewone zeehond *Phoca vitulina*. De eerste beschrijving van gewone zeehonden op Simonszand is een verslag van Arie Brader (1975). Voor zijn studie aan de toenmalige Landbouwhogeschool in Wageningen bestudeerde Brader een groep zeehonden op een zandbank in de Eilanderbalg voor Simonszand. Hiervoor verbleef hij in de zomer van 1973 zes weken in het reddingshuisje dat destijds nog op Simonszand stond (Anonymus 1975, Knol 2016). Gemiddeld telde hij destijds 11 tot 12 dieren tegelijk, met een eenmalige uitschieter naar 22 gewone zeehonden. Zijn waarnemingen vonden plaats toen de populatie gewone zeehonden in het Nederlandse deel van de Waddenzee door jacht en watervervuiling op een dieptepunt van 500 individuen was beland (Brader 1975). Tijdens de watervogeltellingen rond de millenniumwisseling bleek het aantal gewone zeehonden op Simonszand ten opzichte van de jaren zeventig aanzienlijk toegenomen. Dit was in lijn met het herstel van de stand van gewone zeehonden in de hele Nederlandse Waddenzee (Galatius *et al.* 2022). Vrijwel bij elk bezoek voor de watervogeltellingen waren er minimaal tientallen en regelmatig honderden gewone zeehonden op de zandplaat aanwezig. De enkele keer dat er geen zeehonden waren, werd dat met nadruk genotuleerd.

Met het plaatsen van verbodsborden werd een klein deel van Simonszand, waar de zeehonden rustten, op grond van artikel 20 van de Natuurbeschermingswet tot verboden gebied verklaard. De verbodsborden werden jaarlijks, afhankelijk van de wisselende locatie van de zeehondenrustplek, opnieuw geplaatst. In 2020 zijn voor het laatst deze verbodsborden op de zuidpunt van het resterende Simonszand geplaatst. Door de erosie van de zandplaat, en het daarmee gepaarde afnemend belang van Simonszand als rustplaats voor zeehonden, had het neerzetten van verbodsborden daarna weinig nut.

Grijze zeehond *Halichoerus grypus*. Brader zag in 1973 in zijn zes weken op Simonszand uitsluitend gewone zeehonden en repte met geen woord over grijze zeehonden. Met ingang van het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw werden met enige regelmaat enkele grijze zeehonden herkend tussen de gewone zeehonden op Simonszand. De genoteerde aantallen zeehonden en de aantekeningen over de mate van presentie van grijze zeehonden toonden dat er aanvankelijk rond de millenniumwisseling alleen of vrijwel alleen gewone zeehonden op Simonszand bivakkeerden. In het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw liet de presentie van grijze zeehonden een duidelijke opmars zien op Simonszand. Dit was in lijn met de toename in de hele Waddenzee (Schop *et al.* 2023). Op 18 april 2015 meldden de vogeltellers voor het eerst expliciet een duidelijke toename, toen 16 grijze en 242 gewone zeehonden op Simonszand werden gedetermineerd. Als resultaat

van een verdere opkomst signaleerden de vogeltellers op 15 mei 2021 dat de verhouding gewone en grijze zeehond op Simonszand opmerkelijk was verschoven, naar 2:1. Er werden toen hooguit 84 zeehonden als gewone zeehond gedetermineerd en minstens 35 als grijze zeehond op naam gebracht. Het jaar daarop waren de rollen op Simonszand omgedraaid en was de grijze zeehond voor het eerst duidelijk in de meerderheid. Op 22 januari 2022 telde Simonszand 34 grijze zeehonden en nog slechts acht gewone zeehonden.

Er waren vijf éénmalige waarnemingen van andere soorten zoogdieren dan zeehonden op Simonszand:

Rosse vleermuis *Nyctalus noctule*: 12 september 1999. Vermoedelijk vloog deze soort overdag vanaf de Noordzee over de branding naar Simonszand en vervolgde daarna zijn koers over de Waddenzee naar het zuiden.

Muskusrat *Ondatra zibethicus*: 14 mei 2010. Vondst, van een vers dood individu.

Europese haas *Lepus europaeus*: 23 mei 2015. Vondst, van een vers dood individu.

Walrus *Odobenus rosmarus*: 20 september 2021. Een vrouwtje werd op Simonszand ontdekt door Ralf van Hal. Het was de eerste waarneming in Nederland van een walrus, die tijdens de uitvoerig gedocumenteerde zwerftocht door Nederland en West-Europa de naam Freya kreeg. De autoriteiten in Noorwegen lieten deze walrus op 14 augustus 2022 afschieten omdat het dier overlast zou veroorzaken.

Bruinvis *Phocoena phocoena*: 11 september 2021. Vondst.

Op Simonszand konden de natuurlijke processen hun gang gaan. Dode gewone zeehond met op de achtergrond vogeltellers. 11 augustus 2017. Foto: Aielle Erens

4.3.5 Schelpen

Andere faunawaarnemingen van Simonszand betroffen voornamelijk schelpdieren, en dan soms in grote hoeveelheden. Vogeltellers op Simonszand registreerden tussen 1996 en 2022 deze schelpdiersoorten ter plaatse:

- Amerikaanse boormossel *Petricolaria pholadiformis*
- Amerikaanse zwaardschede *Ensis leei*
- Gevlochten fuikhoorn *Tritia reticulata*
- Gewone alikruik *Littorina littorea*
- Gewone otterschelp *Lutraria lutraria*
- Gewone tapijtschelp *Venerupis corrugata*
- Gewone tepelhoorn *Euspira catena*
- Gewone venusschelp *Chamelea gallina*
- Grijs tapijtschelp *Polititapes senescens*
- Grote strandschelp *Macra stultorum*
- Grote tafelmesheft *Ensis siliqua*
- Japanse oester *Magallana gigas*
- Kokkel *Cerastoderma edule*
- Mossel *Mytilus edulis*
- Strandgaper *Mya arenaria*
- Nonnetje *Macoma balthica*
- Noordhoren *Neptunea antiqua*
- Noordkromp *Arctica islandica*
- Noorse hartschelp *Laevicardium crassum*
- Platte oester *Ostrea edulis*
- Platte slijkgaper *Scrobicularia plana*
- Ruwe boormossel *Zirfaea crispata*
- Wadslakje *Peringia ulvae*
- Wulk *Buccinum undatum*
- Zaagje *Donax vittatus*

(W. Bogers & M. Schmitz).

Over de Japanse oester is vermeldenswaard dat deze invasieve exoot op 10 september 2006 voor het eerst op Simonszand is aangetroffen, als lege schelp. Levende Japanse oesters werden op 17 januari 2009 voor het eerst genoteerd. Het betrof toen vijf schelpen. Op 22 januari 2011 volgde een melding van naar schatting al honderd Japanse oesters, dit waren grotendeels lege schelpen.

4.3.6 Overig

Andere regelmatige faunavondsten van vogeltellers op Simonszand waren:

Schijfwallen:

- Blauwe haarkwal *Cyanea lamarckii*
- Kompaskwal *Chrysaora hysoscella*

Ribkwallen:

- Zeedruif *Pleurobrachia pileus*

Hogere kreeftachtigen:

- Breedpootkrab *Portumnus latipes*
- Gewone heremietkreeft *Pagurus bernhardus*
- Gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus*
- Helmkrab *Corystes cassivelaunus*
- Noordzeekrab *Pagurus bernhardus*
- Strandkrab *Carcinus maenas*
- Strandvlo *Talitrus saltator*

Koppotigen:

- Gewone pijlinktvis *Loligo vulgaris*, eierstrengen.

Inktvissen:

- Gewone zeekat *Sepia officinalis*, bijvoorbeeld op 14 mei 2010 een honderdtal dekschilden.

Straalvinnigen:

- Grote zeenaald *Syngnathus acus*. Vogeltellers hebben eenmaal met een kornet een grote zeenaald aan de Noordzeekust van Simonszand gevangen.
- Kortsnuitzeepaardje *Hippocampus guttulatus*

Zee-egels:

- Kleine zeeappel *Psammechinus miliaris*.
- Zeeklit *Echinocardium cordatum* - zoals op 22 januari 2011 naar schatting 5000 lege omhulsels.

(W. Bogers & M. Schmitz).

5 Evaluatie

Het gebeurt zelden dat een belangrijke hoogwatervluchtplaats voor vogels op natuurlijke wijze verdwijnt zonder direct menselijk ingrijpen. Het verdwijnen van Simonszand is onderdeel van de natuurlijke dynamiek van de Waddenzee. Het komen en gaan van een eiland is niet nieuw op deze plek in de Waddenzee. Waar Simonszand in de eenentwintigste eeuw in de golven verdween, lag in de Middeleeuwen het bewoonde eiland Bosch. Het Groninger klooster Aduard oefende daar in 1546 al dertig jaar het strandrecht uit (Kooi 2006). Om de opbrengst van het juten veilig te stellen, had het klooster een opzichter op Bosch. Bij de Allerheiligenvloed van 1570 verdween Bosch grotendeels in zee. Het restant was onbewoonbaar. De Kerstvloed van 1717 verzwoeg het laatste overblijfsel (Noordhof 2018).

Diezelfde dynamiek van de Waddenzee kan net als in voorbije eeuwen zomaar zorgen dat een nieuw eiland herrijst op de plaats waar Simonszand lag. Rond alle Waddeneilanden stroomt immers een eb- en vloedstroom vanuit de Noordzee naar de Waddenzee en terug. Doordat het getij zich van west naar oost verplaatst, lopen de getijdestromen rond de eilanden niet gelijk. Deze tegenstrijdige stromen vormen zogeheten eb- en vloedscharen. Deze scharen zijn misschien wel de meest kenmerkende morfologische patronen van geulen in de Waddenzee (Elias & Cleveringa 2021). Tussen deze twee scharen ontstaat een ondiepte, die onder invloed van de kustdynamiek van de Waddeneilanden, verandert van vorm en plaats. In de Waddenzee gaat het van west naar oost om de Razende Bol tussen Den Helder en Texel, De Hengst tussen Texel en Vlieland, Richel (en meer recent ook Engelschhoek) tussen Vlieland en Terschelling, Robbenbank (feitelijk twee zandplaten) tussen Terschelling en Ameland, Engelsmanplaat en Het Rif tussen Ameland en Schiermonnikoog en voorheen Simonszand tussen Schiermonnikoog en Rottumerplaat. De tijd zal uitwijzen welke van deze ondieptes zich zal ontwikkelen tot belangrijke hvp voor wadvogels, zoals Simonszand dat ooit was.

Bovendien slingert het zeegat Eilanderbalg zich ter hoogte van het Willemsduin op de oostkant van Schiermonnikoog steeds verder een weg dwars door het eiland Schiermonnikoog heen, vanuit de Waddenzee noordwaarts richting Noordzeestrand. Bij een zware storm – zo is een denkbaar scenario – zouden de oostelijke kilometers van de zandvlakte de Balg door een nieuwe geul afgesneden kunnen raken van het bewoonde deel van Schiermonnikoog. Waarmee een nieuw Simonszand, een nieuwe hoogwatervluchtplaats voor vogels, zou kunnen ontstaan.

‘Ik heb me voorgenomen om mensen die beweren dat echte natuur in Nederland niet meer bestaat, nooit meer serieus te nemen’, schreef Ben Koks in 1996 na een bezoek aan Simonszand. Het citaat is even tijdloos als actueel. Want het is ook nu verre van ondenkbaar dat binnen afzienbare tijd – misschien wel enkele jaren – op deze plek een nieuw Simonszand zal ontstaan, zoals vorige eeuwen ook is gebeurd. Hoe realistisch dit scenario is, zal de tijd leren.

De laatste telling drie uur voor hoogwater, rechtsboven verdwijnt het laatste restje van Simonszand onder het zeewater. 12 november 2022. Foto: Aielle Erens

6 Dankwoord

Aan de watervogeltellingen op Simonszand tussen 1963 en 2022 droegen onderstaande 95 waarnemers hun steentje bij, waarvoor dank. Zonder hun inzet was dit rapport niet tot stand gekomen.

Rachel van Assema; Wout Bakker; Jochem Beetsma; Annemiek van den Berg; Kees van Berkel; Jon de Boer; Welmoed Bogers; Alouette van der Boon; Jirôme van der Boon; Vasco van der Boon; Wigle Braaksma; Bert Brink; Geert Bungenberg; Gerrie Coerts; Paul Cools; Mike Cooper; Imre Czíkó[†]; Charles Donker; Jeroen Dunselman; Jan Elfrink; Albert van den Ende; Aielle Erens; Bartelt Gobets; Frank van den Haak; Harry Haakman; Jan Haakman; Rik Hagt; Els Harink; Sanne Hirschler; Remco Hofland; Dajo Hogeweg; Niels Hogeweg; Niels de Hoog; Marcel Huijgens; Hans Hut; Agnes Jesse[†]; Martijn de Jonge; Peter-Jan Keizer; Bart de Knegt; Jan Koeman; Phil Koken; Ben Koks; Klaas Kreuijter; Fons van Leeuwen; Marc van Leeuwen; Merijn van Leeuwen; Pim van Leeuwen; Hedy van der Linden; Dineke Linzel; Jip Louwe Kooijmans; Rosie Louwe Kooijmans; Berthold van Maris; Jelle Mes; Ron Mes; Hans Nijland; Bram Ooms; Iris Ooms; Teun Oomst[†]; Frank Oosterhoff; Lucas Oosterhoff; Mart Oosterhoff; Wina Oosterhoff-Lensink; Jort Prangma; Anja Roemer; Camilia Roemer; Marc van Roomen; Marten Schmitz; Hester Schouten; Gerard Schuitemaker; Tamiyo Shiroya; Elske Sjollema; Gijsbert Smit[†]; Josje Smit; Lina Smit; Marc Smits; Anne-Jan Staal; Andre Straatsma; Rob Strietman; Naomi Stuiver[†]; Jan Timmer; Isolde den Tonkelaar; Coen Vermeulen; Herman Verschuren; Paul Vertegaal; Emile Visscher; René Vos; Kees de Vries; Nico de Vries; Nicolien de Vries; Caroline Walta; Wim Weijman; Jeroen van Wetten; Wim Wiegant; Tobias Woldendorp; Arianne Zuiderveld.

De tellingen van Simonszand waren onmogelijk geweest zonder de inzet van de schippers en de bemanning van Ms Boschwad, MS Noordster en Ms Harder. Een speciaal woord van dank voor de schippers Louis de Jonge[†]; Theodoor de Jonge; Matthijs de Jonge; Lijf de Jonge; Ole de Jonge; Henk Goudappel; Anton Lergner; Laurent van Olphen; Wiert Ruiter; George Smallenbroek; Jacob van der Wal; Freek-Jan van de Wal; Jan Kostwinner; Arjen Dijkstra; Bert Meerstra; Chris Feenstra; Klaas Kreuijter; Jon de Boer; Gert Huisman en Theo Hein. Zonder hen was Simonszand bij hoogwater onbereikbaar gebleven voor de met optiek beladen vogelaars. In regelmatig moeilijke weersomstandigheden maakten de schippers het afgelopen decennia mogelijk dat op Simonszand veilig vogels konden worden geteld.

Literatuur

- Abrahamse J. 1991. Retour Simonszand. Waddenbulletin 4. 172-175.
- Anonymus. 1975. Reddingshuisje Simonszand valt bijna om. Nieuwsblad Van Het Noorden. 26 April 1975, P 3.
- Boekema E.J., Glas, P. & Hulscher, J.B. 1983. *De vogels van de Provincie Groningen*. Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis, Groningen.
- Van der Boon, V. 1999a. Simonsrif: Onbeschermde en stampvol vogels. De Grauwe Gors, 1999-1: 57-63.
- Van der Boon, V. 1999b. Vogeloases op een gasbel. Het Financieele Dagblad. 13 November 1999.
- Brader A.B. 1975. Onderzoek naar het gedrag van zeehonden. Onderzoek naar het gedrag van een kudde zeehonden, gelegen op een zandbank ten westen van Simonszand van 19-6-1973 Tot 31-7-1973. Rijksinstituut Voor Natuurbeheer, Arnhem.
- Bijlsma, R.G., F.Hustings, C.J.Camphuysen. 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. Gmb Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1977-1994. *The birds of the Western Palearctic*. Vol 1-9. Oxford Univ. Press.
- Eigenhuis K.J. & D.J. Moerbeek 2004. *Verklarend en etymologisch woordenboek van de Nederlandse vogelnamen*. Stichting Dutch Birding Association, Baarn.
- Elias E. & Cleveringa, J. 2021. Kombergingsrapport Lauwers en Groninger wad. Deltares, Delft.
- Ens B., Aarts B., Oosterbeek K., Roodbergen M., Sierdsema H., Slaterus R. & Teunissen W. 2009. Onderzoek naar de oorzaken van de dramatische achteruitgang van de Scholekster in Nederland. Limosa 89 (2009): 83-92
- Flora van Nederland. z.d.. Geraadpleegd augustus 2025. <https://www.floravannederland.nl>
- Galatius A., Brasseur S., Carius F., Jeß A., Meise K., Meyer J., Schop J., Siebert U., Stejskal O., Teilmann J., Thøstesen C. B. 2022. Survey results of harbour seals in the Wadden Sea in 2022. Common Wadden Sea Secretariat, Wilhelmshaven, Germany
- Van Gool A. 1992. De Sanitaire waterkwaliteit van de kokkelkooklocaties in de Waddenzee en de Zuidelijke Delta In 1991. Rijksinstituut Voor Visserijonderzoek. IJmuiden.
- Haskoning, Koninklijk Ingenieurs- en Architectenbureau (Red). 1995. Milieu-effectrapport proefboringen naar aardgas in de Waddenzee I.O.V. Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. 71 83.C0335. E0/R008/Ri/Mar/Nr
- Heidinga D., Schilt B., Versloot F., Gotjé W., Bijkerk W. & Latour J.B. 2023. Ecologische evaluatie Natura 2000-Beheerplannen. Natura 2000-Beheerplan Waddenzee. Witteveen+Bos Raadgevende Ingenieurs B.V., Deventer.
- Hornman M., Hustings F., Koffijberg K. & Klaassen O. 2012. Handleiding Sovon Watervogel- en slaapplaatsstellingen. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., Koffijberg K. & Louwe Kooijmans J. 2023. Handleiding Watervogel- en Slaapplaatsstellingen. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

- Kleefstra R., Vergeer J. W. & Soldaat L. 2024. Watervogels in Nederland In 2021/2022. Sovon-Rapport 2024/22. Rws-Rapport Bm 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Keizer P.-J. 2004. Paddestoelen op kleine Waddeneilandjes. *Coolia* 47.3: 128-130.
- Kleefstra R., Bijleveld A., Van Dijk A., Van Els P., Folmer E., Van Turnhout C. & Van Winden E. 2021. Overwinterende en doortrekkende Wulpen in Nederland: Trends in aantallen en verspreiding sinds de jaren zeventig. *Limosa* 94 (2021): 44-57.
- Kleefstra R. & H.Schekkerman. 2019. De 'Krombekken' van Westhoek. *Limosa* 92 (2019): 65-73.
- Knol E. 2016. Reddingshuisjes op het Groninger wad. *Stad & Lande* 25 (2). 23-27 Juni 2016, P. 23-27.
- Koks B. 1996. Ene reis naar het blinkende Simonszand. *Sovon-Nieuws Jaargang* 9 Nr.4.
- Koks B. & Dijken L. 2001. Waddenzee 2001: Eerste resultaten van het derde integrale jaar. *Sovon-Nieuws, Jaargang* 14, 2001, Nr 3.
- Kooi P. 2006. Gejut. *Paleo-Aktueel* 18.
- Koster F. 1923. Nieuws van Rottumeroog, wadden en platen. *De Levende Natuur* 28 (8): 253-254.
- Kwant L. 2012. Simonszand: doorbraak een feit. *Nieuwsarchief Wadlopen*. Geraadpleegd oktober 2024. <https://www.wadgidsenweb.nl/nieuws/519-sz2011.html>
- Mooser R. 1973. *De vogels van Schiermonnikoog*. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Bond Van Friese Vogelbeschermingswachten en Fryske Akademy, Leeuwarden.
- Noordhof Atlasproducties (Red). 2018. *De Bosatlas van de Wadden*. Noordhoff Atlasproducties, Groningen.
- Nijlunsing Y. 2019. *Louis De Jonge ...nu zoetjesaan maar eens bijsturen*. Stichting Boekgroep Noord-Groningen, Warffum.
- Philippart C.J.M., Dijkema K.S. & Dankers N. 1992. De huidige verspreiding en de mogelijke toekomst van het litoraal zeegras in de Nederlandse Waddenzee. Instituut Voor Bos- En Natuuronderzoek, Brussel.
- Van Reijndam W. 2012. Kunstwad. *Het Financieele Dagblad*, 15 Maart 2012.
- Rijkswaterstaat. 2017a. Handhavingsbeleidsplan Rijkswaterstaat, Geldend van 01-07-2017 t/m heden. BWBR0039539.
- Rijkswaterstaat (Red). 2017b. Waterveiligheid. Begrippen Begrijpen. Stowa: 2017-18
- Roodnat B. 1959. Simonszand 'veroverd' na uren van inspanning en angst. *Het Parool*, 10 Juni 1959.
- Van Roomen M., Van Turnhout C., Van Winden E., Koks B., Goedhart P., Leopold M. & Smit C. 2005. Trends Van benthivore watervogels in de Nederlandse Waddenzee 1975-2002: Grote verschillen tussen schelpdiereters en wormeneters. *Limosa* 78 (1): 21 - 38.

Schop J., Brasseur S., Galatius A., Hamm T., Jeß A., Meise K., Meyer J., Stejskal O., Siebert U., Teilmann J., Thøstesen C.B. 2023. Grey seal numbers in the Wadden Sea and on Helgoland In 2022-2023. Common Wadden Sea Secretariat, Wilhelmshaven, Germany.

Schortinghuis D.H. 1964. *De Postiljon van De Cocksdorp. Een relaas van wadloperij*. Laverman, Drachten.

Secretariat of the Convention on Wetlands. z.d. The Nine Criteria For Identifying Wetlands Of International Importance. Geraadpleegd augustus 2025. <https://www.ramsar.org/document/ramsar-sites-criteria>

Soldaat L., Van Winden E., Van Turnhout C., Berrevoets C., Van Roomen M. & Van Strien A. 2004. De berekening van indexen en trends bij het watervogelmeetnet. Sovon-rapport 2004/02. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Spaans, B., Brugge M., Dekinga A., Horn H., Van Kooten L. & Piersma T. 2009. Oost west, thuis best? Op welke schaal benutten individuele Kanoeten het Nederlandse Waddengebied? *Limosa* 82 (2009): 113 – 121.

Stuurgroep Avifauna Schiermonnikoog (Red). 2005. *Vogels van Schiermonnikoog. Gezien – Geteld – Opgetekend*. Uitgeverij Uniepers, Abcoude.

Thijssse J.P. 1911. In 't noorden. *De Levende Natuur* 15 (21): 405-411.

Thijssse J.P. 1914. De Groote Stern van Rottum verjaagd! *De Levende Natuur* 19 (6): 144-144.

Thijssse J.P. 1917. Het uiterste noorden In 1917. (Rottum, Noordwestplaat, Boschplaat, Simonszand). *De Levende Natuur* 22: 185-189.

van Der Velde, L. 1995. *Geologica Ultraiectina*. Mineralogisch-Geologisch Instituut, Rijksuniversiteit Utrecht, Utrecht.

Witkamp, C. 2002. Bontbekplevier *Charadrius Hiaticula*. Pp 112-113 in Lwvt/Sovon 2002. *Vogeltrek over Nederland 1976-1993*. Schuyt & Co, Haarlem.

Van Wijngaarden, A. 1963. The Terrestrial mammal-fauna of the Dutch Wadden-Islands. *Eingang des Ms.* 14. 10. 1963. 359-368.

Zekhuis M. & De Vries N. 2012. *Fauna van Rottum*. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Bijlage 1 Leeswijzer soortteksten

Soortbeschrijving bestaat uit de volgende onderdelen:

Nederlandse naam

- Wetenschappelijke naam - Engelse naam
- Status: uitgedrukt in **aanwezigheid** als percentage van het aantal tellingen en het gemiddeld geteld **aantal** vogels van deze soort per hvp-telling in het kader van het Meetnet Watervogels. Op losse waarnemingen buiten de tellingen en op waarnemingen van overvliegende vogels is geen status gebaseerd.

Aanwezigheid

- Vrijwel permanent: waargenomen bij meer dan 90% van de hvp-tellingen (4 soorten).
- Zeer regelmatig: waargenomen in 76-90% van de hvp-tellingen (5 soorten).
- Regelmatig: waargenomen in 51-75% van de hvp-tellingen (5 soorten).
- Vrij regelmatig: waargenomen in 26-50% van de hvp-tellingen (10 soorten).
- Vrij onregelmatig: waargenomen in 11-25% van de hvp-tellingen (8 soorten).
- Onregelmatig: waargenomen in 5-10% van de hvp-tellingen (15 soorten).
- Zeer onregelmatig: waargenomen in minder dan 5 % van de hvp-tellingen (23 soorten).
- Incidenteel: waarneming tijdens één hvp-telling (31 soorten).
- Alleen losse waarnemingen: de soort is wel in het gebied vastgesteld, maar niet waargenomen tijdens hvp-tellingen (42 soorten).
- Vondst: niet levend waargenomen, alleen dood gevonden (6 soorten).

Aantal

- Zeer groot aantal: gemiddeld seizoensmaximum meer dan 1000 individuen (11 soorten).
 - Groot aantal: gemiddeld seizoensmaximum 101-1000 individuen (5 soorten).
 - Vrij groot aantal: gemiddeld seizoensmaximum 11-100 individuen (13 soorten).
 - Vrij klein aantal: gemiddeld seizoensmaximum 6-10 individuen (10 soorten).
 - Klein aantal: gemiddeld seizoensmaximum 2-5 individuen (28 soorten).
 - Zeer klein aantal: gemiddeld seizoensmaximum minder dan 2 individuen (34 soorten).
-
- Eerste waarneming: de oudst bekende waarneming op Simonszand, meestal de eerste hvp-telling waarbij de soort is waargenomen.
 - Hoogste aantal: het hoogste aantal individuen dat van een soort is waargenomen op Simonszand.
 - Laatste waarneming: de laatste waarneming die gedaan is op Simonszand. Waarnemingen van na de laatste hvp-telling in november 2022 zijn niet opgenomen in dit overzicht. In dit overzicht staan ook waarnemingen die gedaan zijn buiten de tellingen in het kader van het Meetnet Watervogels.

Tekst

De tekst geeft een korte toelichting op de cijfers in de getoonde figuren en/of tabellen. Zoals de periode van aanwezigheid, het verloop over alle telseizoenen, de verhouding tot de overige Nederlandse Waddenzee en het verschil tussen de eerste (1978-84) en de tweede aaneengesloten telperiode (1996-2022).

Figuren

Er zijn drie verschillende figuren, afhankelijk van de relevantie van de informatie over de beschreven soort.

Seizoensmaximum. Met het seizoensmaximum van een soort wordt bedoeld: het hoogste aantal dat van een soort geteld is tijdens een hvp-telling binnen een telseizoen. Deze figuur toont het hoogste aantal dat van een soort geteld is tijdens een integrale waddentelling binnen een telseizoen. Op de X-as staan alle telseizoenen waarin hvp-tellingen zijn uitgevoerd op Simonszand. 1979 staat voor telseizoen 1979/1980. Een telseizoen loopt van 1 juli in het startjaar tot 30 juni in het daaropvolgende jaar. Op de Y-as staat het geteld aantal vogels.

- De punten in de figuur staan voor het seizoensmaximum, de lijn verbindt de opeenvolgende telseizoenen waarin is geteld. Seizoenen waarin wel is geteld maar een soort niet is waargenomen hebben een seizoensmaximum van 0, dit is aangeduid met een open punt.
- Telseizoenen waarin niet is geteld staan niet op de X-as.
- Aanvullende tellingen en losse waarnemingen zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten.
- Bij sommige soorten staat een zwarte stippellijn die de Ramsar 1%-norm weergeeft. Een gebied voldoet volgens de Ramsar-conventie aan de criteria van internationaal belang als regelmatig meer dan 1% van een populatie van een watervogelsoort van het gebied gebruikt maakt.

Seizoenspatroon. Deze figuur toont de aantalsveranderingen per maand. Van deze figuur zijn twee variaties:

- Een figuur toont een vergelijking tussen het maandelijks voorkomen van een soort op Simonszand en het voorkomen van dezelfde soort in de Nederlandse Waddenzee. Op de X-as staan alle maanden van het jaar. Op de linker Y-as staat het gemiddeld geteld aantal vogels op Simonszand. Dit getal is verkregen door de aantallen van de soort van alle tellingen uit de desbetreffende maand bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal telling waarvoor de soort in die maand werd waargenomen. Op de rechter Y-as staat het totaal aantal vogels dat in de desbetreffende maanden in de Waddenzee aanwezig was. Het gaat hierbij dus om dezelfde maanden uit hetzelfde telseizoen als gebruikt bij de linker Y-as. Deze figuur is gebaseerd op de hvp-tellingen die onderdeel waren van de integrale tellingen in de gehele Nederlandse Waddenzee.
- De andere figuur toont per maand een vergelijking tussen het aantal waarnemingen van een soort en het aantal van individuen van de soort. De trefkans is uitgedrukt in tellingen waarbij de soort is waargenomen als percentage van alle tellingen in die maand. Op de rechter Y-as staat het percentage van de hvp-tellingen waarbij de soort is waargenomen op Simonszand. Op de linker Y-as staat het gemiddeld geteld aantal vogels van de soort op Simonszand. Dit getal is verkregen door de aantallen van de soort van alle tellingen uit

de desbetreffende maand bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal telling waarbij de soort in die maand werd waargenomen. Op de X-as staan alle maanden van het jaar.

Percentage van de Nederlandse Waddenzee. Deze figuur toont een overzicht van alle hvp-tellingen waarbij een soort op Simonszand is waargenomen, uitgedrukt als percentage van het totaal aantal van die soort in de Nederlandse Waddenzee. Op Y-as staat het percentage van de desbetreffende soort en op de X-as staan alle tellingen (chronologisch geordend) waarbij de soort is waargenomen op Simonszand. Het percentage op Simonszand is weergegeven met kolommen, de 5% van de gehele Waddenzee is afgebeeld als blauw vlak. Deze figuur start in 1978 en is gebaseerd op de hvp-tellingen die onderdeel waren van de integrale tellingen in de gehele Waddenzee. Omdat in elk telseizoen een verschillend aantal tellingen is uitgevoerd en er per soort een verschillend aantal nultellingen was, zijn de tellingen chronologisch geordend en staan ter indicatie bij sommige soorten een of twee extra jaartallen op de x-as.

Tabellen

Broedvogels. Hier staat een opsomming van alle bekende broedgevallen van de soort op Simonszand. Omdat het Meetnet Watervogels zich richt op de niet-broedvogels zijn er relatief weinig tellingen uit het broedseizoen. Bovendien vervulde Simonszand voor broedvogels een zeer bescheiden rol.

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024 7 410 410

info@sovon.nl
www.sovon.nl

Sovon Vogelonderzoek Nederland werkt met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem, gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Dit rapport is met uiterste zorg door Sovon (en eventuele andere partijen) opgesteld. Sovon aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens van dit onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.